

Vidzemes plānošanas reģiona ekonomikas jomas rādītāju novērtējums

IZPĒTES DOKUMENTS

Rīga, 2021

SATURS

Izpētes konteksts	4
1. Sociālekonomisko rādītāju novērtējums	7
1.1. Iedzīvotāju skaits un nodarbinātība	7
1.2. Iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte	17
2. Lauksaimniecības rādītāju novērtējums	20
3. Enerģētikas nozares rādītāju novērtējums.....	28
4. Ekonomikas dzinēji.....	34
4.1. Produktivitātes un inovāciju izaugsmes novērtējums.....	35
4.2. Uzņēmumu rentabilitātes novērtējums	53
4.3. Jaunuzņēmumu un strauji augošu uzņēmumu īpatsvars.....	54
4.4. Apgrozījums	60
4.5. Eksporta rādītāju novērtējums	64
4.6. Inovācijas uzņēmējdarbībā	79
5. Investīciju piesaiste	84
5.1. Ārvalstu investīcijas	84
5.2. Publiskās investīcijas	87
5.3. RIS3 jomu rezultātu novērtējums	89
Apakšnodaļas secinājumu kopsavilkums.....	105
Izmantotās informācijas avoti	108

Apzīmējumu saraksts

AER	Atjaunojamie energoresursi
AREI	Agroresursu un ekonomikas institūts
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EM	Ekonomikas ministrija
FM	Finanšu ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
Latvija2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam
LEK	Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LU	Latvijas Universitāte
LU BVEF	Latvijas Universitātes Biznesa, vadības un ekonomikas fakultāte
MK	Ministru kabinets
NAP2020	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
P&A	Pētniecība un attīstība
PKC	Pārresoru koordinācijas centrs
RIS3	Viedās specializācijas stratēģija (<i>angļu valodā - Research and Innovation strategy for smart specialization – RIS3</i>)
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VPR	Vidzemes plānošanas reģions
ZM	Zemkopības ministrija

Izpētes konteksts

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (Latvija2030) ir rīcības plāns un valsts attīstības un lielāko investīciju ceļa karte septiņu gadu garumā.¹ Kā galvenās Latvija 2030 prioritātes ir izvirzītas ieguldījumi cilvēkkapitālā, paradigmas maiņa izglītībā, inovatīva un efektīva ekonomika, daba kā nākotnes kapitāls, telpiskās attīstības perspektīva, inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība un kultūras telpas attīstība.²

Latvijas vispārējās attīstības stratēģisko mērķu sasniegšanai nozīmīgs katra reģiona ieguldījums.

Saskaņā ar Latvija 2030 stratēģiju būtiska loma ir gan nacionālās nozīmes, gan reģionālās nozīmes attīstības centriem, kuriem savstarpēji mijiedarbojoties un sadarbojoties, veidojas policentrisks, funkcionāli saistītu attīstības centru tīkls, nodrošinot daudzveidīgu un savstarpēji papildinošu infrastruktūras tīklu un pakalpojumu klāstu.

Stratēģijā noteikts, ka Vidzemes attīstības centru funkcionālā tīkla galvenie balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs un Cēsis kā kultūras un tūrisma centrs. Paredzēts, ka tās sadarbībā ar Valku, Limbažiem, Madonu, Smilteni, Alūksni, Gulbeni un Balviem veidos reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Attīstības centru savstarpējā sadarbība un papildinātība, zināšanu un pieredzes apmaiņa sekmēs reģiona inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību, kā arī stiprinās pārrobežu sadarbību ar Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.³

Izpētes virsmērķis ir identificēt Vidzemes plānošanas reģiona (turpmāk tekstā arī - VPR) viedās specializācijas izaugsmes potenciālu, ņemot vērā gan vēsturiski spēcīgās VPR ekonomikas jomas, gan identificēt strauji augošas nišas reģionā, kurām, kopsakarā ar nacionālām un starptautiskām izaugsmes tendencēm, ir jauda nodrošināt reģiona viedās specializācijas izaugsmes naratīvu.

VPR attīstības programmā 2015.-2020. gadam⁴ definēti gan vidējā termiņa, gan ilgtermiņa mērķi. 1. tabulā apkopota informācija par VPR ekonomikas jomas vispārējo attīstības rādītāju novērtējumu.⁵

¹ PKC. NAP2020. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans/nap2020>

² PKC. Latvija2030. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspējigas-attistibas-strategija>

³ Latvijas Republikas Saeima. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_6.pdf

⁴ VPR Attīstības programmas 2015-2020 Uzraudzības un izvērtējuma ziņojums, 2019. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/files/vidzemes_planosanas_rejons/attistibas_programma/VPR_UI_zinojums_2019.pdf

⁵ VPR Attīstības programmas 2015-2020 Uzraudzības un izvērtējuma ziņojums, 2019. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/files/vidzemes_planosanas_rejons/attistibas_programma/VPR_UI_zinojums_2019.pdf

VPR ekonomikas jomas vispārējie attīstības rādītāju novērtējums laika periodā līdz 2017. gadam. Avots: VPR Attīstības programmas 2015-2020 uzraudzības un izvērtējuma ziņojums

Rādītājs	Bāze / gads	Sasniegtā vērtība		Vēlamā vērtība		Avots
		Tendence	2017	2020	2030	
STRATĒGISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA						
3. ILGTSPĒJĪGAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UN INOVĀCIJU VIDE						
3.1 Tematiskie tīklojumi un zināšanu pārnese						
Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu īpatsvara pieaugums	10,8% (2008-2010)	+13% LV	NA	+2,2%	+7,2%	CSP
Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā	1409 tūkst. (2012)	-5% LV	NA	+50%	+150%	CSP
Ražošanas nozaru īpatsvara pieaugums reģiona tautsaimniecības struktūrā	24,8% (2011)	+2,7%	26,5% (2016)	+0,2%	+3,2%	CSP
Augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums	17,9% (2010)	+2% LV	NA			CSP
Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīklojumos un klāsteros, skaita pieaugums	NA					VPR
Stratēģisko partnerību skaits			232			VPR
3.2 Efektīva uzņēmējdarbības atbalsta sistēma						
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums	74 (2012)	+19%	88 (2017)	+15%	+25%	CSP
Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu lietotāju skaits un dinamika	NA			Pētījums		VPR
Reģistrēto uzņēmumu skaits	20317 (2014)	+20%	24427	+5%	+5%	UR
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas	560 EUR (2013)	+32%	739 EUR		+30%	CSP
Reģiona iekšzemes kopprodukta (IKP) uz 1 iedzīvotāju	6261 EUR (2011)	+34,2%	8404 EUR (2016)		+10%	CSP
Reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 nodarbināto	14,8 tūkst. EUR (2013)	+12,5%	16,7 tūkst. EUR		+10%	CSP
4. ILGTSPĒJĪGA EKONOMIKA						
4.1 Ilgtspējīga enerģosistēma						
Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%)	NA					VPR
Vidējais siltumenerģijas patēriņa apmērs samazinājums pašvaldībās kWh/m2/ gadā	NA					VPR
Aptiprināto un ieviesto pašvaldību ilgtspējīgas enerģētikas attīstības stratēģiju skaits	NA		2 SEAP 10 energopliāni			VPR
Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās	45,8% (2008)	-2%	43,7%			Eurostat
No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	34,3 (2009)					VPR
4.2 Dabas kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana						
Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	34% (2008)		+1%	+6%	+16%	CSP
Revitalizēto degradēto teritoriju platība (ha)	NA					VPR
LIZ platību īpatsvars no kopplatības, %	32,7% (2012)					VPR
Mežu platību īpatsvars no kopplatības %	55,8% (2014)					CSP
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju)	3,85 (2009)	+1,3 gha	5,6 gha			GFN

Turpmākajās sadalās apkopota informācija par ekonomikas jomas rādītājiem, datu pieejamības iespēju robežās izmantojot jaunāko pieejamo statistiku.

Lai analizētu jaunākās sociālekonomiskās tendences VPR, tika salīdzināti bāzes gada dati ar jaunākajiem pieejamajiem datiem. Rādītājiem, kuriem ziņojuma izstrādes periodā vēl nebija pieejama aktuālākā informācija, tika izmantota pēdējā publiski pieejamā informācija.

Izpētes ziņojumā ir tikusi ietverta informācija, kas iegūta no vairākiem gan primāriem, gan sekundāriem informācijas avotiem. Autori Pētījuma ietvaros uzņemas atbildību par datu kvalitātes novērtēšanu un to izmantošanu analizē, veicot attiecīgi nepieciešamo datu atlasīšanu un izslēdzot

nepietiekamas datu kvalitātes rezultātā iespējamus neatbilstošus novērojumus un datus no analizējamās datu kopas. Sekundāro datu avotu informācijas primārā izcelsme statistiski nav tikusi pārbaudīta, Pētījuma autoriem pieņemot konkrētā informācijas avota kompetenci veikt konkrētos novērojumus un izvēloties uzticamus un atzītus Latvijas sociālekonomisko procesu novērtētājus.

2021. gada 1. jūlijā stājās spēkā jaunie Ministru kabineta “Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijām”, kur VPR ir teritoriālās izmaiņas, kas, lai gan teritoriāli ir mazākas par 5%, tomēr konceptuāli pievieno VPR jaunus ekonomiskās aktivitātes reģionus – piejūras novadus un Rīgai tuvākas teritorijas.

Tā kā izmaiņas stājušās spēkā tikai 2021. gada 1. jūlijā, pētījuma veikšanas laikā no 2021. gada oktobra līdz 2022. gada janvārim lielākoties vēsturiskie Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) dati nav bijuši pieejami pēc jaunā teritoriālā dalījuma. Iespēju robežās, kur bija pieejami CSP dati novadu griezumos, autori manuāli veica statistikas datu pārrēķinu pēc CSP publicētās statistikas novados, kas ir norādīts pie konkrētajām sadaļām.

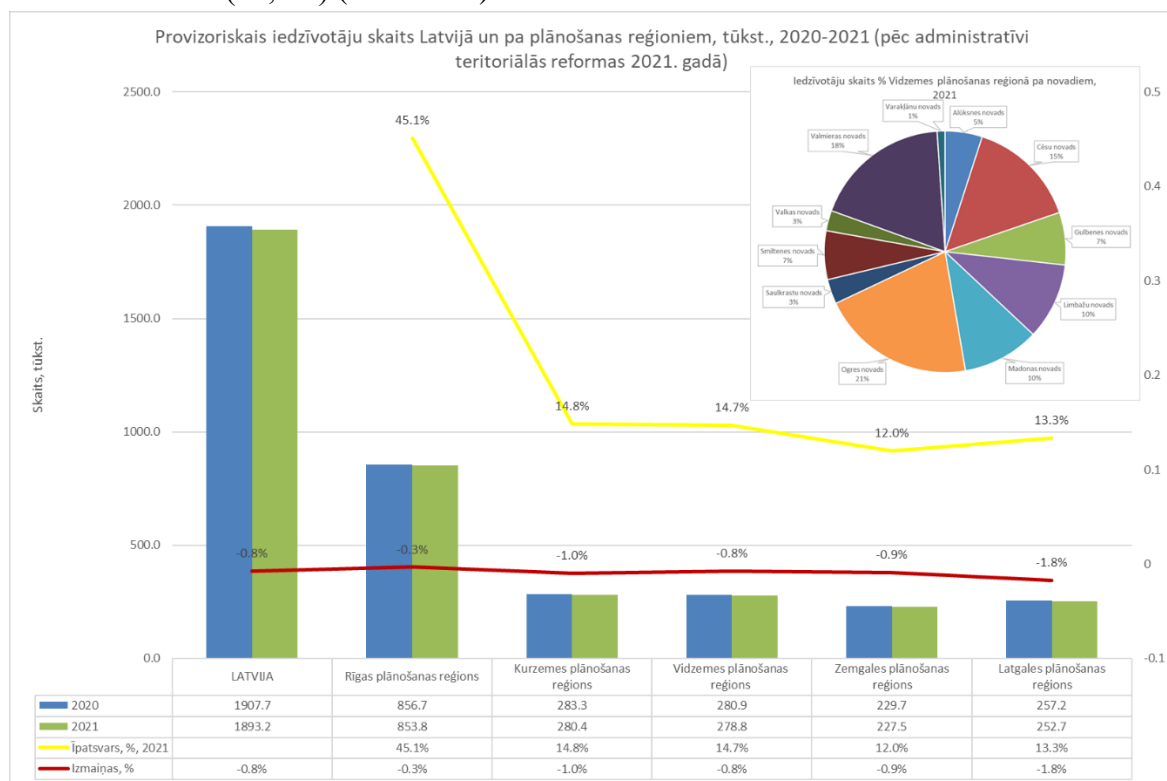
Veicot manuālos pārrēķinus no datu bāzēm, kur tie bija iespējami, darba autori secina, ka novirzes sociālekonomiskajā dinamikā starp jauno un iepriekšējo VPR teritoriju svārstās maksimāli ~15% robežās. Pētījuma gaitā laika periodā no 2021. gada oktobra līdz 2022. gada janvārim, kur to bija iespējams konstatēt, netika identificētas stratēģiski nozīmīgas sociālekonomiskas dinamikas svārstības viedās specializācijas kontekstā starp jauno un veco VPR teritoriju.

1. Sociālekonomisko rādītāju novērtējums

1.1. Iedzīvotāju skaits un nodarbinātība

Iedzīvotāju skaits

Jaunākie CSP provizoriskie dati par iedzīvotāju skaitu Latvijā pēc jaunās administratīvi teritoriālās reformas liecina, ka Latvijā 2021. gada sākumā dzīvoja 1,89 milj. iedzīvotāju, no kuriem lielākā daļa jeb 45,1% dzīvoja Rīgas plānošanas reģionā, kam seko Kurzemes un Vidzemes plānošanas reģioni (attiecīgi 14,8% un 14,7%), Latgales plānošanas reģions (13,3%) un Zemgales plānošanas reģions (12,0%). Novadu griezumā visvairāk Vidzemes plānošanas reģionā dzīvo Ogres novadā (20,7%) un Valmieras novadā (18,4%), kam seko Cēsu novads (14,8), Madonas novads (10,3%) un Limbažu novads (10,2%) (skat. 1.att.).

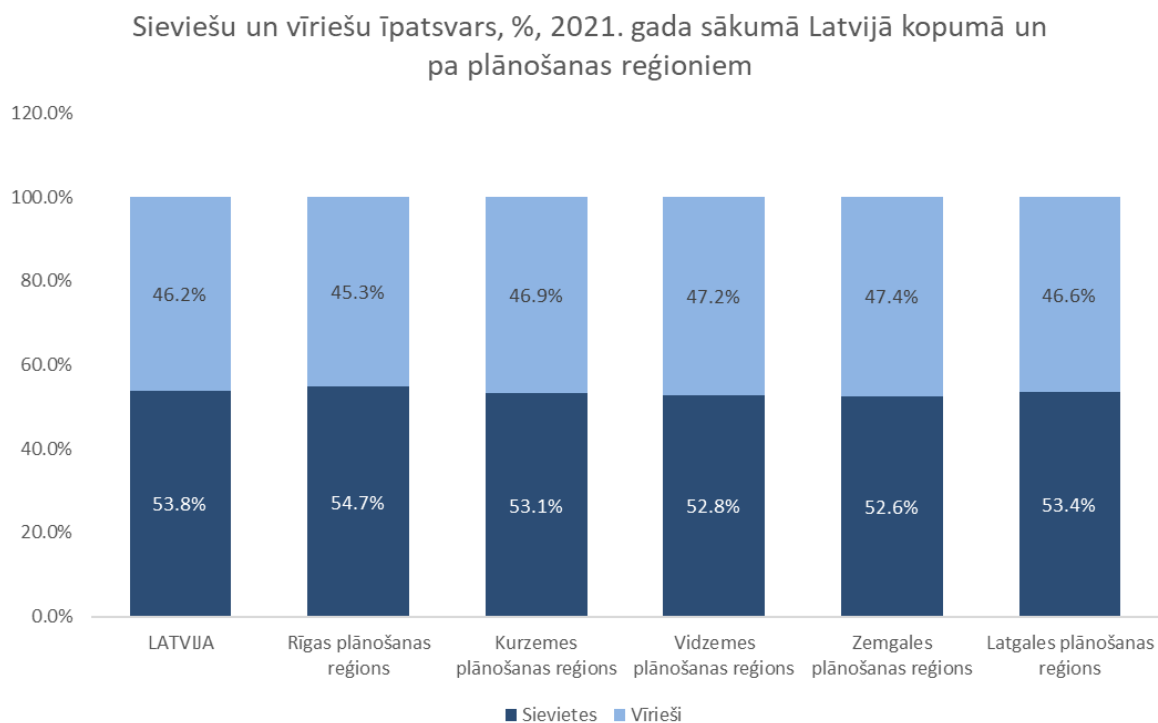
1. attēls. Iedzīvotāju skaits (tūkst.) Latvijā un pa plānošanas reģioniem 2020. gada sākumā un 2021. gada sākumā atbilstoši Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma 03.06.2021. redakcijai, kas stājies spēkā 2021. gada 1. jūlijā; īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita valstī (2021) un izmaiņas, % (2020-2021). Avots: CSP/ 2021⁶

⁶ IRS040. Provizoriskie iedzīvotājus raksturojošie rādītāji un vecuma struktūra reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2020 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRS/IRS040

Tāpat kā Latvijā kopumā, arī Vidzemes plānošanas reģionā pēc jaunā dalījuma pēdējo divu gadu laikā vērojams iedzīvotāju skaita kritums (-0,8%).

Pēc jaunās administratīvās reformas dalījuma Vidzemes plānošanas reģionā 2021. gada sākuma dzīvoja 278,8 tūkst. iedzīvotāju.

Sieviešu un vīriešu īpatsvars 2021. gadā valstī kopumā un pa plānošanas reģioniem pēc jaunā teritoriālā dalījuma ir līdzīgs. Kopumā Latvijā 2021. gada sākumā bija 53,8% sieviešu un 46,2% vīriešu. No visiem Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotājiem 47,2% ir vīrieši un 52,8% ir sievietes. Pārējos plānošanas reģionos sieviešu īpatsvars ir 52,6-53,8% robežās, bet vīriešu 45,3-47,4% robežās (skat. 2. att.).

2. attēls. Sieviešu un vīriešu īpatsvars 2021. gada sākumā Latvijā kopumā un pa reģioniem, %. Avots: CSP dati 2021/ / autoru aprēķins⁷

Kopumā Vidzemes plānošanas reģionā pēc jaunā teritoriāla dalījuma (pēc autoru veiktā aprēķina, balstoties uz pieejamo CSP statistiku novadu griezumos) pēdējo četru gadu laikā **vērojamas negatīvas pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas**.

Nozīmīgs reģiona attīstības un izaugsmes rādītājs ir migrācijas saldo,⁸ kas Vidzemes reģiona gadījumā ir negatīvs, proti, uz pastāvīgu dzīvi Vidzemes plānošanas reģionā ieradušies mazāk

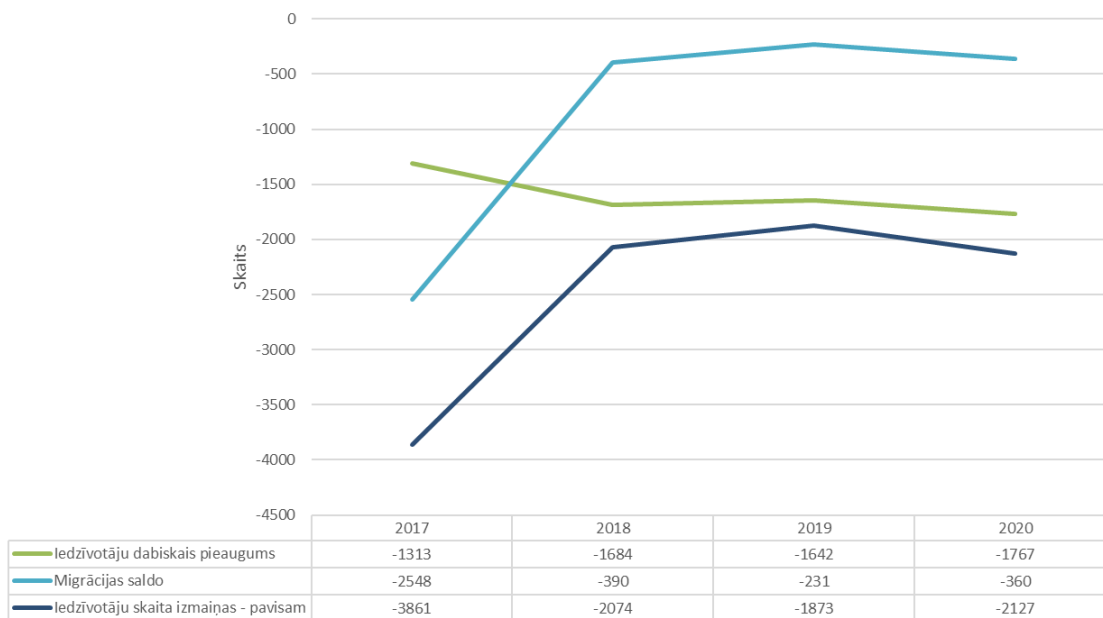
⁷ IRD080. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma grupām reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās gada sākumā 2020 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD080

⁸ Migrācijas saldo ir starpība starp reģionā iebraukušajiem un izbraukušajiem (imigrācija mīnus emigrācija). Ja migrācijas saldo ir negatīvs, tas nozīmē, ka vairāk iedzīvotāju ir pametuši reģionu, nekā ieradušies tajā.

iedzīvotāji nekā no Vidzemes plānošanas reģiona uz citu pastāvīgo dzīvesvietu izbraukušo iedzīvotāju skaits (skat. 3. att.).

Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas Vidzemes plānošanas reģionā (provizoriski), 2017-2020

3. attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas Vidzemes plānošanas reģionā pēc jaunā teritoriālā dalījuma (provizoriski), 2017.-2020. gadā. Avots: CSP dati2020⁹/ autoru aprēķins¹⁰

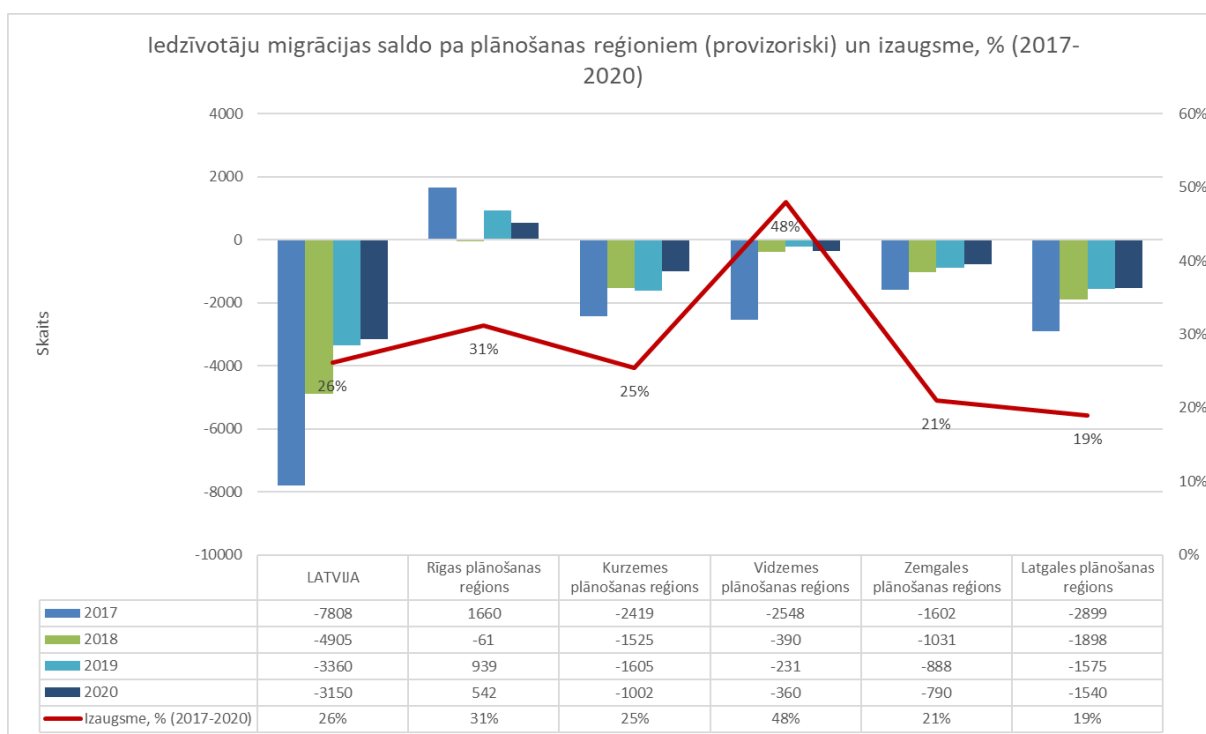
Dati liecina, ka pozitīvs migrācijas saldo pēc jaunā plānošanas reģionu dalījuma (provizoriski) pēdējo četrus gadus laikā (2017-2020) bijis tikai Rīgas reģionā. Pārējos reģionos migrācijas saldo ir negatīvs (skat. 4. att.).

⁹ Sakarā ar teritoriālo robežu precizēšanu starp Aizkraukles pagastu un Aizkraukli, Tīnūžu pagastu un Ikšķili un Salaspils pagastu un Salaspili iedzīvotāju skaits 2018. gada sākumā minētajās teritorijās pārrēķināts.

Sākot ar datiem par 2017. gadu, no pastāvīgo iedzīvotāju skaita tika izslēgtas personas, kuras savu dzīvesvietu deklarējušas darbavietā (Latvijā reģistrētā uzņēmumā), bet faktiski Latvijā nedzīvo, tāpēc rādītājā "Iedzīvotāju skaits gada sākumā" samazinājies iedzīvotāju skaits Mārupes novadā. Izmaiņas metodoloģijā ietekmēja arī Rīgas un Carnikavas iedzīvotāju skaitu, bet mazākā apmērā.

2016. gada trešajā ceturksnī realizējot projektu 'Teritoriālās statistikas (galvenokārt pilsētas) iegūšana', pārskatīts esošais algoritms iedzīvotāju teritoriālā izvietojuma - faktiskās dzīvesvietas aprēķināšanai. Algoritms papildināts, nodrošinot precīzāku iedzīvotāju skaita novērtējumu pagastos, novados, pilsētās un reģionos. Atbilstoši jaunajam algoritmam veikti pārrēķini rādītājiem uz 2016. gada sākumu.

¹⁰ IRS030. Iedzīvotāju skaits gada sākumā, tā izmaiņas un dabiskās kustības galvenie rādītāji reģionos, republikas pilsētās, novadu pilsētās un novados 1967 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IRS__IRS030

4. attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju migrācijas saldo pa plānošanas reģioniem pēc jaunā teritoriālā dalījuma (provizoriski) un izaugsme, %, 2017.-2020. gadā. Avots: CSP dati2020¹¹/ autoru aprēķins¹²

Tikmēr pēc CSP eksperimentālās statistikas un pēc autoru aprēķiniem¹³ dati liecina, ka 2021. gadā Vidzemes plānošanas reģionā pilsētu teritorijā dzīvoja 60,6%, savukārt lauku teritorijās 39,1% Vidzemes plānošanas reģiona iedzīvotāji. Piecu gadu periodā (2017-2021) pilsētu iedzīvotāju skaits samazinājies par -0,3%, bet lauku teritorijās dzīvojošo par -1,8%.¹⁴

5. attēla kartē atspoguļots pastāvīgo iedzīvotāju skaits pilsētās un ciemos, kā arī blīvums novados 2020. gada sākumā. Vislielākais blīvums Vidzemes reģionā ir Cēsu un Ogres novados. Vislielākais iedzīvotāju skaits atbilstoši ir valsts nacionālās nozīmes attīstības centrā – Valmierā, kā arī reģionālas nozīmes attīstības centros – Limbažos, Cēsīs, Ogrē, Smiltēnē, Madonā, Gulbenē, Alūksnē un Valkā.

¹¹ Sakarā ar teritoriālo robežu precizēšanu starp Aizkraukles pagastu un Aizkraukli, Tīnūžu pagastu un Ikšķili un Salaspils pagastu un Salaspili iedzīvotāju skaits 2018. gada sākumā minētajās teritorijās pārrēķināts.

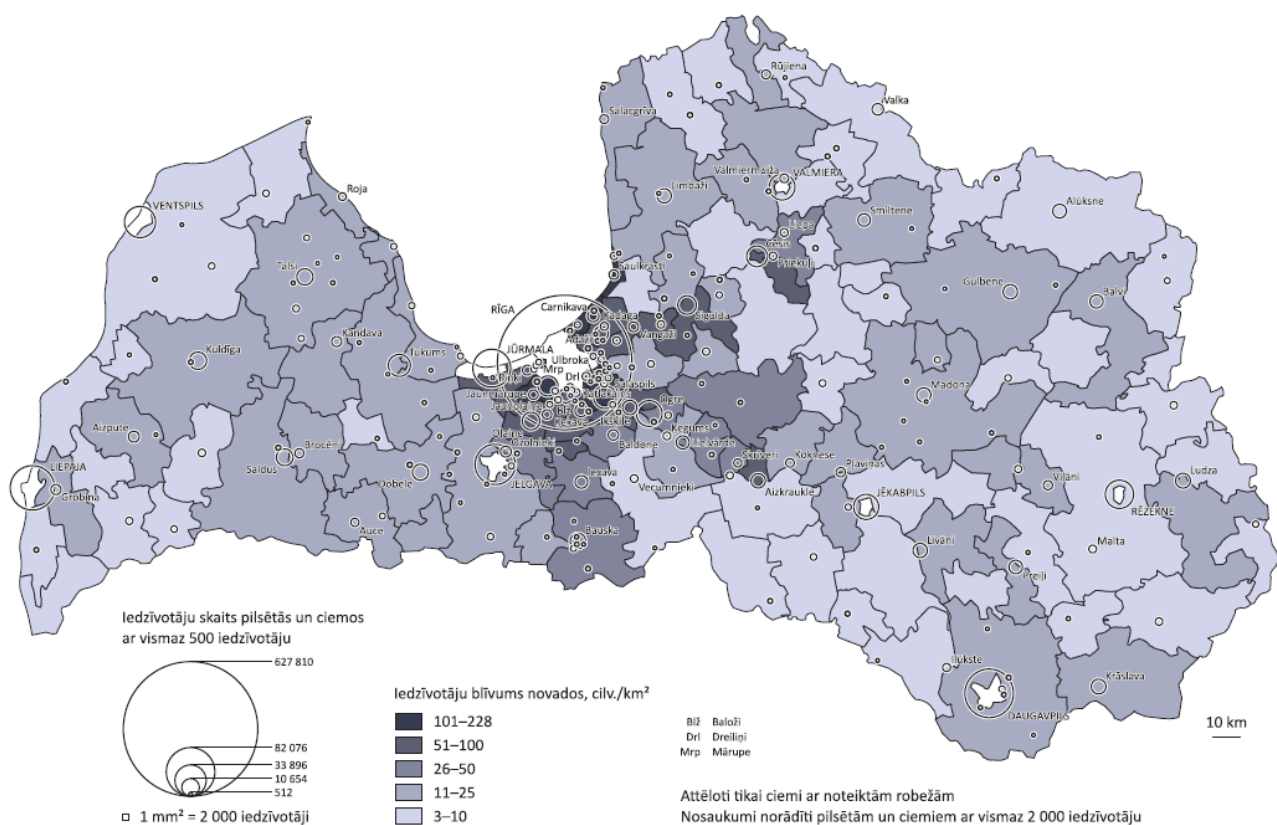
Sākot ar datiem par 2017. gadu, no pastāvīgo iedzīvotāju skaita tika izslēgtas personas, kuras savu dzīvesvietu deklarējušas darbavietā (Latvijā reģistrētā uzņēmumā), bet faktiski Latvijā nedzīvo, tāpēc rādītājā "Iedzīvotāju skaits gada sākumā" samazinājies iedzīvotāju skaits Mārupes novadā. Izmāņas metodoloģijā ietekmēja arī Rīgas un Carnikavas iedzīvotāju skaitu, bet mazākā apmērā.

2016. gada trešajā ceturksnī realizējot projektu 'Teritoriālās statistikas (galvenokārt pilsētas) iegūšana', pārskatīts esošais algoritms iedzīvotāju teritoriālā izvietojuma - faktiskās dzīvesvietas aprēķināšanai. Algoritms papildināts, nodrošinot precīzāku iedzīvotāju skaita novērtējumu pagastos, novados, pilsētās un reģionos. Atbilstoši jaunajam algoritmam veikti pārrēķini rādītājiem uz 2016. gada sākumu.

¹² IRS030. Iedzīvotāju skaits gada sākumā, tā izmaiņas un dabiskās kustības galvenie rādītāji reģionos, republikas pilsētās, novadu pilsētās un novados 1967 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRS/IRS030

¹³ Eksperimentālās statistikas aprēķināšanā izmanto jaunus datu avotus un metodes, cenšoties paplašināt statistikas klāstu vai detalizācijas līmeni atbilstoši lietotāju vajadzībām. Jāatzīmē, ka eksperimentālās statistikas metodes nav nemainīgas, apbētas un starptautiski saskaņotas un var tikt mainītas, lai pilnveidotu datu kvalitāti.

¹⁴ RIG060. Pilsētu un lauku iedzīvotāju skaits reģionos, pilsētās, novados un pagastos (eksperimentālā statistika) 2011 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRS/RIG060/

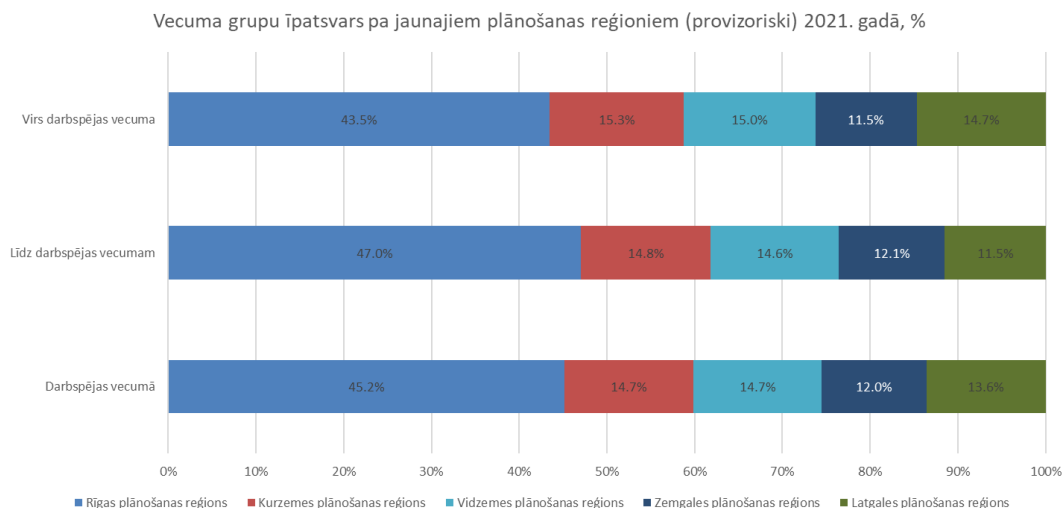

5. attēls. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pilsētās un ciemos un blīvums novados 2020. gada sākumā. Avots: NVA dati/ CSP gada apskats¹⁵

Nodarbinātība

2021. gada sākumā Latvijā darbaspējas vecumā bija 61,9% Latvijas iedzīvotāju, 16,0% līdz darbaspējas vecumam un 22,1% virs darbaspējas vecumā. Vidzemes plānošanas reģionā (pēc jaunā teritoriālā dalījuma) 2021. gada sākumā darbaspējas vecumā bija 61,6% no visiem reģiona iedzīvotājiem. Vidzemes plānošanas reģionā dzīvo 14,7% no visiem Latvijas darbaspējas vecumā esošajiem iedzīvotājiem. (skat. 6. att.).

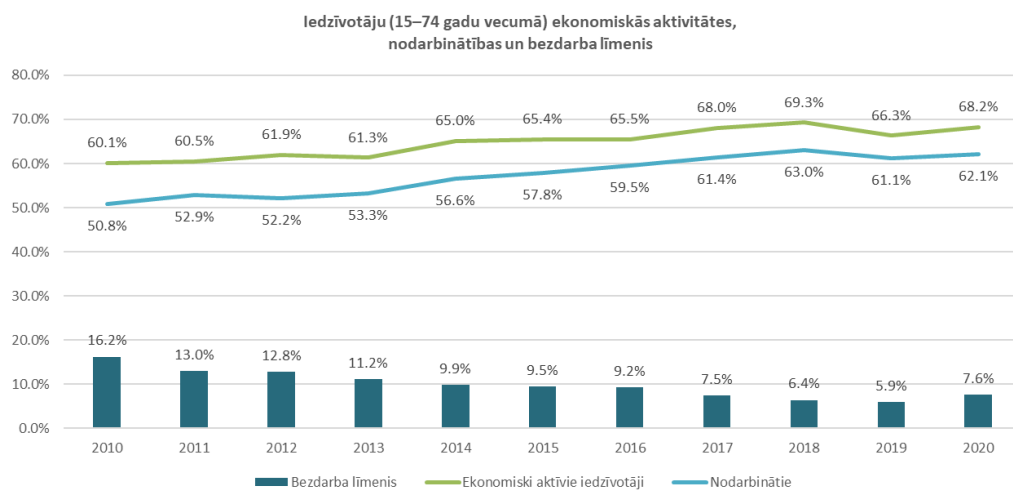
¹⁵ CSP. Latvija. Galvenie statistikas rādītāji 2021. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_02_Latvija_Galvenie_statistikas_raditaji_2021_%2821_00%29_LV.pdf

6. attēls. Iedzīvotāju dalījums vecuma grupās pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma (provizoriski) 2021. gada sākumā, tūkst. Avots: CSP dati 2021/ autoru aprēķins¹⁶

Kopumā 2020. gadā Latvijā bija nodarbināti 893,0 tūkstoši jeb 64,2 % iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Salīdzinot ar 2019. gadu, nodarbinātības līmenis valstī kopumā samazinājies par 0,8 procentpunktiem, bet nodarbināto skaits – par 17,0 tūkstošiem.¹⁷

Vidzemes statistiskajā reģionā (pēc vecā dalījuma) 2020. gadā kopumā bija 68,2% ekonomiski aktīvo iedzīvotāju (nodarbinātie un bezdarbnieki) un 31,8% ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju (skolēni, studenti, nestrādājoši pensionāri u.c.). 2020. gadā Vidzemē bija nodarbināti 82,3 tūkstoši jeb 62,1% iedzīvotāju (skat. 7. att.).

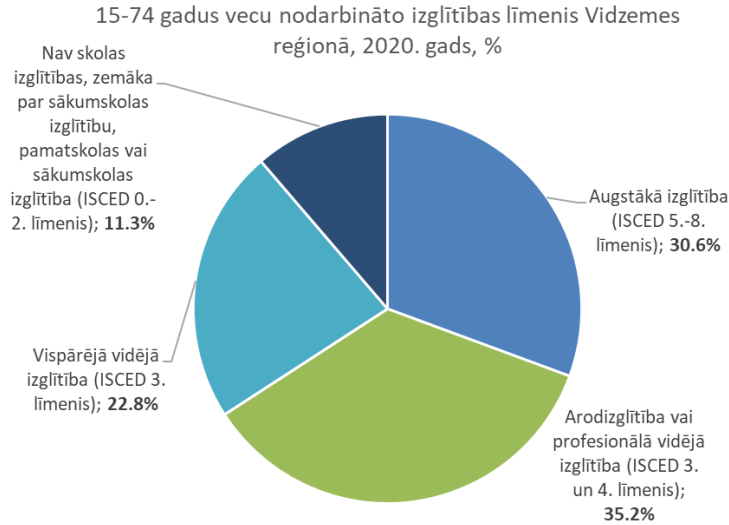
7. attēls. Vidzemes reģiona (pēc vecā dalījuma) iedzīvotāju (15–74 gadu vecumā) ekonomiskās aktivitātes, nodarbinātības un bezdarba līmenis, 2010.-2020. gads, %. Avots: CSP/ 2020 un NVA¹⁸

¹⁶ IRD080. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma grupām reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās gada sākumā 2020 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD080

¹⁷ CSP. Latvija. Galvenie statistikas rādītāji 2021. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_02_Latvija_Galvenie_statistikas_raditaji_2021_%2821_00%29_LV.pdf

¹⁸ NBA070. Iedzīvotāji pēc ekonomiskās aktivitātes un izglītības līmeņa reģionos 2002 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_NBB_NBA/NBA070

2020. gadā 88,7% no 15 līdz 74 gadus veciem nodarbinātajiem ir iegūta izglītība: 30,6% augstāka izglītība, 35,2% arodizglītība vai profesionālā vidējā izglītība un 22,8% vispārējā vidējā izglītība (skat. 8. att.).

8. attēls. Vidzemes reģionā (pēc vecā dalījuma) nodarbināto iedzīvotāju (15–74 gadu vecumā) izglītības līmenis, 2020. gads, %. Avots: CSP/ 2020¹⁹

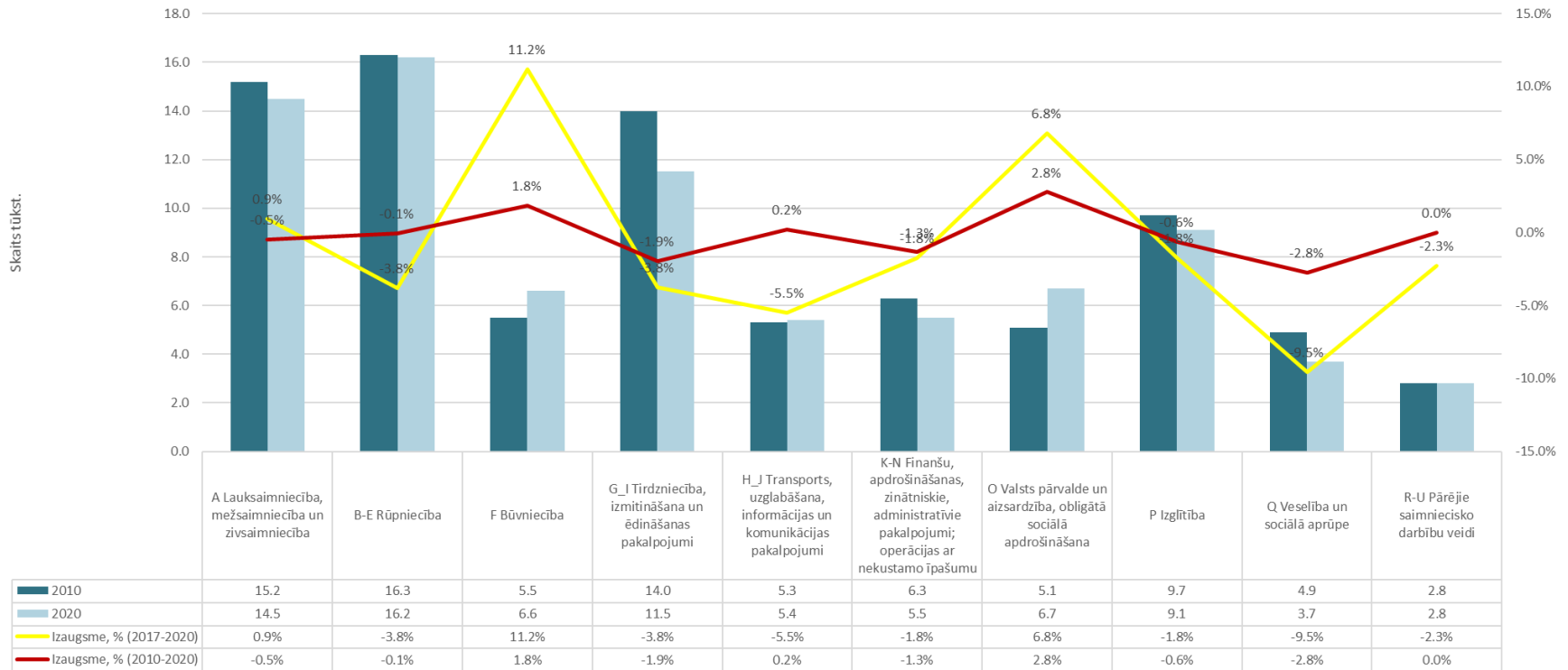
Visvairāk nodarbināto Vidzemē (pēc vecā dalījuma) bijis rūpniecībā (ieguves, apstrādes, elektroenerģijas, ūdensapgādes), lauksaimniecības nozarē, kā arī tirdzniecības, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarē.

Vidzemes reģionā 4 (četrus) gadu griezumā (2017-2020) un arī 11 (vienpadsmit) gadu retrospektīvā (2010-2020) visvairāk pieaudzis nodarbināto skaits tādās nozarēs kā būvniecība (atbilstoši +11,2% un +1,8%) un valsts pārvalde (atbilstoši +6,8% un 2,8%).

Tikmēr vislielākais nodarbināto skaita samazinājums 2017.-2020. gadu periodā bijis veselības aprūpes jomā -9,5%, transporta un uzglabāšanas nozarē (-5,5%) rūpniecībā (-3,8) un tirdzniecībā (-3,8%) (skat. 9. att.).

¹⁹ NBA070. Iedzīvotāji pēc ekonomiskās aktivitātes un izglītības līmeņa reģionos 2002 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_NBB_NBA/NBA070

Nodarbinātie pēc saimniecisko darbību veidu grupas (NACE 2.red.) Vidzemē (2010-2020), skaits tūkst.

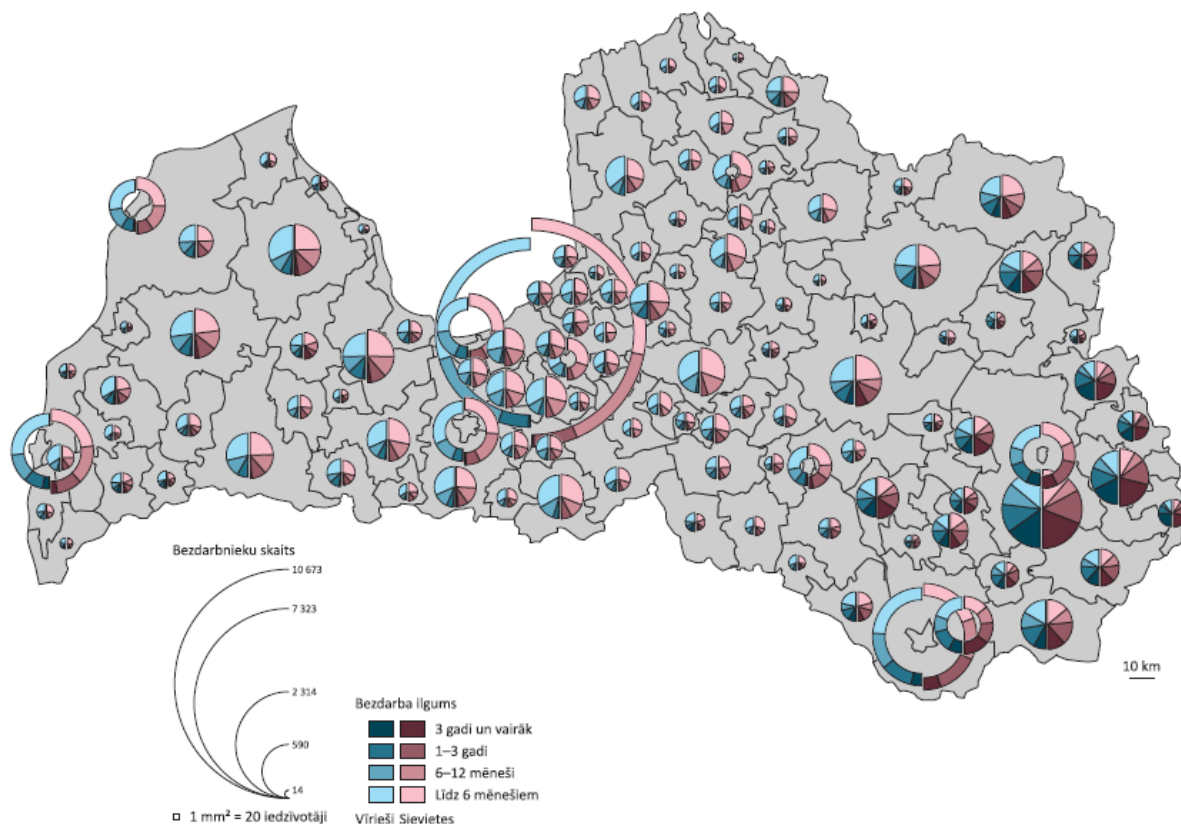
9. attēls. Nodarbinātie pēc saimniecisko darbību veidu grupas (NACE 2.red.) Vidzemē (pēc vecā dalījuma) 2010.-2020. gadā, skaits tūkst, un izaugsme % 2017-2020 un 2010-2020. Avots: CSP/ 2020²⁰

²⁰ NBL060. Nodarbinātie pēc saimniecisko darbību veidu grupas (NACE 2.red.) reģionos 2008 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_NB_NBLA/NBL060

Valstī kopumā lielākais nodarbināto skaita samazinājums bija vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības, automobiļu un motociklu remonta nozarē, transporta un uzglabāšanas jomā, kā arī būvniecībā.²¹

Vidzemes plānošanas reģionā (pēc jaunā dalījuma) ir otrais zemākais darba meklētāju īpatsvars 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū, t.i. vidēji 6,6% aiz Rīgas plānošanas reģiona (vidēji 4,8%), tikmēr Latgales plānošanas reģionā ir augstākais darba meklētāju īpatsvars – vidēji 16,2%.²²

2020. gadā Vidzemē (pēc vecā dalījuma) bija 7,6% liels bezdarba līmenis, kas ir par 5 procentpunktiem mazāk nekā kopumā valstī 2020. gadā (8,1%). Kartē (skat. 10. att.) attēlots reģistrētais bezdarbs administratīvajās teritorijās 2020. gada beigās.

10. attēls. Reģistrētais bezdarbs administratīvajās teritorijās (pēc vecā dalījuma) 2020. gada beigās.

Avots: NVA dati/ CSP²³

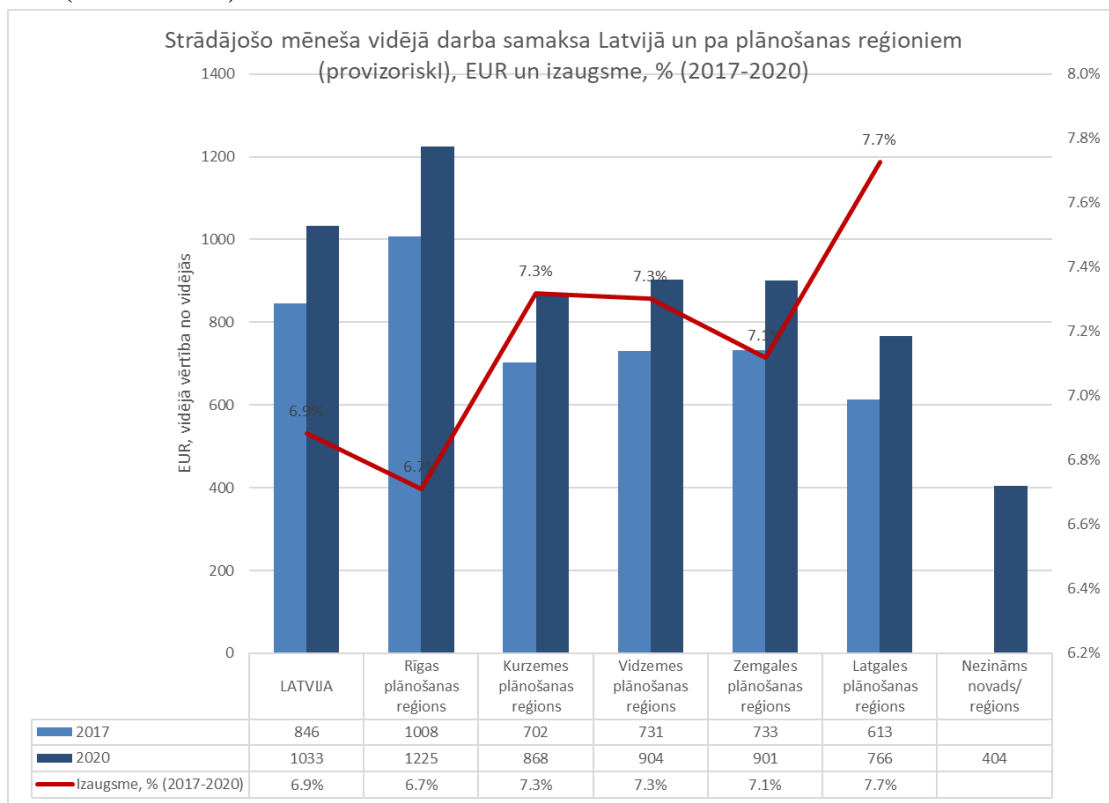
²¹ CSP. Latvija. Galvenie statistikas rādītāji 2021. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_02_Latvija_Galvenie_statistikas_raditaji_2021_%2821_00%29_LV.pdf

²² CSP. RIG090. Darba meklētāju/bezdarbnieku īpatsvars 15–74 gadus vecu ekonomiski aktīvo iedzīvotāju vidū reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2021. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās - Visas teritorijas un Laika periods

²³ CSP. Latvija. Galvenie statistikas rādītāji 2021. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_02_Latvija_Galvenie_statistikas_raditaji_2021_%2821_00%29_LV.pdf

Jaunākie Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) dati liecina, ka uz 2021. gada oktobri Vidzemē bija reģistrēts 6,1% liels bezdarbs, bet valstī kopumā 6,0%.²⁴

Kopumā Vidzemes plānošanas reģionā **pēc jaunā teritoriālā dalījuma (provizoriski dati pēc autoru aprēķina) 2020. gadā vidējā strādājošo mēneša darba samaksa bruto bijusi par 25,3% mazāka nekā Latvijā kopumā**. Ja Latvijā vidēji strādājušie bruto saņēma 1133,00 EUR, tad Vidzemes plānošanas reģionā vidējā samaksa bija 904,00 EUR²⁵. Jāpiebilst, ja pēdējo četru gadu laikā (2017-2020) vidējā darba samaksa bruto Vidzemes plānošanas reģionā pieaugusi par +7,3%. Līdzīgs pieaugums bijis arī valstī kopumā – atbilstoši +6,9% un pārējos plānošanas reģionos. (skat. 11. att.).

11. attēls. Strādājošo mēneša vidējās bruto darba samaksas vidējās vērtības Latvijā kopumā un pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma (provizoriski), 2017-2020, EUR un izaugsme, % (2017-2020). Avots: CSP dati2021²⁶ / autoru aprēķins²⁷

²⁴ NVA. Reģistrētā bezdarba līmenis valstī un reģionos perioda beigās. Pieejams: https://www.nva.gov.lv/lv/bezdarba-statistika?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

²⁵ Ņemot vērā, ka CSP pieejama ierobežota informācija un attēloti vidējās darba samaksas dati pa novadiem, autoru aprēķinā Vidzemes plānošanas reģiona vidējā samaksa aprēķināta kā vidējā vērtība no plānošanas reģiona novadu vidējās samaksas.

²⁶ Eksperimentālās statistikas aprēķināšanā izmanto jaunus datu avotus un metodes, cenšoties paplašināt statistikas klāstu vai detalizācijas līmeni atbilstoši lietotāju vajadzībām. Jāatzīmē, ka eksperimentālās statistikas metodes nav nemainīgas, aprobežotas un starptautiski saskaņotas un var tikt mainītas, lai pilnveidotu datu kvalitāti. CSP publicē eksperimentālo statistiku, lai saņemtu lietotāju atsauksmes, izvērtētu datu analītisko potenciālu, atbilstību realitātei un lietotāju vajadzībām. CSP uzskata, ka arī eksperimentālo datu laikrindas var būt noderīgas lietotājiem un statistikas lietotāju viedoklis ir pamats lēmuma pieņemšanai par šīs statistikas iekļaušanu Oficiālās statistikas programmā. Publicējot eksperimentālo statistiku, CSP nodrošina datu lietotājiem jaunus informācijas avotus lēmumu pieņemšanai. / Eksperimentālās statistikas datus atsevišķi izdalīts "Nezināms reģions". CSP ar kodu "UNK – nezināms" definē datus, kurus nav iespējams publicēt reģionu līmenī.

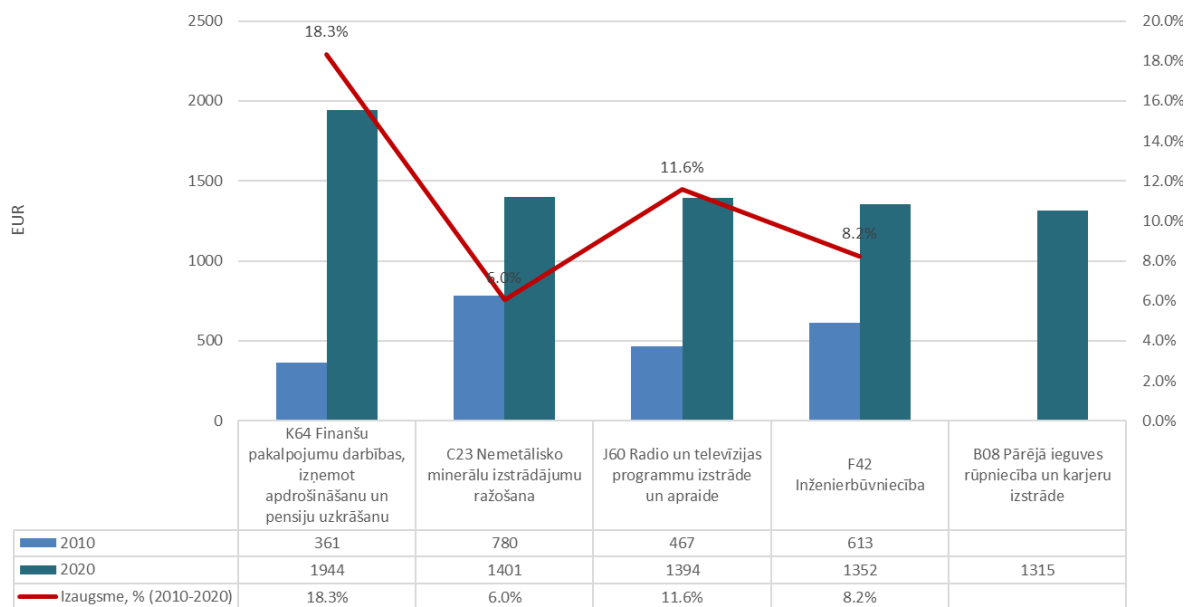
²⁷ RIG110. Mēneša darba samaksa pēc dzīvesvietas reģionos, novados, pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2022. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2011 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_DS_DSV/RIG110

Apskatot strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu pa darbības veidiem Vidzemes statistiskajā reģionā (pēc vecā dalījuma), secināms, ka algu līmenis ir nevienmērīgs. Vadošās 3 nozares ar vislielāko bruto samaksu strādājošajiem 2020. gadā ir **finanšu un apdrošināšanas darbības** nozare (1561,00 EUR ar izaugsmi +16,1%, 2010-2020), kam seko **ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes** nozare (1316,00 EUR ar izaugsmi +7,3%, 2010-2020) un **veselības un sociālās aprūpes nozare** (1086,00 EUR ar izaugsmi +7,5%, 2010-2020).

Nozaru sektoru līmenī vadošie 5 sektori ir **finanšu pakalpojumu darbības**, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu, **nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana**, **radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide**, **inženierbūvniecība** un **ārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde** (skat. 12. att.).

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa pa darbības veidiem Vidzemē, 2010-2020, EUR un izaugsme, %

12. attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa pa darbības veidiem Vidzemē, 2010-2020, EUR un izaugsme, % (2010-2020). Avots: CSP/ 2021²⁸

1.2. Iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte

Latvijas Universitātes (LU) Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes (BVEF) un LMT pētījums²⁹ par novadu ekonomisko aktivitāti liecina, ka jaunais novadu iedalījums ir mazinājies

²⁸ DSV050. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa pa darbības veidiem reģionos (eiro) 2005 – 2021. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_EMP_DS_DSV/DSV050

²⁹ LU jau kopš 2016. gada analizē LMT mobilā tīkla notikumu statistiku, lai noteiktu gan reģionu ekonomisko aktivitāti un iedzīvotāju mobilitāti, gan arī, piemēram, Covid-19 pandēmijā noteikto ierobežojumu ievērošanu. Pētījuma ietvaros ir izstrādāta pieeja automatizētai reāllaika datu apstrādei, kas sniedz ne tikai informāciju par aktuālo situāciju Latvijā, bet ļauj arī veikt apstieidzošas darbības un izteikt lielajos datos balstītas prognozes. LU BVEF un LMT izstrādātā pieeja pilnībā atbilst vispārīgās datu aizsardzības regulas prasībām, bet vienlaikus ļauj precīzi novērtēt iedzīvotāju uzvedību, piemēram, konkrētas aktivitātes vietas,

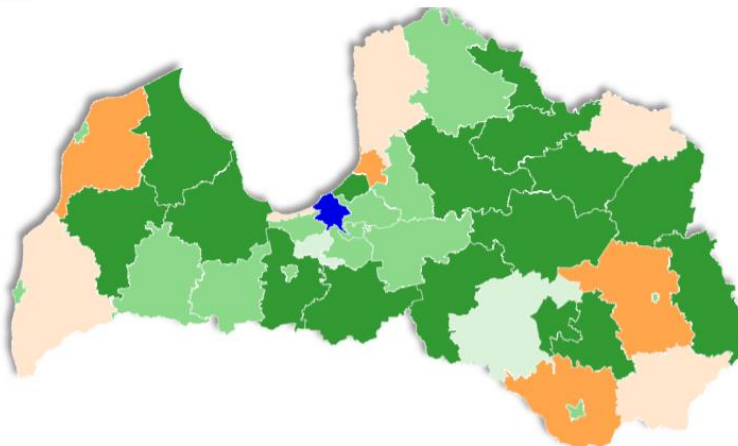
nevienlīdzību starp reģioniem. Pētījuma ietvaros tiek izmantoti mobilie dati kā reģionu iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes indikators.³⁰

Saskaņā ar LU BVEF un LMT metodoloģiju pētījumā novadi tiek dalīti 8 grupās:

1. “Darbarūķi” – augsta aktivitāte darbadienās, bet vidēji zema aktivitāte brīvdienās;
2. “Harmoniskie” – augsta un vidēji augsta aktivitāte darbadienās un vidēja aktivitāte brīvdienās;
3. “Pašpietiekamie” – vidēji augsta aktivitāte darbadienās un brīvdienās;
4. “Mērenie” – vidēja ekonomiskā aktivitāte darbadienās un brīvdienās;
5. “Atpūtnieki” – vidēji zema aktivitāte darbadienās, bet vidēji augsta aktivitāte brīvdienās;
6. “Ballētāji” – zema aktivitāte darba dienās, bet augsta aktivitāte brīvdienās;
7. “Hedonisti” – minimāla aktivitāte darbadienās, bet maksimāli augsta aktivitāte brīvdienās;
8. “Apātiskie” – zema aktivitāte darbadienās un vidējā aktivitāte brīvdienās.³¹

Pētījuma ietvaros mērīta iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte gan 119 novadu, gan 43 novadu griezumā, izmantojot mobilo telefonu datus, novadi attiecīgi sagrupēti. Aplūkojot karti (skat. 13. att.), redzams, ka Covid-19 pandēmija ietekmējusi iedzīvotāju mobilitāti – pandēmija izretināja cilvēkus pa visu valsti. Strauji pieauga pašpietiekamo novadu skaits, mazāk – novadu, kurp dodas cilvēki tikai brīvdienās un no tiem novadiem, kur cilvēki lielākoties ir darba dienās, bet brīvdienās nav.³²

■ Pašpietiekamie ■ mērenie ■ Atpūtnieki ■ Ballētāji ■ Harmoniskie ■ Darbarūķi ■ Apātiskie
■ Hedonisti

13. attēls. Iedzīvotāju aktivitāte Latvijas novados 2020. gadā. Oranžos toņos apzīmēti novadi, kur aktivitāte lielāka brīvdienās un darbadienās – salīdzinoši klusāks, savukārt zaļi - sabalansētākie novadi, kur ļaudis aktīvi ir gan darba, gan brīvdienās. Tumši zili – vietas, kur darba dienās aktivitāte augsta, bet brīvdienās – salīdzinoši kluss un

kustību un laiku. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petijums-jaunais-novadu-dalijums-nodrosinas-lielaku-ekonomisko-vienlidzibu.a407916/>

³⁰ LSM.lv. (04.06.2021.). KARTE: Jaunajās novadu robežās starp vietvarām mazāka nevienlīdzība. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/karte-jaunajas-novadu-robezas-starp-vietvaram-mazaka-nevienlidziba.a411510/>

³¹ LSM.lv. (07.06.2021.). Pētījums: Jaunais novadu dalījums nodrošinās lielāku ekonomisko vienlīdzību. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petijums-jaunais-novadu-dalijums-nodrosinas-lielaku-ekonomisko-vienlidzibu.a407916/>

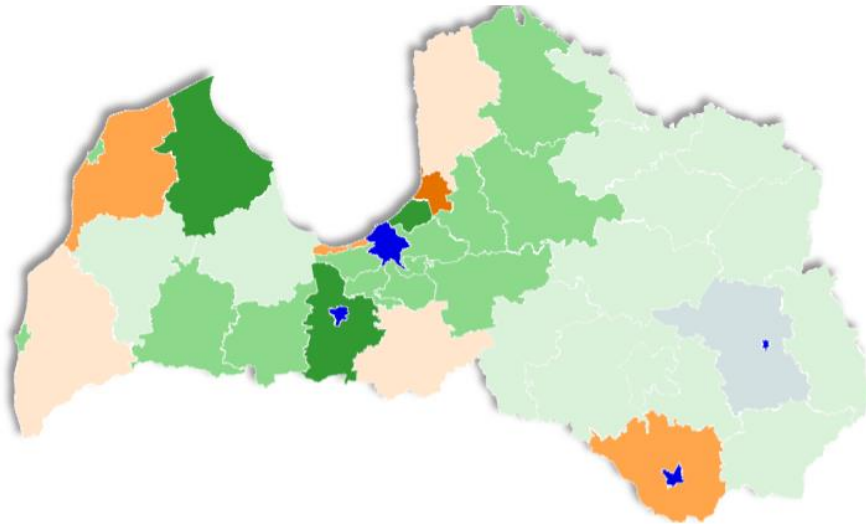
³² LSM.lv (04.06.2021.). KARTE: Jaunajās novadu robežās starp vietvarām mazāka nevienlīdzība. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/karte-jaunajas-novadu-robezas-starp-vietvaram-mazaka-nevienlidziba.a411510/>

mierīgs. Tumši zila 2020. gadā ir Rīgas teritorija. Jo tumšāka krāsa, jo izteiktāka šī tendence. Avots: LU un LMT pētījums.

LU BVEF un LMT 2020. gada pētījuma dati liecina, ka Vidzemes reģionā kā “Pašpietiekami” novadi uzskatāmi Valkas, Cēsu, Smiltenes, Gulbenes un Madonas novadi. Valmieras un Ogres novadi kvalificējami kā “Harmoniskie”, Alūksnes un Limbažu kā “Atpūtnieki”, savukārt Saulkrastu un Varakļānu novadi kā “Ballētāji”.

Salīdzinājumam, aplūkojot 2018. gada iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes karti (skat. 14. att.), var redzēt, ka 2018. gadā (pirms pandēmijas) iedzīvotāju aktivitāte Latvijas novados būtiski atšķiras no situācijas 2020. gadā, t.i. daudz vairāk ir tā saucamo “Mēreno” novadu, t.sk. Vidzemes reģionā.

■ Pašpietiekamie ■ mērenie ■ Atpūtnieki ■ Ballētāji ■ Harmoniskie ■ Darbarūķi ■ Apātiskie
■ Hedonisti

14. attēls. Iedzīvotāju aktivitāte Latvijas novados 2018. gadā. Oranžos toņos apzīmēti novadi, kur aktivitāte lielāka brīvdienās un darbadienās – salīdzinoši klusāks, savukārt zaļos toņos- sabalansētākie novadi, kur ļaudis aktīvi ir gan darba, gan brīvdienās. Tumši zili – vietas, kur darba dienās aktivitāte augsta, bet brīvdienās – salīdzinoši kluss un mierīgs. Tumši zilas – pamatā lielās pilsētas. Jo tumšāka krāsa, jo izteiktāka šī tendence. Avots: LU un LMT pētījums.

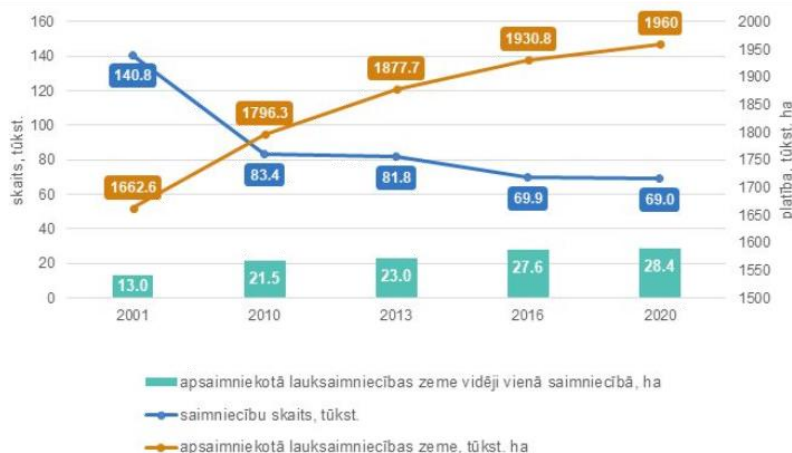
2. Lauksaimniecības rādītāju novērtējums

Kā secināts VPR Attīstības programmā 2015-2020, Vidzemei kopumā raksturīga agrārā ekonomiskā struktūra ar zemu pievienoto vērtību un nelielu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru.

Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsts primārās nozares īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā. Vidzemes plānošanas reģionā dominē apstrādes rūpniecība, primārās nozares (lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, valsts pārvaldes un operācijas ar nekustamo īpašumu.³³

Agroresursu un ekonomikas institūta (AREI) aprēķinātie Lauksaimniecības ekonomiskā kopaprēķina (LEK)³⁴ novērtējuma rezultāti liecina, ka Latvijas lauksaimnieku ienākumi 2020. gadā turpinājuši palielināties, proti, ienākuma kopsumma veido ap 670 milj. EUR, kas ir par 6% vairāk nekā 2019. gadā. Atbilstoši LEK metodikai aprēķinātās lauku saimniecības saražotās produkcijas vērtība palielinājusies par 3%, un tās kopsumma ir apmēram 1,7 miljrd. EUR.³⁵

2020. gadā Latvijā saskaitīti 69 tūkstoši ekonomiski aktīvo lauku saimniecību, kas apsaimniekoja 1,96 miljonus hektāru (ha) lauksaimniecībā izmantojamās zemes. 10 gadu laikā lauku saimniecību skaits samazinājies par 14,4 tūkstošiem jeb 17,2%, bet kopējā apsaimniekotā lauksaimniecības zemes platība pieaugusi par 163,7 tūkstošiem ha jeb 9,1%, liecina CSP apkopotie 2020. gada lauksaimniecības skaitīšanas provizoriskie rezultāti (skat. 15. att.).³⁶

15. attēls. Lauku saimniecību skaits un apsaimniekotā lauksaimniecības zeme. Avots: CSP

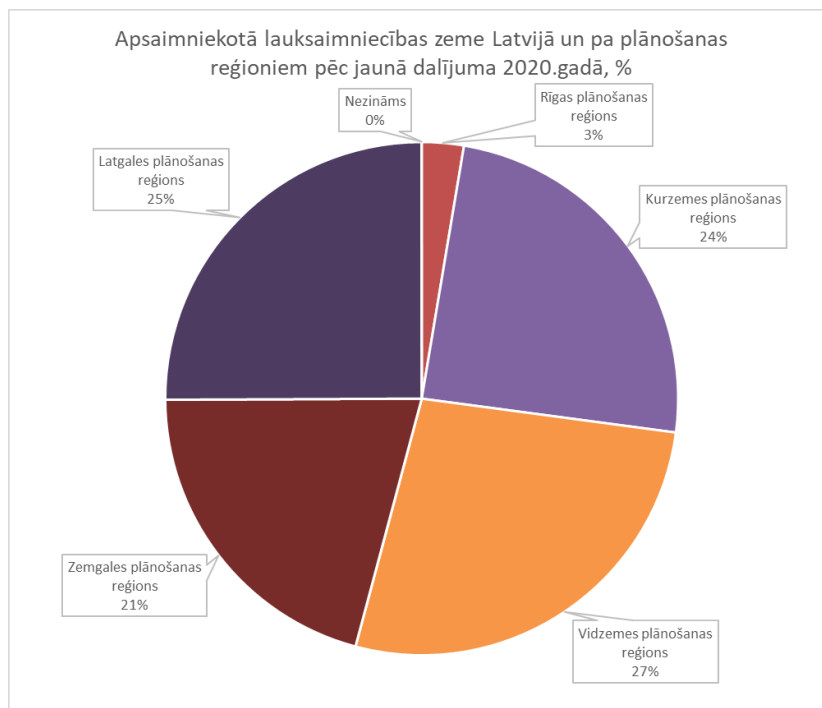
³³ VPR Attīstības programma 2015-2020. Pieejams: http://www.vidzeme.lv/upload/Attstbas_programma_2015-2020.pdf

³⁴ Lauksaimniecības ekonomiskais kopaprēķins (LEK) ir starptautiski salīdzināma metodika, ar kuras palīdzību tiek iegūta starp valstīm salīdzināma informācija par lauksaimniecības sektoru un tajā gūtajiem ienākumiem. Eiropas Savienībā LEK tiek sagatavots kopš 1964.gada. Latvijā LEK tiek aprēķināts kopš 1994.gadā, balstoties uz vienotu Eiropas Savienības Economical Account of Agriculture (EAA) metodoloģiju. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/zemkopibas-ministrija/statiskas-lapas/lauksaimniecibas-ekonomiskais-kopaprekins-lek-?id=1572#jump>

³⁵ AREI. Lauksaimniecības nozare izaugsme turpinās. Pieejams: <https://www.arei.lv/lv/aktuali>

³⁶ CSP. Lauku saimniecības kļūst lielākas, un to apsaimniekotā zemes platība palielinās. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/noz/lauksaimn/preses-relizes/7021-2020-gada-lauksaimniecibas-skaitisanas?themeCode=LA>

Jaunākie CSP dati pēc autoru aprēķina provizoriski liecina, ka **27% jeb 532,6 tūkst. ha no kopumā Latvijā 1,96 miljonus ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes atrodas Vidzemes plānošanas reģionā**, kas ir augstākais rādītājs valstī, kam seko Latgales plānošanas reģions (25,1%), Kurzemes plānošanas reģions (24,5%) un Zemgales plānošanas reģions (24,5%) (skat. 16. att.).

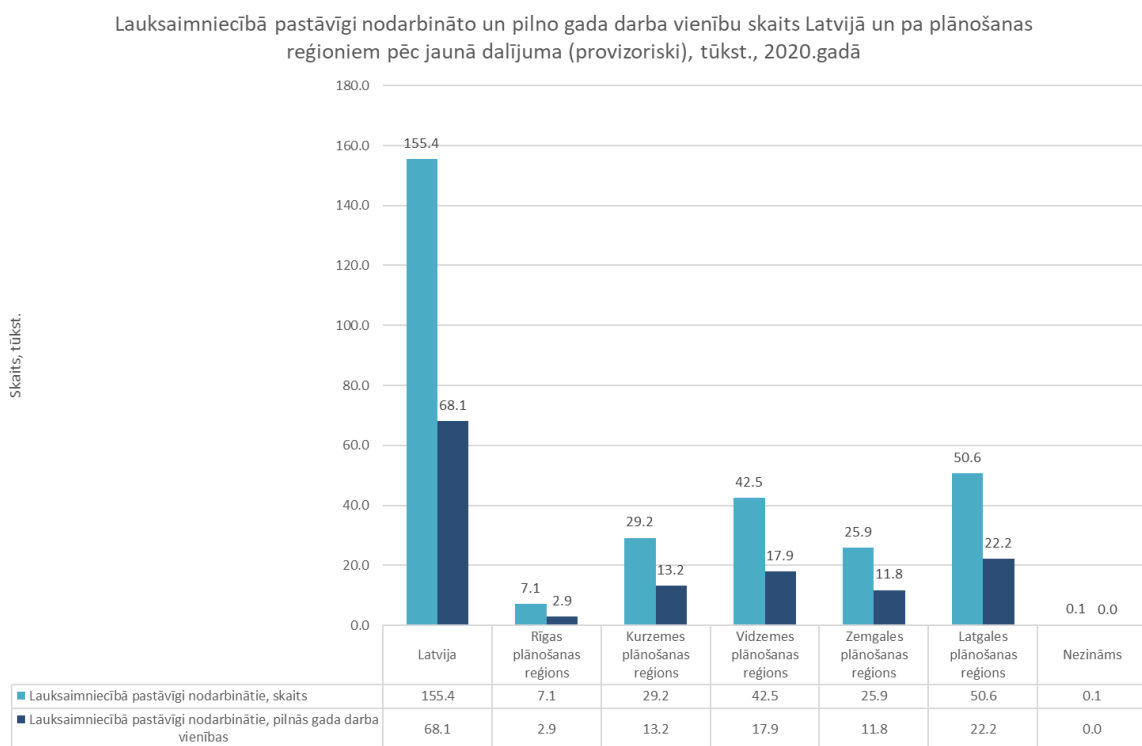

16. attēls. Apsaimniekotā lauksaimniecības zeme Latvijā un pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma³⁷ (provizoriski), 2020.gadā, %. Avots: CSP dati 2021/ autoru aprēķins³⁸

Jaunākie provizoriskie CSP dati (pēc autoru aprēķina pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma) par lauksaimniecībā pastāvīgi nodarbināto skaitu liecina, ka 2020. gadā Latvijā kopumā lauksaimniecībā pastāvīgi nodarbināti 155,4 tūkst. nodarbināto, no kuriem visvairāk nodarbināto ir Latgales plānošanas reģionā (32,6%), kam seko Vidzemes plānošanas reģions ar 27,3%, Kurzemes plānošanas reģions ar 18,8% un Zemgales plānošanas reģions ar 16,7% (skat. 17. att.).

³⁷ Veicot primāro datu pārreķinu, lai apkopotu datus pa jaunajiem plānošanas reģioniem, tika konstatēts, ka 303,8 ha jeb 0,3% nav iespējams identificēt plānošanas reģionu. Grafikā nosaukts kā "Nezināms".

³⁸ LSK20-II01. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības reģionos un novados (ha), 2020.g. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_skait_apsek_zeme_laukskait_20/LSK20-II01.px/

17. attēls. Latvijā un pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma (provizoriski) lauksaimniecībā patstāvīgi nodarbināto skaits un pilno gada darba vienību skaits (tk.) 2020. gadā. Avots: CSP dati 2021/ autoru aprēķins³⁹

Attīstības finanšu institūcijas ALTUM novērtējums liecina, ka kopumā Latvijā lauksaimniecības zemes tirgū turpinās tendence, kur pieprasījums pēc zemes pārsniedz piedāvājumu. Arī zemes cenas turpina palielināties, 2020. gadā atsevišķos reģionos sasniedzot pat nebijuši augstus rekordus. Vienlaikus interese par lauksaimniecības zemes iegādi saglabājas, proti, Attīstības finanšu institūcija ALTUM pērn aizdevumos zemes iegādei piešķīrusi 17 miljonus eiro, kas ir par 15% vairāk nekā gadu iepriekš.⁴⁰

Vislielākais pieprasījums 2020. gadā pēc finansējuma zemes iegādei bija Vidzemē gan pēc piešķirtā apjoma, gan darījumu skaita. Aktīvi tika finansēti darījumi par zemes iegādi arī Zemgalē un Kurzemē, taču pēc darījuma skaita būtisku izmaiņu nav. Savukārt Latgalē, kur lauksaimniecība izmantojamās zemes pieejamība ir salīdzinoši zemāka, jo ir daudz nesakopto īpašumu, aktivitāte ir viszemākā, tomēr izaugsme pērn bijusi – audzis gan darījumu skaits, gan piešķirtais finansējums.⁴¹

Cenas un to dinamika atšķiras pa reģioniem – apvidos ar intensīvu lauksaimniecību un ar auglīgām, lauksaimniecībai tehnoloģiski piemērotām platībām zemes cenas ir ievērojami augstākas

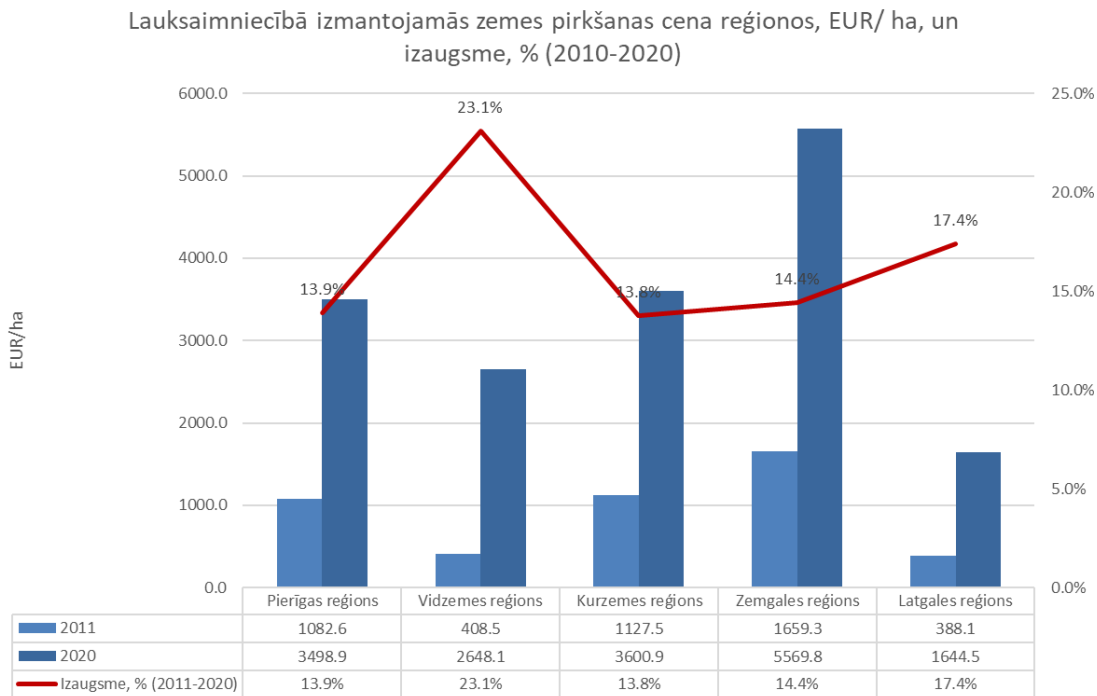
³⁹ LSK20-V02. Lauksaimniecībā pastāvīgi nodarbināto un pilno gada darba vienību skaits novados reģionos un novados, 2020.g. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_skaits_apsek_darb_laukskait_20/LSK20-V02.px/

⁴⁰ ALTUM. (12.03.2021.). Liels pieprasījums pēc lauksaimniecības zemes. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/jaunumi/liels-pieprasijums-pec-lauksaimniecibas-zemes>

⁴¹ ALTUM. (12.03.2021.). Liels pieprasījums pēc lauksaimniecības zemes. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/jaunumi/liels-pieprasijums-pec-lauksaimniecibas-zemes>

un turpina palielināties. Visstraujāk pēdējo četrus gadus laikā cena ir pieaugusi Zemgalē – par 30%, bet gan Kurzemē, gan Vidzemē – par 26%. Aptuveni 95% darījumos lauksaimniecībā izmantojamās zemes cenas ir no 2000-8000 EUR par hektāru. Mazāka vai lielāka cena uzskatāma par subjektīvi ietekmētu, neparādot objektīvo tirgus līmeni. Arī pieprasījums pēc apgrozāmajiem līdzekļiem lauksaimniekiem ir pieaudzis, 2020. gadā ALTUM piešķīris aizdevumus par vairāk nekā deviņiem miljoniem eiro, kas ir par 39% vairāk, salīdzinot ar 2019. gadu.⁴²

CSP dati liecina, ka 2020. gadā Vidzemē lauksaimniecībā izmantojamās zemes pirkšanas tirgus cena bija 2648,10 EUR par hektāru. Turklāt desmit gadu laikā zemes cena augusi par 23,1%, kas ir lielākais kāpums Latvijā, proti vidēji Latvijā lauksaimniecībā izmantojamās zemes cenas desmit gadu laikā augušas par 16,5% (sk. 18. att.).

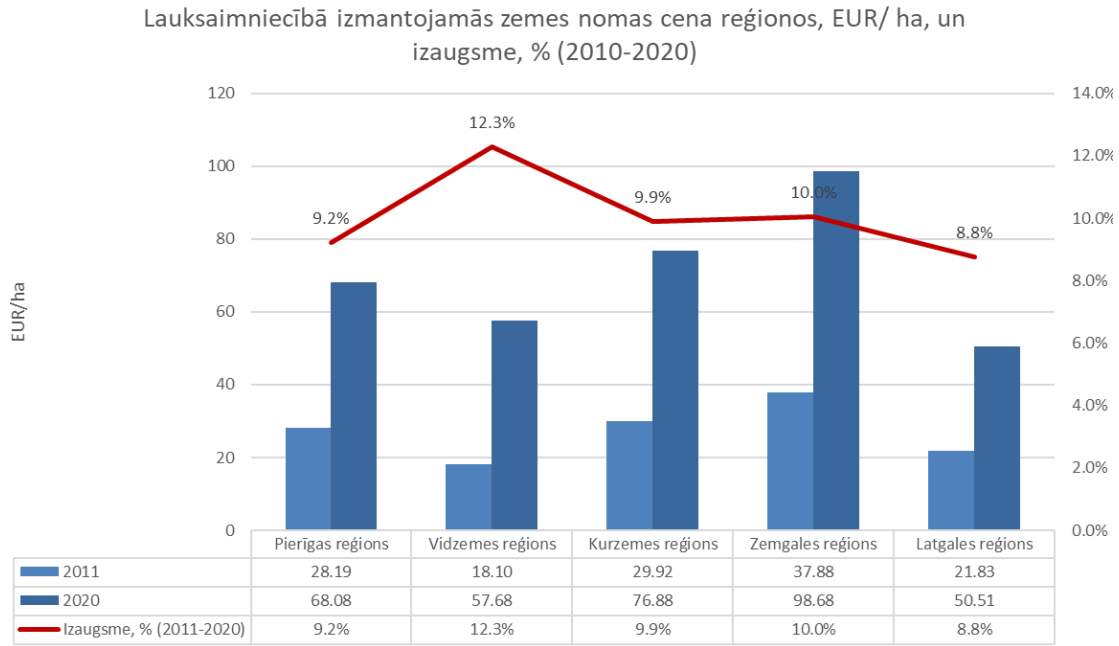
18. attēls. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pirkšanas cena reģionos, EUR/ ha, un izaugsme, % (2010-2020).

Avots: CSP/2020⁴³

2020. gadā Vidzemē, lai arī bija otra zemākā lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas cena (57,68 EUR/ha) aiz Latgales (50,51 EUR/ha), pēdējo desmit gadu laikā vērojams straujākais cenu kāpums (+12,3%). Pēdējo četrus gadus griezumā, lielāks nomas cenas pieaugums bijis Kurzemē (+10,6%), kam seko Vidzeme ar +9,1% (skat. 19. att.).

⁴² ALTUM. (12.03.2021.). Liels pieprasījums pēc lauksaimniecības zemes. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/jaunumi/liels-pieprasijums-pec-lauksaimniecibas-zemes>

⁴³ LAC050. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pirkšanas cena reģionos (eiro par ha) 2011 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_LA_LAC/LAC050

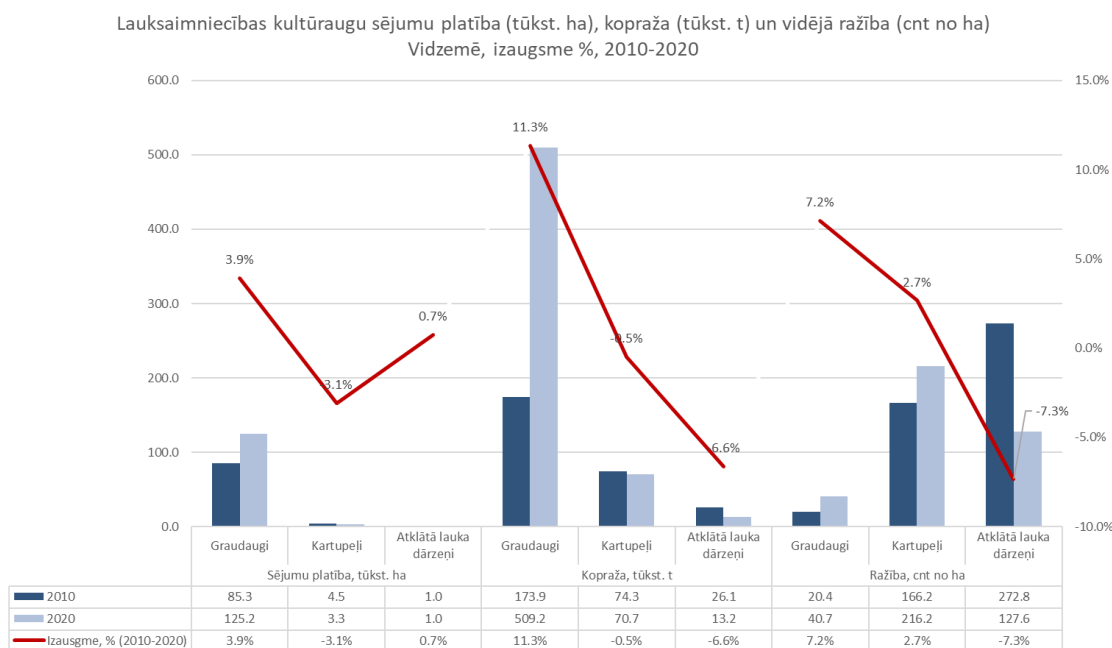
19. attēls. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas cena reģionos, EUR/ ha, un izaugsme, % (2010-2020).

Avots: CSP/2021⁴⁴

Saskaņā ar CSP datiem, **94% no Vidzemes lauksaimniecības kultūraugu sējuma platībām veido graudaugi**, 4,9% kartupeļi un 1,1% atklātā lauka dārzeni. Pēdējo četru gadu laikā (2017-2020) pieaugušas graudaugu platības (+1,9) un atklātā lauka dārzeņu (+20,%), kamēr kartupeļu platības samazinājušās (-6,4%). Arī 2011.-2020. gadu griezumā tendences ir līdzīgas – kartupeļu sējumu platībām samazinoties (-3,1%), bet graudaugu un atklātā lauka dārzeņu platībām pieaugot (attiecīgi +3,9% un +0,7%) (skat. 20. att.).

⁴⁴ LAC040. Lauksaimniecībā izmantojamās zemes nomas cena reģionos (eiro par ha) 2011 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_LA_LAC/LAC040

20. attēls. Lauksaimniecības kultūraugu sējumu platība (tūkst. ha), kopraža (tūkst. t) un vidējā ražība (cnt no ha) Vidzemē, izaugsme %, (2010-2020). Avots: CSP/2021⁴⁵

Dati liecina par graudaugu kopražas tonnās pieaugumu gan 4 (četrus) gadu griezumā (+13,0%), gan 11 (vienpadsmit) gadu griezumā (+11,3%). Tikmēr kartupeļu kopraža mazinājusies par -1,0% un -0,5% attiecīgajos periodos. Atklātā lauka dārzeņu kopraža pieaugusi par 18,8% pēdējo četrus gadu griezumā, bet 11 gadu periodā vērojams izaugsmes kritums (-6,6%). Ražības ziņā Vidzemē pieaugusi graudaugu un kartupeļu ražība, bet kritusies atklātā lauka dārzeņu ražība (skat. 20. att.).

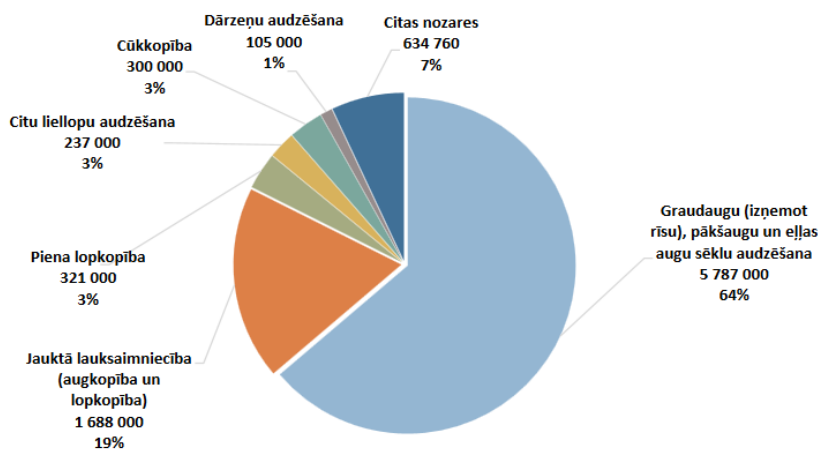
ZM Lauksaimniecības apskatā norādīts, ka 2020. gadā Latvijā turpinājās aizdevumu izsniegšana apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai. Aizdevumi tiek piešķirti primārās lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, zvejniecības vai akvakultūras produkcijas ražotājiem un pastrādātājiem, atzītām kooperatīvajām sabiedrībām un atzītām augļu un dārzeņu ražotāju organizācijām. Pēc ALTUM sniegtās informācijas, 2020. gadā piešķirts 116 aizdevumu 9,07 milj. EUR apmērā. No kopējā piešķirto aizdevumu skaita 115 aizdevumu ir piešķirts lauksaimniecības produkcijas ražotājiem un viens aizdevums par 30 000 eiro – lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajai sabiedrībai.⁴⁶

Starp nozarēm visvairāk aizdevumu – aptuveni 63,8 % no kopējās summas – ir piešķirti graudkopības saimniecībām (skat. 21. att.). Savukārt starp reģioniem vislielāko aizdevumu summu – aptuveni 42 % – ir saņēmuši Latgales reģiona lauksaimnieki.⁴⁷

⁴⁵ LAG030. Lauksaimniecības kultūraugu sējumu platība, kopraža un vidējā ražība reģionos 1990 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_LA_LAG/LAG030

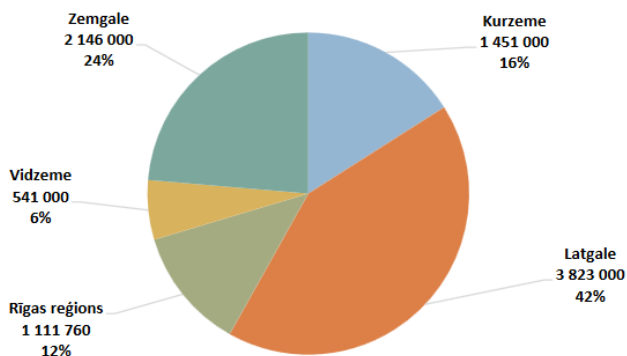
⁴⁶ ZM. Latvijas lauksaimniecība 2020. Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/12/76/2021_lauksaimniecibas_gada_zinojums.pdf

⁴⁷ ZM. Latvijas lauksaimniecība 2020. Pieejams: https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/12/76/2021_lauksaimniecibas_gada_zinojums.pdf

21. attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu sadalījums pa nozarēm 2020. gadā, milj. EUR. Avots: ZM pēc ALTUM datiem

Vidējā aizdevuma summa ir 78 213,00 EUR. Vislielāko īpatsvaru veido aizdevumi par summu no 25 000 līdz 30 000 EUR. Daudz aizdevumu bija, sākot no 100 000 EUR.⁴⁸ Vidzemei piešķirti 6% jeb 541 tūkstotis EUR (skat. 22. att.).

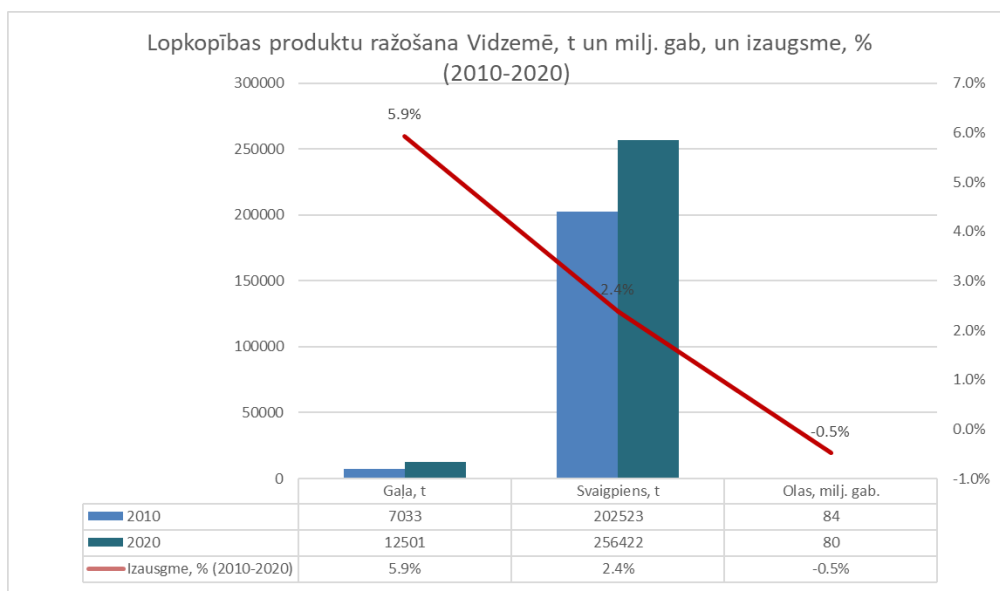

22. attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu sadalījums pa reģioniem 2020. gadā, milj. EUR. Avots: ZM pēc ALTUM datiem

Vidzemē tiek saražoti 13,6% no Latvijā ražotās gaļas, 25,9% svaigpiena un 10,0% olu. Pēdējo 11 gadu laikā visvairāk pieauguši saražotās gaļas (tonnās) apjomi (+5,9%), kam seko svaigpiena apjomi (tonnās) +2,7%, bet nedaudz krities saražoto olu skaits (milj. gab.) -0,5%. Jāpiebilst, ka pēdējo četru gadu griezumā saražoto olu apjomi auga par ceturtdaļu (+20,3%), kamēr gaļas un svaigpiena apjomu kāpums bija pavisam neliels (+1,5% un +1,3%) (skat. 23. att.).

⁴⁸ ZM. Latvijas lauksaimniecība 2020. Pieejams:

https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/12/76/2021_lauksaimniecibas_gada_zinojums.pdf

23. attēls. Lopkopības produktu ražošana Vidzemē (pēc vecā dalījuma), t un milj. gab, un izaugsme, % (2010-2020).

Avots: CSP/2020⁴⁹

⁴⁹ LAL030. Lopkopības produktu ražošana reģionos
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_LA_LAL/LAL030

3. Enerģētikas nozares rādītāju novērtējums

CSP dati par situāciju valstī kopumā liecina, ka kopējais energoresursu patēriņš⁵⁰ valstī 2020. gadā bija 185 petadžouli (PJ), kas ir par 6,1% mazāk nekā 2019. gadā. 2020. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, primārās elektroenerģijas ražošana⁵¹ palielinājās par 23% jeb par 1,8 PJ – hidroelektrostacijās (HES) par 23,5%, saules elektrostacijās par 54,5% (par 6 TJ) un vēja elektrostacijās par 82 TJ (par 14,8 %). Kopā HES, vēja elektrostacijas un saules mikroģeneratori saražoja 2 785 GWh, attiecīgi 2 603 GWh, 177 GWh un 5 GWh.⁵²

Pēdējos gados novērotas energoresursu kopējā patēriņa struktūras izmaiņas – samazinoties dabasgāzes patēriņa īpatsvaram, palielinās atjaunojamo energoresursu (AER) īpatsvars kopējā energoresursu patēriņā. Desmit gadu laikā no 2011. gada līdz 2020. gadam dabasgāzes patēriņš samazinājies par 29,3% jeb 15,8 PJ un tā īpatsvars samazinājās par 8,7 procentpunktiem. 2020. gadā dabasgāzes īpatsvars bija 20,6%, savukārt AER – 37,5%. Naftas produktu īpatsvars kopējā patēriņā pērn bija 32,7%, pārējo energoresursu īpatsvars bija 9,2%. Vienlaicīgi kurināmās koksnes patēriņa īpatsvars desmit gadu laikā palielinājās par 6,9 procentpunktiem un pagājušajā gadā veidoja 32,4%. 2020. gadā salīdzinājumā ar gadu iepriekš saražotās kurināmās šķeldas daudzums samazinājās par 1,7 PJ (par 5,7 %), bet koksnes granulū daudzums pieauga par 1 PJ (par 2,5 %), un granulū eksports pieauga par 1,3 PJ jeb 3,3%.⁵³

Augstāk minētā informācija reģionālajos griezumos nav pieejama, t.i. kopumā par enerģētikas nozari ir ļoti maz informācijas reģionālajos griezumos.

Dati par Latvijas kopējo energobilanci 2020. gadā apkopoti CSP 2021.gada pārskatā, kur pieejama arī karte ar saražotās elektroenerģijas apjomiem Latvijas pilsētās 2020. gadā (skat. 24. att.).⁵⁴ Kā liecina dati, tad Vidzemē dominē koģenerācijas stacijas ar šķeldu vai koksnes granulām kā galveno kurināmo.

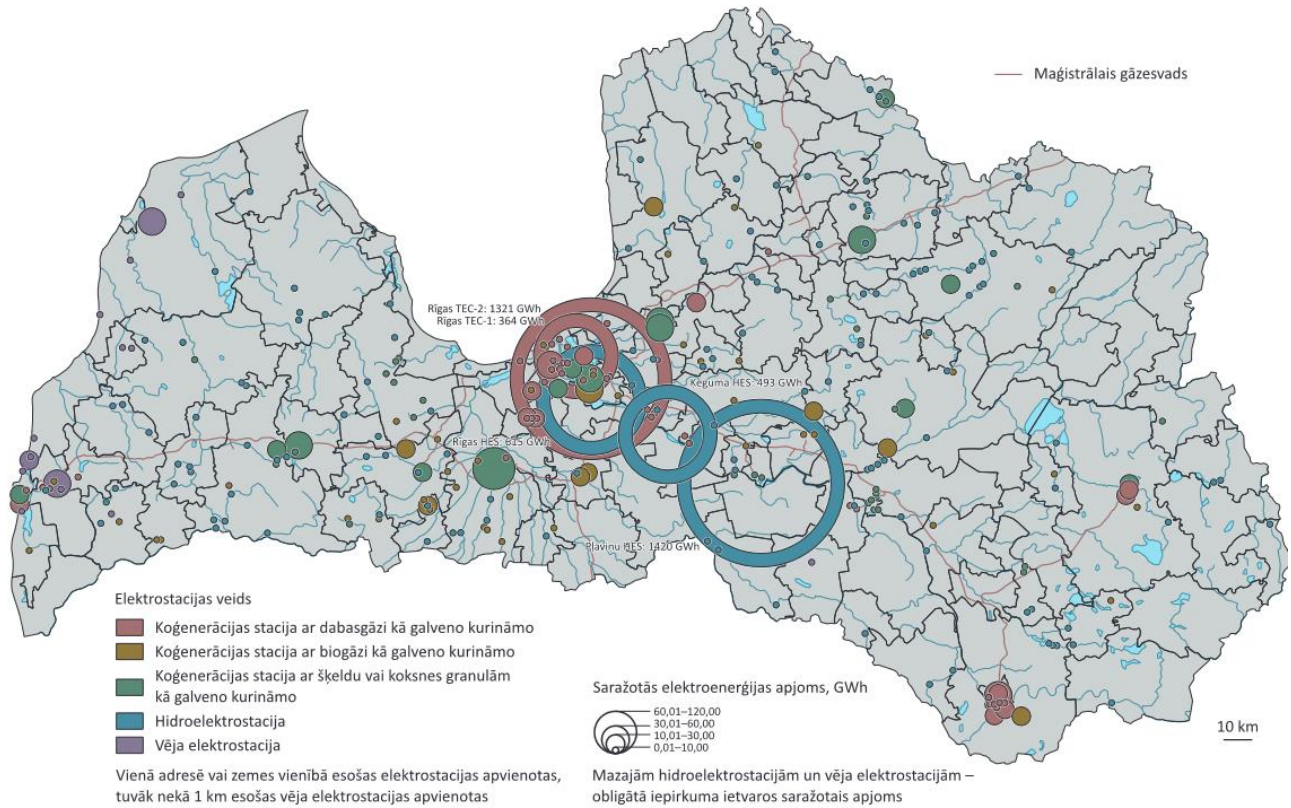
⁵⁰ Kopējais energoresursu patēriņš ietver energoresursu patēriņu siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanā (pārveidošanas sektors), un galapatēriņu, kas ietver visas tautsaimniecības nozares, kā arī mājsaimniecības.

⁵¹ Primārā elektroenerģijas ražošana ietver elektroenerģijas ražošanu hidroelektrostacijās, vēja elektrostacijās, saules elektrostacijās un saules mikroģeneratoros.

⁵² CSP. (28.06.2021.). Kopējais energoresursu patēriņš samazinājās par 6,1%. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/noz/energetika/preses-relizes/7129-energoresursu-paterins-latvija-2020-gada?themeCode=EN>

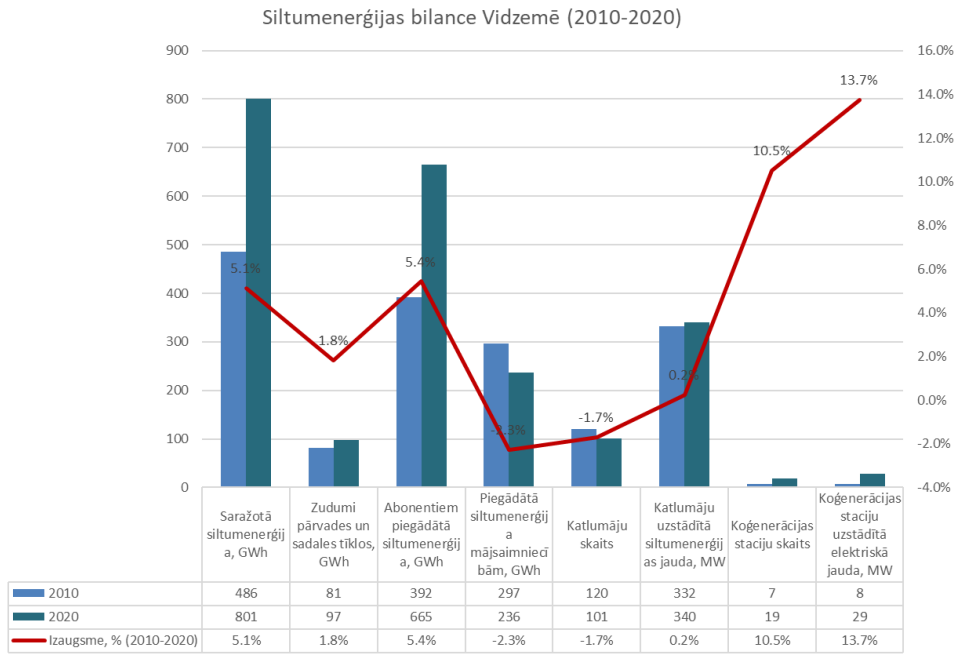
⁵³ CSP. (28.06.2021.). Kopējais energoresursu patēriņš samazinājās par 6,1%. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/noz/energetika/preses-relizes/7129-energoresursu-paterins-latvija-2020-gada?themeCode=EN>

⁵⁴ CSP. Latvijas energobilance 2020. gadā. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-08/Nr_21_Latvijas_energobilance_2020_gada_%2821_00%29_LV.pdf

24. attēls. Saražotās elektroenerģijas apjoms Latvijā 2020. gadā. Avots: CSP/2021

CSP pieejami tikai siltumenerģijas bilances dati reģionālajā griezumā (skat. 25. att.). Kā liecina dati, tad **11 (vienpadsmit) gadu griezumā pieauguši saražotās siltumenerģijas apjomi Vidzemes reģionā par +5,1%, kā arī par +10,5% pieaudzis koģenerācijas staciju skaits, savukārt katlu māju skaits sarucis par -1,7%.**

25. attēls. Siltumenerģijas bilance Vidzemē, 2010.-2020. gadā. Avots: CSP/2021⁵⁵

Lai apzinātu esošo situāciju energoapgādes, enerģijas patēriņa un energopārvaldības jomā, VPR, piesaistot ekspertus, izstrādāja VPR enerģētikas reģionālo profilu, kurā detalizēti aprakstīta informācija par enerģētikas nozari Vidzemē un līdz ar to šajā pārskatā tiek minēti tikai daži rādītāji.⁵⁶

Kā liecina apskatā apkopotā informācija, tad Vidzemē uz detalizētā pārskata sagatavošanas brīdi (2018. gada janvāri) **vērojama tendence centralizētajām siltumapgādes sistēmām daļēji vai pilnībā aizvietot dabas gāzi ar atjaunojamajiem energoresursiem, piemēram, biomasu.** To veicina dažādas atbalsta programmas tieši centralizētajām siltumapgādes sistēmām, kuru mērķis ir veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu, palielināt energoefektivitāti un mazināt atkarību no fosilajiem kurināmajiem. Biomasu tiek plaši izmantota, īpaši katlu siltuma jaudai > 0,5-1 MW un salīdzinoši mazas jaudas centralizētajās siltumapgādes sistēmās. Citi atjaunojamie enerģijas resursi (hidroenerģija, vēja enerģija un saule enerģija) tiek izmantoti salīdzinoši maz, galvenokārt privātpašumos vai atsevišķos pašvaldības objektos, piemēram, saules kolektori siltumenerģijas ražošanai (skat. 26. att.).⁵⁷

⁵⁵ ENB150. Siltumenerģijas bilance reģionos 2009 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_EN_ENB/ENB150

⁵⁶ VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/PANEL/Gala_dokumenti/VPR_Regionalais_profils_energoapgades_paterina_un_energoaparvaldibas_joma.pdf

⁵⁷ VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/PANEL/Gala_dokumenti/VPR_Regionalais_profils_energoapgades_paterina_un_energoaparvaldibas_joma.pdf

Pilsēta, apdzīvota vieta	Īpašnieks	Darbības uzsākšanas (rekonstrukcijas) gads	Veids & kurināmais	Uzstādītā jauda (MW)	Saražotais enerģijas daudzums (MWh/gadā)	CO ₂ emisija t/gadā	Noslodze
Vidzemes reģions	Privātais MVU		Hydroenerģija	MW _{el} 10.1	32415		Izmanto nepārtraukti
Vidzemes reģions	Privātais MVU		Biogāze	MW _{el} 9.25	42130		Izmanto nepārtraukti
Vidzemes reģions	Privātais MVU		Cietā biomasā	MW _{el} 15.55	101635		Izmanto nepārtraukti

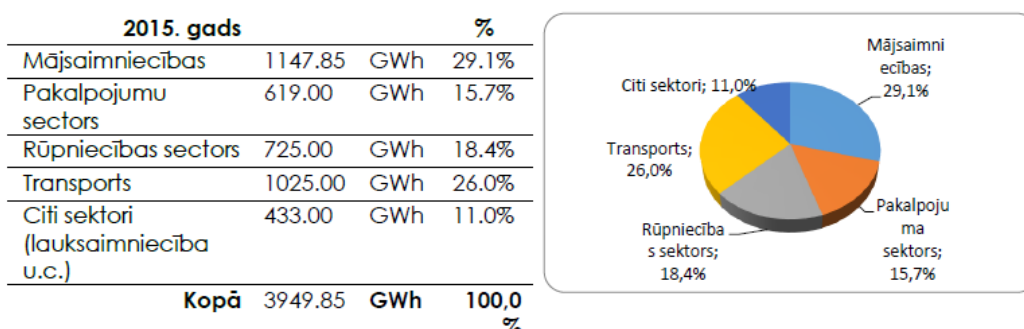
26. attēls. Lielākās atjaunojamās enerģijas ražošanas iekārtas Vidzemē. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā.

Vidzemē 2015.gadā kopējais gala enerģijas patēriņš bija 3950 GWh, kas ir 9% no kopējā Latvijas gala enerģijas patēriņa (skat. 27. att.).

Kopējais gala enerģijas patēriņš	3950	GWh
Īpatnējais gala enerģijas patēriņš uz 1 iedzīvotāju	20152	kWh/1 iedz.
Elektroenerģijas patēriņš uz 1 iedzīvotāju	3737	kWh/1 iedz.
Siltumenerģijas patēriņš uz 1 iedzīvotāju	9744	kWh/1 iedz.
% of kopējā Latvijas gala enerģijas patēriņa	9	%

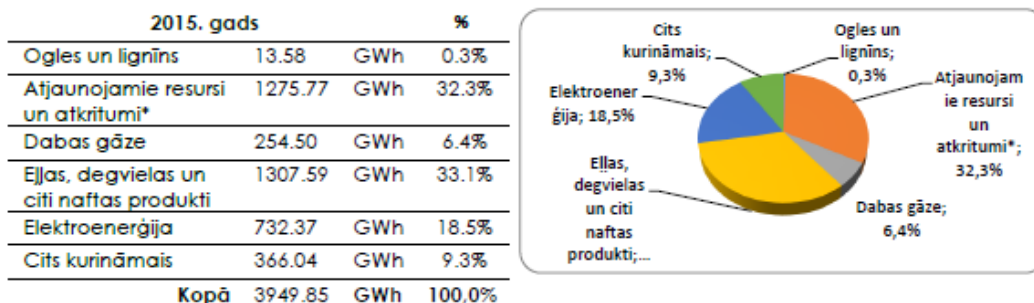
27. attēls. Galvenie VPR enerģijas patēriņa indikatori. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā

Vairāk kā pusi no kopējās Vidzemes reģiona enerģijas patērē mājāsaimniecības (29,1%) un transports sektors (26,0%), kam seko rūpniecība (18,4%) un pakalpojumu sektors (15,7%). (skat. 28. att.).

28. attēls. Gala patēriņš pa sektoriem, 2015. gads. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā

2015. gadā galvenais enerģijas patēriņa avots bijis eļļas, degvielas un citi naftas produkti (33,1%), atjaunojamie resursi (hidroenerģija, vēja enerģija, saules enerģija, viļņu enerģija, biomasas, ģeotermālā enerģija) un atkritumi (32,3%) (skat. 29. att.).

*Hidroenerģija, vēja enerģija, saules enerģija, viļņu enerģija, biomasas, ģeotermālā enerģija un atkritumi

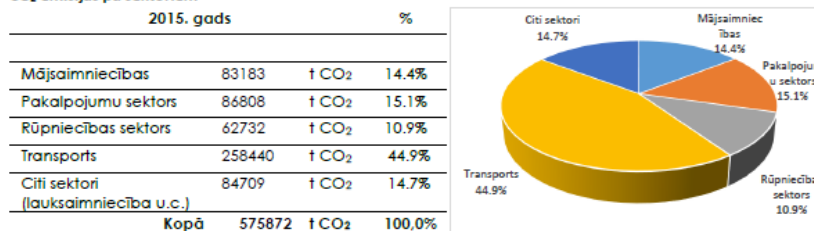
29. attēls. Gala enerģijas patēriņš pa kurināmā veidiem, 2015. gads. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā

30. attēlā apkopota informācija par Vidzemes reģiona enerģijas patēriņa radītajām CO₂ emisijām, t.sk. dalījumā pa sektoriem.

Vidzemes reģiona enerģijas patēriņa radītās CO₂-emisijas

Enerģijas sektora kopējās CO ₂ emisijas	1.02	10 ⁶ t
CO ₂ emisijas uz 1 iedzīvotāju	2.94	t/iedz.
CO ₂ emisijas uz IKP	0.36	t CO ₂ /1000€ IKP

CO₂ emisijas pa sektoriem

30. attēls. Vidzemes reģiona enerģijas patēriņa radītās CO₂ emisijas un CO₂ emisijas pa sektoriem. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā

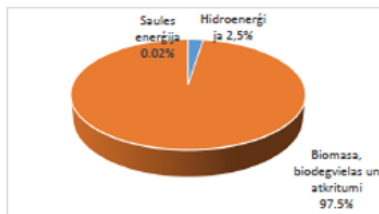
Vēsturiski Vidzemes reģions nebija pilnībā gazificēts, līdz ar to dabas gāze plaši tiek izmantota tikai daļā no reģiona. Biomasas ir dominējošais kurināmais, īpaši siltumapgādes jomā. 31. attēlā apkopota informācija par atjaunojamajiem resursiem. Kā galvenie mērķi izvirzīti līdz 2030. gadam sasniegt atjaunojamās enerģijas daļu 50% apmērā no kopējā enerģijas patēriņa.⁵⁸

⁵⁸ VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā. Pieejams: [http://jauna.vidzeme.lv/upload/PANEL/Gala dokumenti/VPR Regionalais profils energoapgades paterina un energoaparvaldibas_joma.pdf](http://jauna.vidzeme.lv/upload/PANEL/Gala_dokumenti/VPR_Regionalais_profils_energoapgades_paterina_un_energoaparvaldibas_joma.pdf)

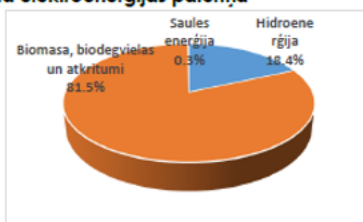
Dažādu atjaunojamo energoresursu daļa kopējā gala enerģijas patēriņā

2015. gads			%
Hidroenerģija	32.7	GWh	2.5%
Vēja enerģija	0	GWh	0%
Biomasa, biodegvielas un atkritumi	1275	GWh	97.5%
Saules enerģija	0.3	GWh	0.02%
Ģeotermiskā enerģija	0	GWh	0%
Viju enerģija	0	GWh	0%
Kopā:	1308	GWh	100,0%

Dažādu atjaunojamo energoresursu daļa kopējā gala elektroenerģijas patēriņā

2015. gads			%
Hidroenerģija	32.4	GWh	18.4%
Vēja enerģija	0	GWh	0%
Biomasa, biodegvielas un atkritumi	143.8	GWh	81.5%
Saules enerģija	0.3	GWh	0.1%
Ģeotermiskā enerģija	0	GWh	0.0%
Viju enerģija	0	GWh	0.0%
Kopā:	176.5	GWh	100,0%

31. attēls. Atjaunojamo energoresursu daļa kopējā gala enerģijas patēriņā un kopējā gala elektroenerģijas patēriņā, 2015. gads. Avots: VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā

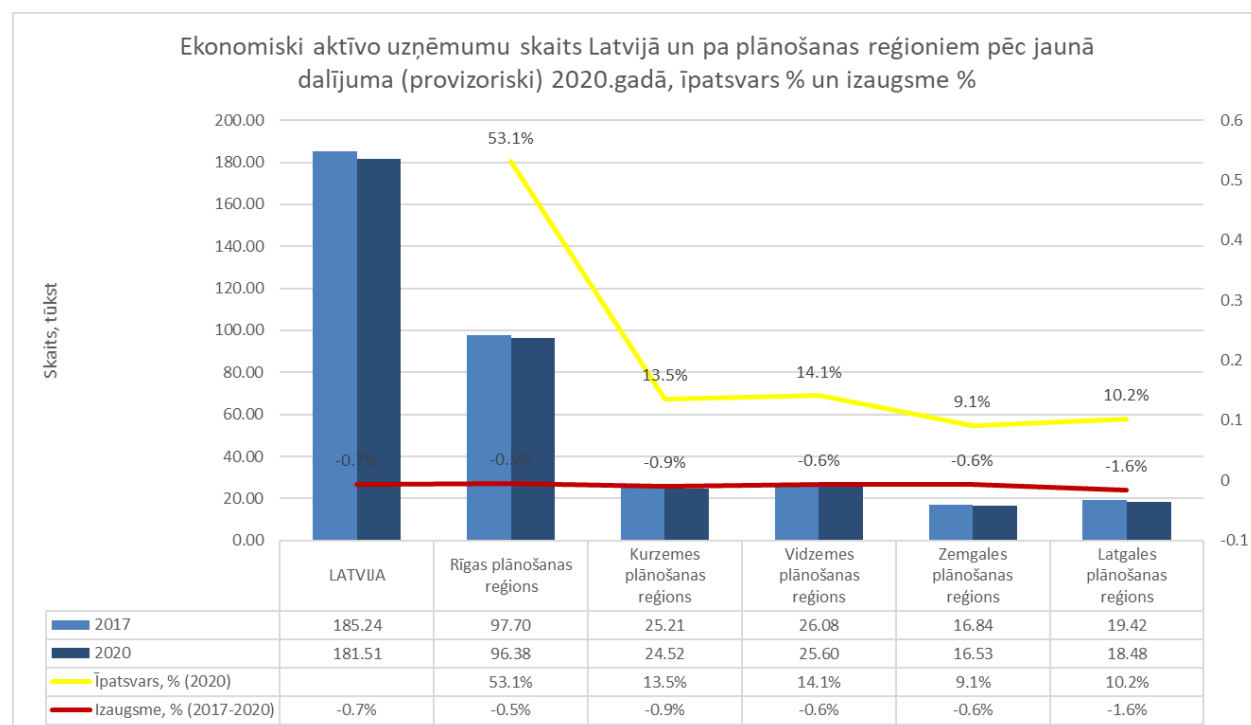
Tikmēr jaunākā informācija – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) atskaitē “Pašvaldību progress un sasniedzamie rādītāji ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā reģionālās attīstības jomā” no reģionālās jomas investīcijām perspektīvas secināts, ka Vidzemes plānošanas reģionā:

- no plānotā primārās enerģijas ietaupījuma 3,78 GWh/ gadā sasniegusi 94% jeb 3,53 GWh/ gadā;
- ir pilnībā izpildījusi plānoto siltumnīcu gāzu emisiju (SEG) samazinājumu 825 tonnas CO₂ ekvivalenta/ gadā;
- no plānotās AER saražotās papildjaudas 0,399 MW ir sasniegusi 83% jeb 0,33 MW;
- no plānotās 149 ha atjaunojamo degradēto teritoriju platības ir sasniegusi 53% jeb 78,67 ha;
- no plānotajām nefinanšu investīcijām 126,99 milj. EUR apmērā sasniegusi 48% jeb 60,83 milj. EUR.⁵⁹

⁵⁹ VARAM. (02.12.2021.). Pašvaldību progress un sasniedzamie rādītāji ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā reģionālās attīstības jomā. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/29547/download>

4. Ekonomikas dzinēji

Jaunākie CSP statistikas dati, t.sk. autoru datu pārrēķins, liecina, ka lielākā daļa ekonomiski aktīvo uzņēmumu⁶⁰ Latvijā pēc jaunā teritoriālā dalījuma atrodas Rīgas plānošanas reģionā, t.i. 53,1% no visiem, kam būtiski iepaliek pārējie plānošanas reģioni – Vidzemes plānošanas reģions (14,1%), Kurzemes plānošanas reģions (13,5%), Latgales plānošanas reģions (10,2%) un Zemgales plānošanas reģions (9,1%) (skat. 32. att.).

32. attēls. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Latvijā un pa plānošanas reģioniem pēc jaunā dalījuma, īpatsvars 2020. gadā un izaugsme 2017.-2020. gadā (provizoriski). Avots: CSP dati 2021/ autoru aprēķins⁶¹

92,5% no Vidzemes plānošanas reģiona ekonomiski aktīvajiem uzņēmumiem darbojas tirgus sektorā⁶². Aprēķins liecina, ka, salīdzinot ar līdzšinējo statistisko dalījumu, Vidzemē līdz ar teritoriālo reformu, ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits pieaudzis par 4,6 procentpunktiem, tikmēr tirgus sektorā strādājošo uzņēmumu skaits samazinājies par 1,8 procentpunktiem.

⁶⁰ Uzņēmumi, kas pārskata periodā ražoja produkciju, sniedza pakalpojumus vai nodarbināja cilvēkus atbilstošajā laika periodā neatkarīgi no tā, vai tie bija aktīvi visu pārskata periodu vai tikai daļu no tā.

⁶¹ UZS010. Ekonomiski aktīvi uzņēmumi reģionos, republikas pilsētās un novados 2013 – 2020. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZS/UZS010

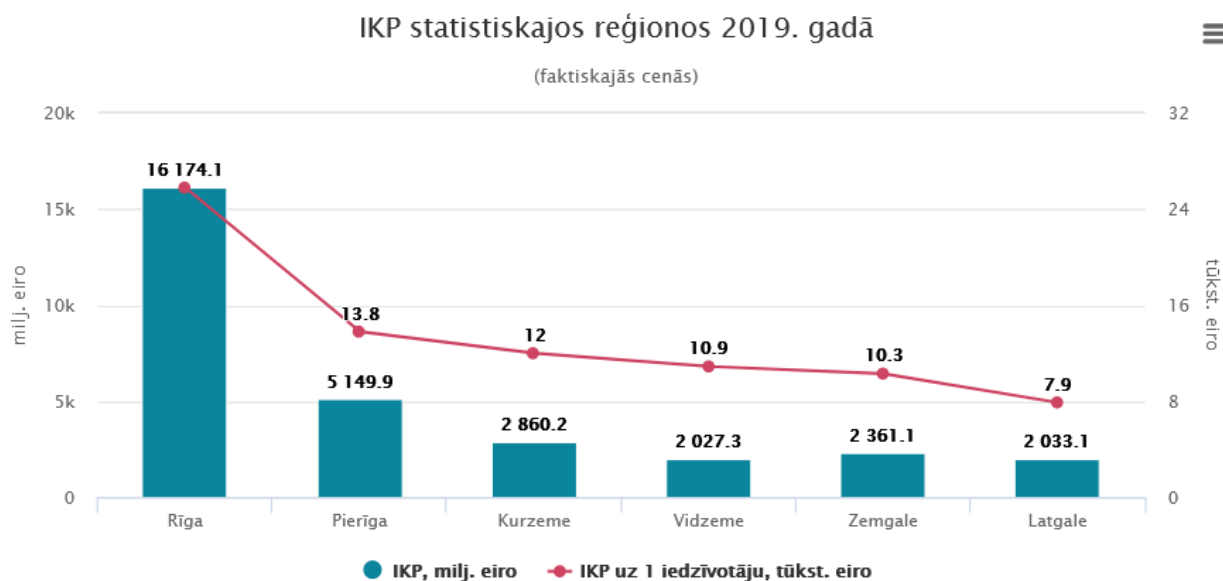
⁶² Juridiskas vai fiziskas personas, kuras pārdod galvenokārt savu vai tikai savu produkciju vai pakalpojumus par noteiktu, ekonomiski nozīmīgu cenu. Šajā sektorā tiek klasificētas fiziskas personas - saimnieciskās darbības veicējas, kas reģistrējušas saimniecisko darbību, individuālie uzņēmumi, zemnieku un zvejnieku saimniecības, individuālie komersanti un komercsabiedrības, izņemot valsts struktūru kontrolētas un finansētas komercsabiedrības, pie valsts struktūrām ietvertās speciālās ekonomiskās zonas, ostu un brīvostu pārvaldes, māsasaimniecības apkalpojošās biedrības, fondi un nodibinājumi.

4.1. Produktivitātes un inovāciju izaugsmes novērtējums

Iekšzemes kopprodukts (IKP)

Faktiskajās cenās IKP Latvijā 2019. gadā bija 30,6 miljardi EUR. 52,8% (16,2 miljardi EUR) no Latvijas IKP attiecināmi uz galvaspilsētu Rīgu, kam sekoja Pierīga ar 16,9% (5,1 miljards EUR), kopā aptverot divas trešdaļas (69,7%) no Latvijas IKP. Sekoja Kurzeme ar 9,3% (2,9 miljardi eiro), Zemgale ar 7,7% (2,4 miljardi EUR), Latgale un Vidzeme ar 6,6 % (2 miljardi EUR) katrā, liecina jaunākie CSP dati par IKP reģionos.⁶³

Ņemot vērā, ka atšķiras gan reģionu lielums, gan iedzīvotāju skaits tajos, lietderīgi ir salīdzināt statistiskos reģionus pēc to produktivitātes jeb IKP uz vienu iedzīvotāju. Lai gan Latgales un Vidzemes reģionu īpatsvars kopējā ekonomikā ir līdzvērtīgs, produktivitāte Vidzemē par 38,9% pārsniedz produktivitāti Latgalē. Vislielākais IKP uz vienu iedzīvotāju ir Rīgā (25,8 tūkst. EUR), bet vismazākais – Latgales reģionā (7,9 tūkst. EUR). Tādejādi produktivitāte Rīgā ir 3,3 reizes lielāka nekā Latgalē (skat. 33. att.).⁶⁴

⁶³ CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>

* Aprēķiniem pa reģioniem par pamatu tiek ņemts Latvijas iekšzemes kopprodukts no ražošanas aspekta faktiskajās cenās pa darbības veidiem atbilstoši rādītājiem, kas tiek saņemti no ekonomiski aktīvām vienībām reģionā. Reģiona IKP tiek aprēķināts kā visu saimnieciskās darbības veidu institucionālo vienību pievienotās vērtības un produktu nodokļu summa reģionā, atskaitot subsīdijas. Katras institucionālās vienības pievienotā vērtība (un attiecīgi IKP) tiek pārdalīta atbilstoši CSP rīcība esošajai informācijai par vietējā darbības veida vienības ģeogrāfisko atrašanās vietu proporcionāli tajā nodarbināto skaitam. Ja vietējās darbības veida vienības nav norādītas, tad institucionālās vienības pievienotā vērtība tiek pieskaitīta attiecīgajai teritorijai atbilstoši juridiskajai adresei.

⁶⁴ CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>

33. attēls. IKP Latvijas statistiskajos reģionos 2019. gadā, milj. EUR un uz 1 iedzīvotāju, tūkst. EUR. Avots: CSP/2021⁶⁵

Salīdzinot ar 2018. gadu, 2019. gadā visstraujāk IKP palielinājās Zemgales reģionā – par 16,7% (337,4 milj. EUR) un Pierīgā – par 16,4% (726 milj. EUR). Pieaugot pārējo reģionu IKP kā arī samazinoties Rīgas IKP, 2019. gadā, salīdzinot ar 2018. gadu, par 3,5 procentpunktiem samazinājās Rīgas īpatsvars Latvijas kopējā ekonomikā.⁶⁶

2019. gadā starp lielajām pilsētām vislielākais IKP uz vienu iedzīvotāju – 25,8 tūkst. EUR bija galvaspilsētā. Otrajā vietā bija Valmiera ar 20,9 tūkst. EUR, trešajā – Liepāja ar 14,4 tūkst. EUR. Sekoja Ventspils ar 12,8 tūkst., Jelgava ar 12,6 tūkst., Rēzekne ar 11,3 tūkst., Jēkabpils ar 10,7 tūkst., Daugavpils ar 9, 8 tūkst. un Jūrmala ar 8,6 tūkst. EUR.⁶⁷

Pievienotā vērtība

VPR stratēģijā ir noteikts, ka viedā specializācija ir stratēģiska pieeja reģiona ekonomikas attīstībai attīstot pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām, ar nolūku veicināt inovāciju un produktivitātes pieaugumu jomās, kur reģionam ir konkurētspējīgas priekšrocības un inovāciju potenciāls.⁶⁸

Eiropas Komisija ir definējusi, ka produktivitāte ES tiek vērtēta kā ieguvums (angl. - *output*), kas saņemts no katras ieejas vienības (angl. - *input*).⁶⁹ Produktivitāte var attiekties uz kapitāla produktivitāti, darba ražīgumu un resursu produktivitāti, atkarībā no aplūkotā ieguldījuma, līdz ar to produktivitātei kā darba ražīgumam ir dažādi rakursi. CSP sniedz divus pamata reģionu rādītājus attiecībā uz darba ražīguma Vidzemes reģionā salīdzinoši ar Latviju.

CSP ir pieejama divu veidu statistika par reģionu radīto pievienoto vērtību: līdz 2018. gadam pieejama informācija reģionālajos griezumos visiem saimnieciskās darbības veidiem klasifikācijā pēc NACE 2.redakcijas,⁷⁰ (tikai galvenajās grupās, bet ne apakšsektoru līmenī), savukārt jaunākie

⁶⁵ CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>

⁶⁶ CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>

⁶⁷ CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>

⁶⁸ VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 un SAFEGE Baltija (2014). Vidzemes plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas.

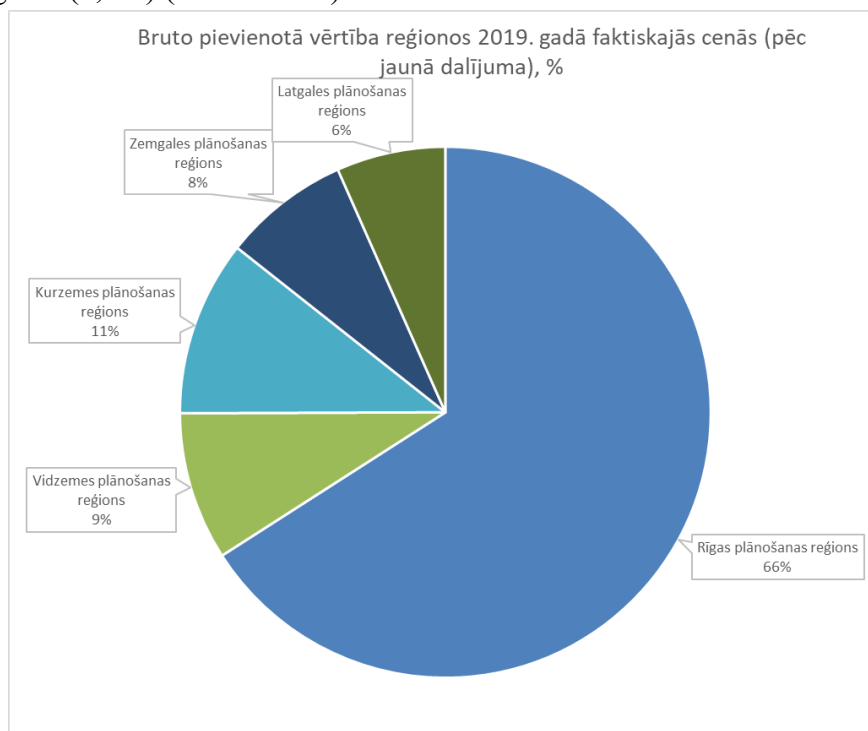
⁶⁹ Eurostat/ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Productivity>

⁷⁰ Saskaņā ar saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju NACE 2. redakciju tiek izdalīts 21 saimnieciskās darbības kods: (1) A Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība; (2) B Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde; (3) C Apstrādes rūpniecība; (4) D Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana; (5) E Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija; (6) F Būvniecība; (7) G Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts; (8) H Transports un uzglabāšana; (9) I Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi; (10) J Informācijas un komunikācijas pakalpojumi; (11) K Finanšu un apdrošināšanas darbības; (12) L Operācijas ar nekustamo īpašumu; (13) M Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi; (14) M Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība; (15) O Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana; (16) P Izglītība; (17) G Veselība un sociālā aprūpe; (18) R Māksla, izklaide un atpūta; (19) S Citi

pievienotās vērtības dati reģionālajos griezumos, aptverot tikai galvenos uzņēmējdarbības veidus, pieejami arī par periodu līdz 2019. gadam (ieskaitot). Būtiskākā atšķirība ir tā, ka galvenās uzņēmējdarbības rādītājos netiek atspoguļoti visi NACE 2. red. saimnieciskās darbības veidi, proti, dati tiek sniegti tikai par sekojošām grupām: B-J, L-N un S95, t.sk. apakšsektors.

CSP reģionu kontos publicēti jaunākie bruto pievienotās vērtības dati pa darbības veidiem plānošanas reģionos un valstspilsētās 2019. gadā faktiskajās cenās (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā). Reģiona kopējā pievienotā vērtība ir ražošanas vienības (iestādes) ekonomiskās darbības novērtējums reģionā. PV naudas izteiksmē noteikta kā preču un pakalpojumu izlaides un starppatēriņa vērtības starpība atbilstošā gada faktiskajās cenās. Šajos datos papildus tam, ka iekļauti visi NACE 2. red. saimnieciskās darbības veidi, tiek iekļauti arī Latvijas iedzīvotāju ārpus Latvijas saražotai “O Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana” nozarē.

Jaunākie dati liecina, ka kopumā Latvijā radīta bruto pievienotā vērtība 26,69 milj. EUR vērtībā. 65,8% (jeb 17,57 milj. EUR) bruto pievienotās vērtības pēc jaunā teritoriālā dalījuma tiek radīti Rīgas plānošanas reģionā, kam ar būtiski iepaliek pārējie reģioni – Kurzemes plānošanas reģions (10,7%), Vidzemes plānošanas reģions (9,0%), Zemgales plānošanas reģions (7,7%) un Latgales plānošanas reģions (6,6%) (skat. 34. att.).

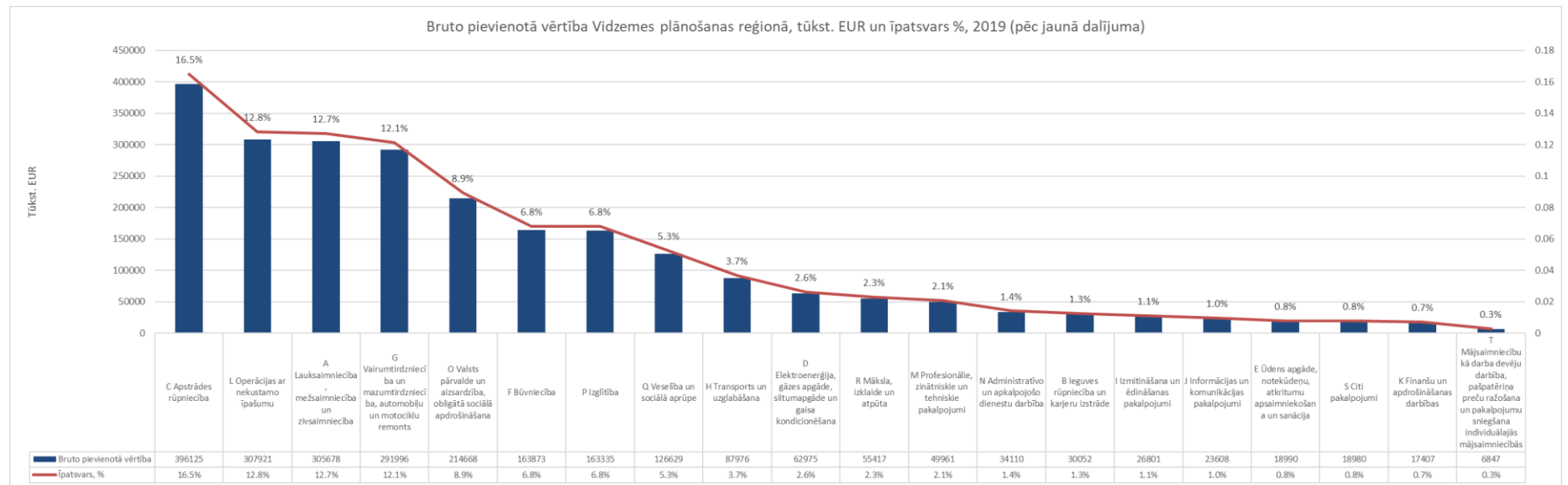

34. attēls. Bruto pievienotā vērtība reģionos (pēc jaunā dalījuma) 2019. gadā, %. Avots: CSP/ 2021⁷¹

pakalpojumi; (20) T Mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās; (21) U Ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbība. Pieejams: <https://nace.lursoft.lv/>

⁷¹ IKR050. Iekšzemes kopprodukts un bruto pievienotā vērtība pa darbības veidiem plānošanas reģionos un valstspilsētās 2019. gadā faktiskajās cenās (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā), (tūkst. eiro) 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VEK_IK_IKR/IKR050

Jaunākie CSP dati par bruto pievienoto vērtību plānošanas reģionos pēc jaunā dalījuma liecina, ka Vidzemes plānošanas reģionā 2019. gadā vislielākā bruto pievienotā vērtība bijusi apstrādes rūpniecībai (16,5%), kam seko operācijas ar nekustamajiem īpašumiem (12,8%), lauksaimniecība (12,7%) un vairumtirdzniecība (12,1%) (skat. 35. att.).

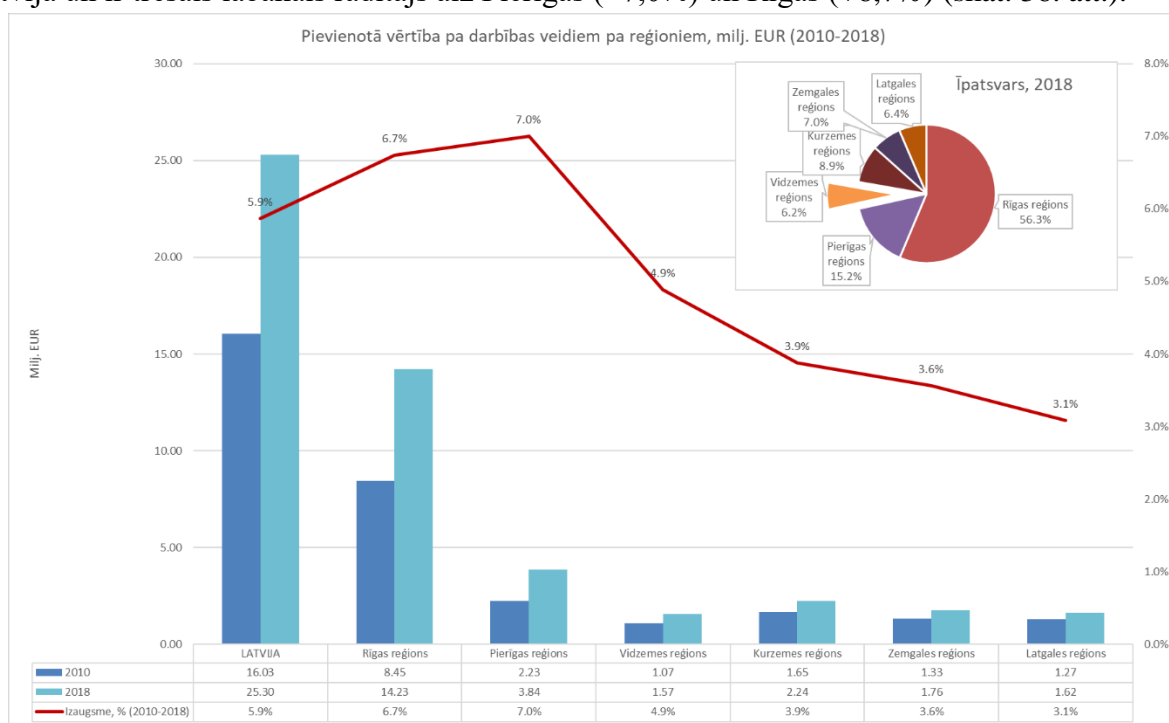

35. attēls. Bruto pievienotā vērtība pa darbības veidiem Vidzemes plānošanas reģionā (pēc jaunā dalījuma), tūkst. EUR un īpatsvars %, 2019. Avots: CSP/ 2021⁷²

⁷² IKR050. Iekšzemes kopprodukts un bruto pievienotā vērtība pa darbības veidiem plānošanas reģionos un valstspilsētās 2019. gadā faktiskajās cenās (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā), (tūkst. eiro) 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VEK_IK_IKR/IKR050

Ņemot vērā pieejamo datu specifiku, detalizētāk tiks aprakstīti vēsturiskie dati no uzņēmējdarbības perspektīvas, aptverot nozaru griezumus arī apakšsektoros (pēc vecā reģionu dalījuma).

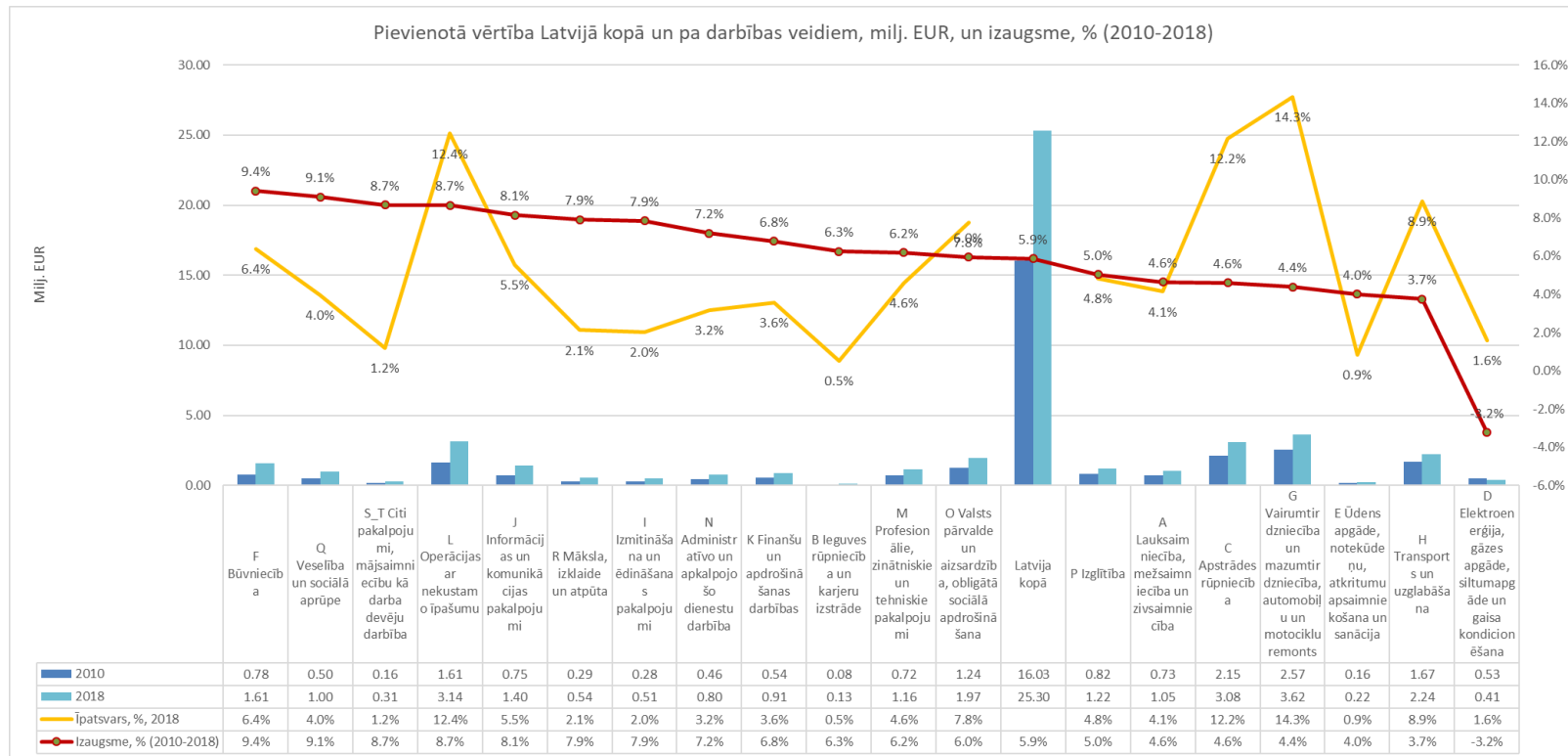
Pirms gan tam būtiski aprakstīt kopējo situāciju. Kā liecina dati, 2018. gadā Latvijas pievienotā vērtība (aptverot visus NACE 2.red. veidus) bijusi 25,3 milj. EUR ar izlīdzināto izaugsmi +5,9% laika periodā no 2010. līdz 2018. gadam. **Vidzeme veido 6,2% no kopējās Latvijas pievienotās vērtības**, kas ir zemākais rādītājs aiz Latgales (6,4%). Vislielāko pienesumu valsts pievienotajai vērtībai nesusi Rīga ar 56,3%, kam būtiski iepaliek Pierīga ar 15,2%. 2010.-2018. gadu periodā **Vidzemes pievienotā vērtība augusi par +4,9%**, kas ir par 1 procentpunktu mazāk kā kopumā Latvijā un ir trešais labākais rādītājs aiz Pierīgas (+7,0%) un Rīgas (+6,7%) (skat. 36. att.).

36. attēls. Pievienotā vērtība (milj. EUR), tās salīdzinošā attīstība laika periodā no 2010.- 2018. gadam un pret citiem Latvijas reģioniem (vecais dalījums), izaugsme, % (periodos 2010-2018) un īpatsvars % no kopējās Latvijas pievienotās vērtības 2018. gadā. Avots: CSP/2018⁷³

⁷³ IKR0201. Pievienotā vērtība un tās struktūra reģionos un republikas pilsētās pa darbības veidiem 2000 – 2018. Saite nav pieejama. Jaunākie dati par 2000-2019: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VEK_IK_IKR/IKR020/

Vislielāko pievienoto vērtību Latvijai dod tirdzniecība (14,3%), kam seko nekustamais īpašums (12,4%) un apstrādes rūpniecība (12,2%). Tikmēr lielākā izaugsme 2010.-2018. gadu periodā bijusi tādām nozarēm kā būvniecība (+9,4%), veselības un sociālā aprūpe (+9,1%), citi pakalpojumi (+8,7%) un nekustamais īpašums (8,7%), kā arī informācijas un komunikāciju pakalpojumi (+8,1%), māksla, izklaide un atpūta (+7,9%) un izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi (+7,9%). Arī pārējās nozares, atskaitot elektroenerģiju (-3,2%), uzrāda pieaugumu par vismaz +3,7% (skat. 37. att.).

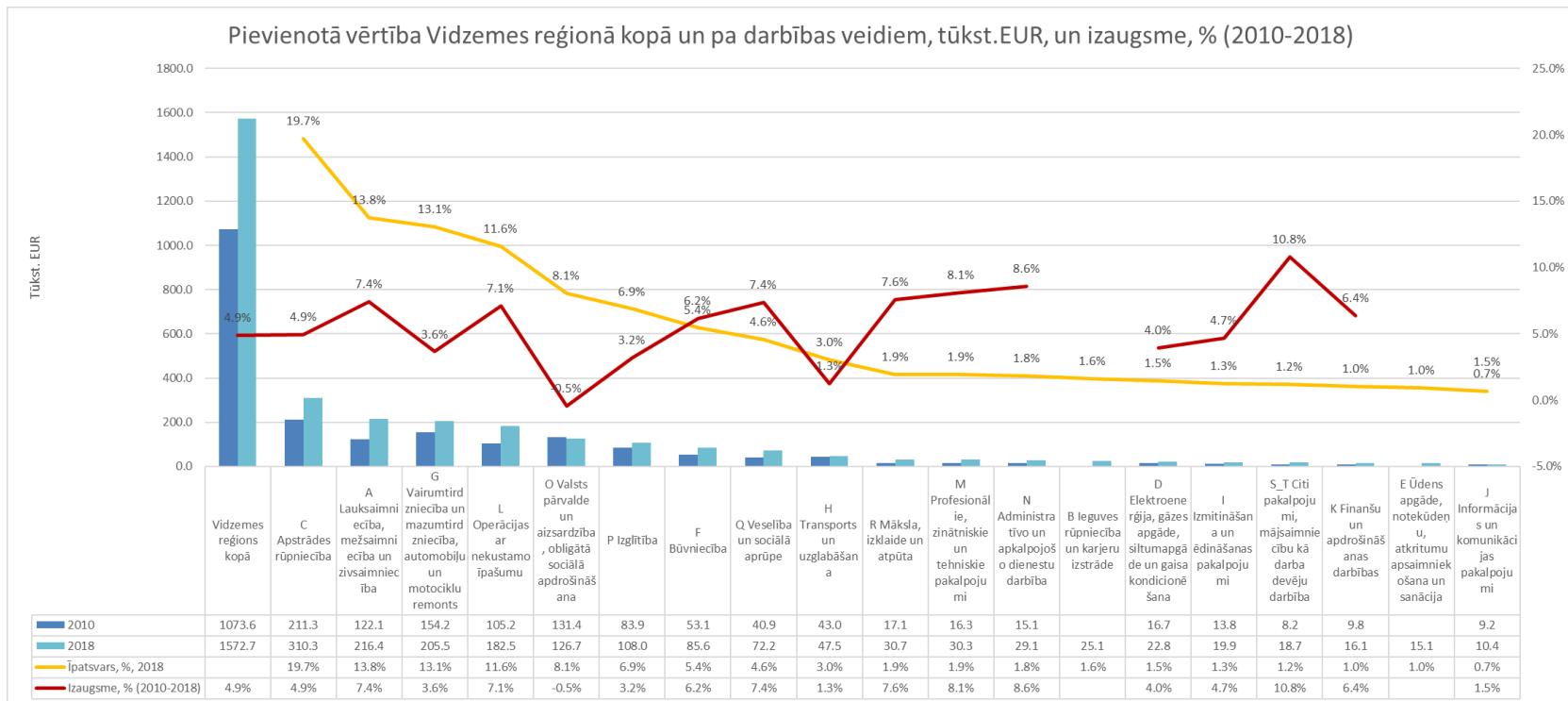

37. attēls. Latvijas kopējā pievienotā vērtība (milj. EUR), tās salīdzinošā attīstība laika periodā no 2010.- 2018. gadam par darbības veidiem, izaugsme, % (periodos 2010-2018) un īpatsvars % no kopējās Latvijas pievienotās vērtības 2018. gadā. Avots: CSP/2018⁷⁴

⁷⁴ IKR0201. Pievienotā vērtība un tās struktūra reģionos un republikas pilsētās pa darbības veidiem 2000 – 2018. Saite nav pieejama. Jaunākie dati par 2000-2019: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VEK_IK_IKR/IKR020/

Tikmēr Vidzemē lielākais pienesums reģiona pievienotajai vērtībai ir apstrādes rūpniecībai (19,7%), lauksaimniecībai (13,8%), tirdzniecībai (13,1%) un nekustamajam īpašumam (11,6%). Salīdzinoši vismazāko pienesumu sniedz informāciju un komunikāciju pakalpojumi (1,5%). No izaugsmes viedokļa visstraujāk 2010.-2018. gadu periodā pieaugusi **citu pakalpojumu pievienotā vērtība (+10,8%), administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (+8,6%), profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (+16,3%), mākslas nozare (+7,6%), lauksaimniecība (+7,4%) un veselības un sociālā aprūpe (+7,45)**. Arī pārējām nozarēm, kurām varēja aprēķināt izlīdzinātās izaugsmes rādītāju, izaugsme ir pozitīva, izņemot valsts pārvaldes sektoru (-0,5%). (skat. 38. att.).

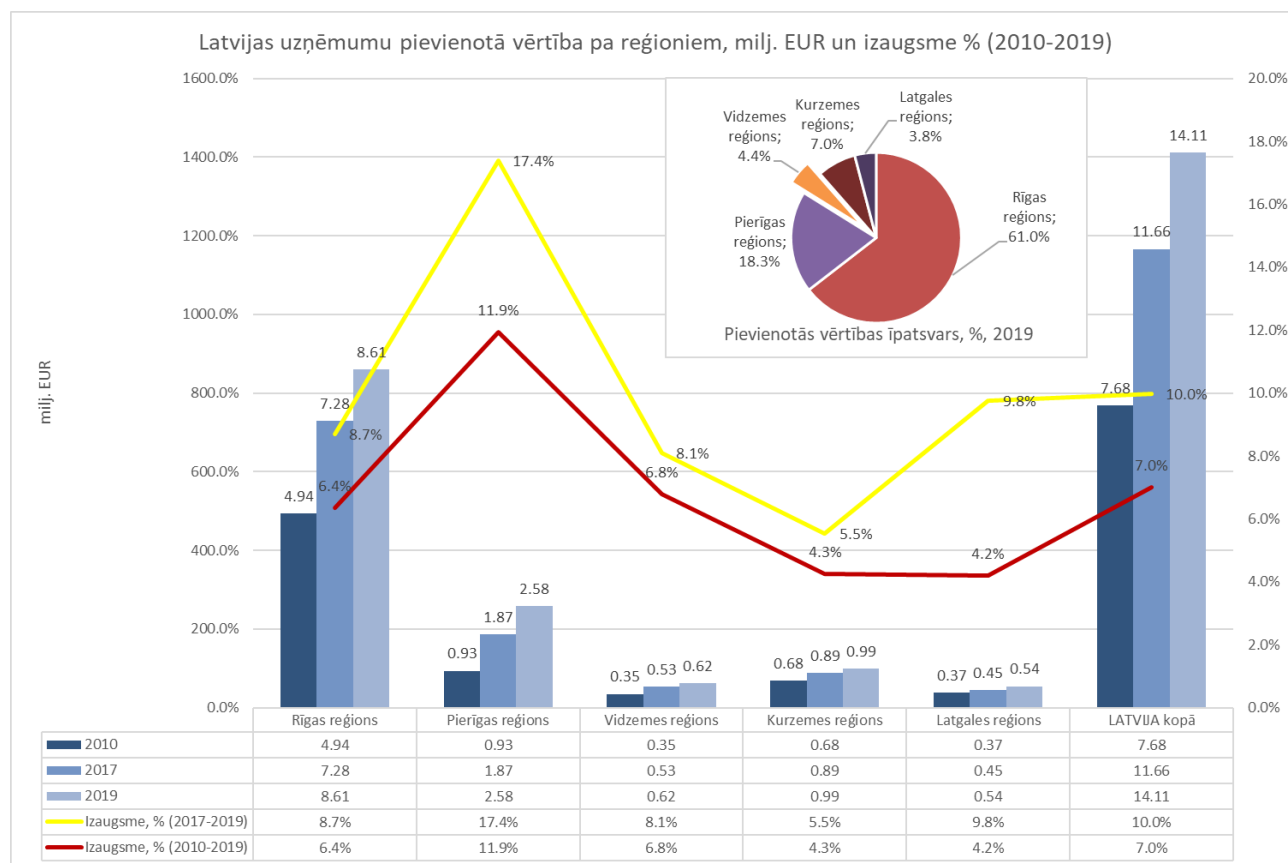

38. attēls. Vidzemes reģiona (vecais dalījums) pievienotā vērtība (milj. EUR), tās salīdzinošā attīstība laika periodā no 2010.- 2018. gadam par darbības veidiem, izaugsme, % (periodos 2010-2018) un īpatsvars % no kopējās Vidzemes reģiona pievienotās vērtības 2018. gadā. Avots: CSP/2018⁷⁵

⁷⁵ IKR0201. Pievienotā vērtība un tās struktūra reģionos un republikas pilsētās pa darbības veidiem 2000 – 2018. Saite nav pieejama. Jaunākie dati par 2000-2019: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_VEK_IK_IKR/IKR020/

Kā iepriekš minēts, tad turpmāk analizēti dati galvenajiem uzņēmējdarbības veidiem 2010.-2019. gadu periodā.

Vidzemē 2019. gadā radīti 4,4% (!) no kopējās Latvijas uzņēmumu pievienotās vērtības⁷⁶ (tikpat, cik 2016. gadā) un kuras kopējā izlīdzinātā izaugsme laika posmā no 2017.-2019. gadam bijusi 8,1%, kas ir par 25% lēnāka izaugsme nekā kopējā valstī (+10%), un vairāk nekā divas reizes lēnāka nekā Pierīgas reģionā (+17,4%) (skat. 39. att.).

39. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) uzņēmumu pievienotā vērtība, tās salīdzinošā attīstība laika periodā no 2010.- 2019. gadam un pret citiem Latvijas reģioniem, izaugsme, % (periodos 2017-2019 un 2010-2020) un īpatsvars % no kopējās Latvijas uzņēmumu pievienotās vērtības 2019. gadā. Avots: CSP/2020⁷⁷

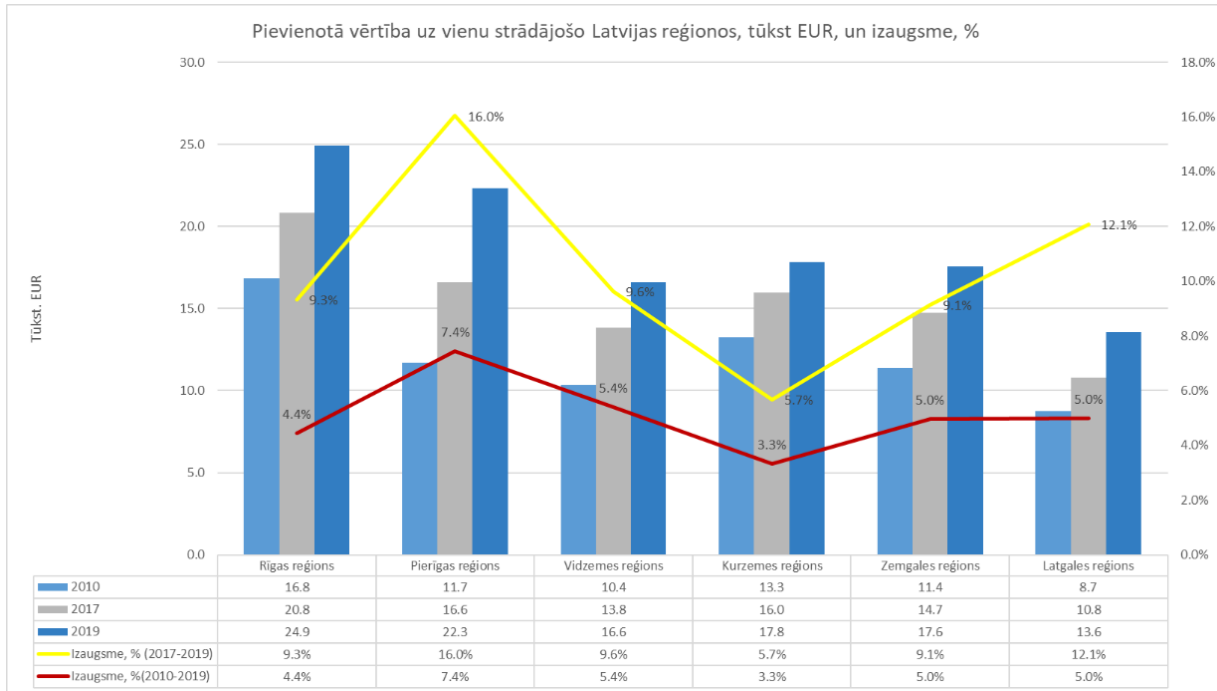
Vidzemē pievienotā vērtība ir zemākā valstī, izņemot Kurzemes reģionu, kur pievienotā vērtība ir bijusi 5,5%. **Desmit gadu griezumā Vidzemes izaugsme ir +6,8%, kas otrais labākais rādītājs valstī aiz Pierīgas (+11,9%) un sakrīt ar vidējo valsts pieauguma tempu (+7,0%).** Rīgas reģionā izaugsme desmit gadu periodā bijusi +6,4%, savukārt Kurzemes un Latgales reģionu rādītāji ir vienlīdz augsti – atbilstoši +4,3% un +4,2% (skat. 39. att.).

⁷⁶ Definīcija - Pievienotā vērtība ir produkcijas vērtība, no kuras atskaitīta ražošanā izlietojamo preču un pakalpojumu vērtība.

Pievienotā vērtība rāda produkta tirgus vērtības pieaugumu, kas ir radies saimnieciskās darbības rezultātā. Avots: CSP

⁷⁷ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

Tradicionāli vislielāko pievienoto vērtību uz vienu strādājošo rada Rīgas un Pierīgas reģioni, taču pēdējo trīs gadu laikā (2017-2019) būtiski augusi Vidzemes reģiona izaugsme +9,6%, turklāt arī desmit gadu griezumā (2010-2019) vērojama pozitīva tendence +5,4%. Vidzemes rādītāji sakrīt ar vidējiem valsts rādītājiem gan trīs gadu, gan desmit gadu periodā – atbilstoši kopumā Latvijā pievienotā vērtība uz vienu strādājošo augusi par +10,3% (2017-2019) un 5,0% (2010-2019) (skat. 40. att.).

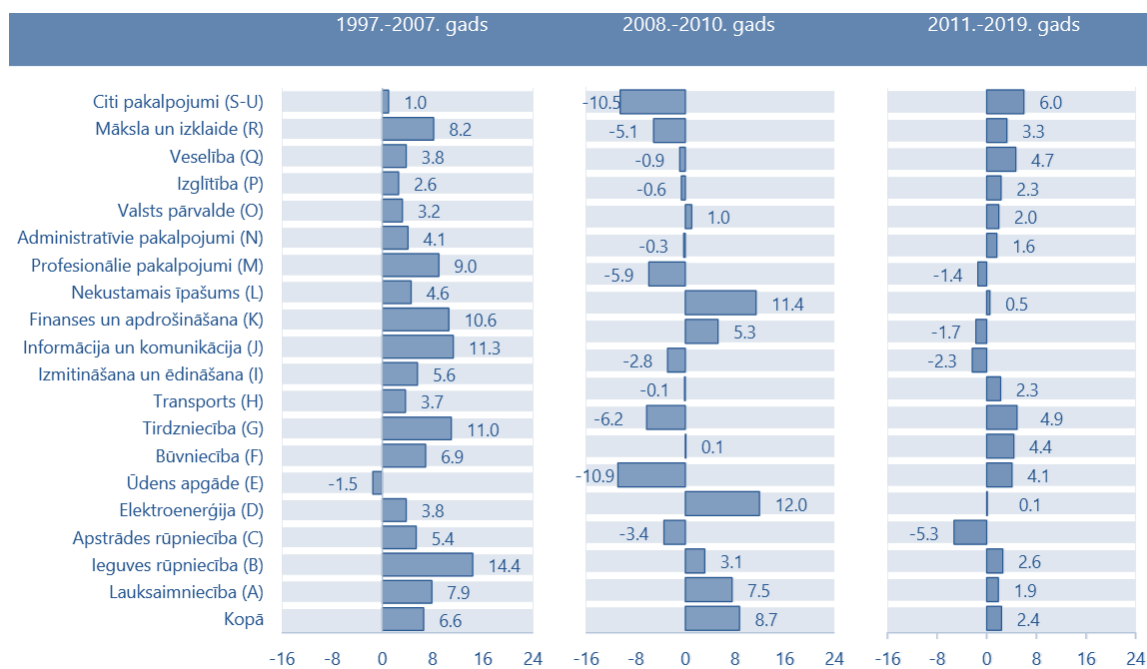

40. attēls. Pievienotā vērtība uz vienu darbinieku, tās izaugsme laika posmā no 2010.-2019. gadam un salīdzinājums ar citiem Latvijas reģioniem (vecais dalījums). Avots: CSP/2020⁷⁸

Produktivitātes dinamika kopumā Latvijas tautsaimniecības nozarēs, aplūkojot to ilgākā laika periodā, ir nenoturīga. Ekonomikas recesijas gados (2008.-2010. gadā) produktivitātes pieauguma tempi būtiski samazinājās, bet daudzās nozarēs (piemēram, būvniecība, transports un uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi, u.c.) samazinājās arī produktivitātes līmenis. Kopš 2011. gada produktivitātes dinamika gandrīz visās Latvijas tautsaimniecības nozarēs ir palēninājusies, bet dažās pat samazinājusies (skat. 41. att.).⁷⁹

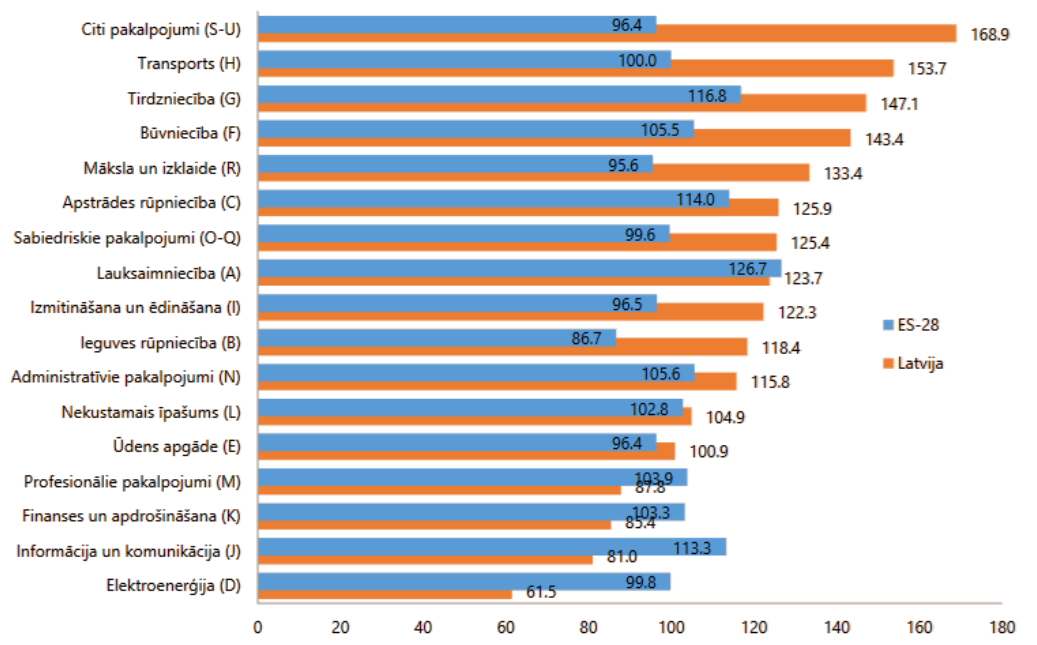
⁷⁸ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

⁷⁹ LU BVEF produktivitātes zinātniskais institūts “Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK”. Latvijas produktivitātes ziņojums 2020. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/8753/download>

41. attēls. Produktivitātes pieauguma tempi Latvijas tautsaimniecības nozarēs, vidēji gados, %. Avots: LU BVEF produktivitātes zinātniskā institūta "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK" pētījums Latvijas produktivitātes ziņojums 2020.

Vērtējot produktivitātes izmaiņas ES valstīs nozaru griezumā, jāatzīmē, ka laikā no 2010. līdz 2019. gadam straujākie pieaugumi bija **lauksaimniecībai, informācijas un komunikācijas pakalpojumiem un apstrādes rūpniecībai** (skat. 40. att.).⁸⁰

42. attēls. Produktivitātes izmaiņas nozarēs Latvijā un ES valstīs 2010.-2019. gadā, salīdzināmās cenās, 2010.gads =100. %. Avots: LU BVEF produktivitātes zinātniskā institūta "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK" pētījums Latvijas produktivitātes ziņojums 2020

⁸⁰ LU BVEF produktivitātes zinātniskais institūts "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK". Latvijas produktivitātes ziņojums 2020. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/8753/download>

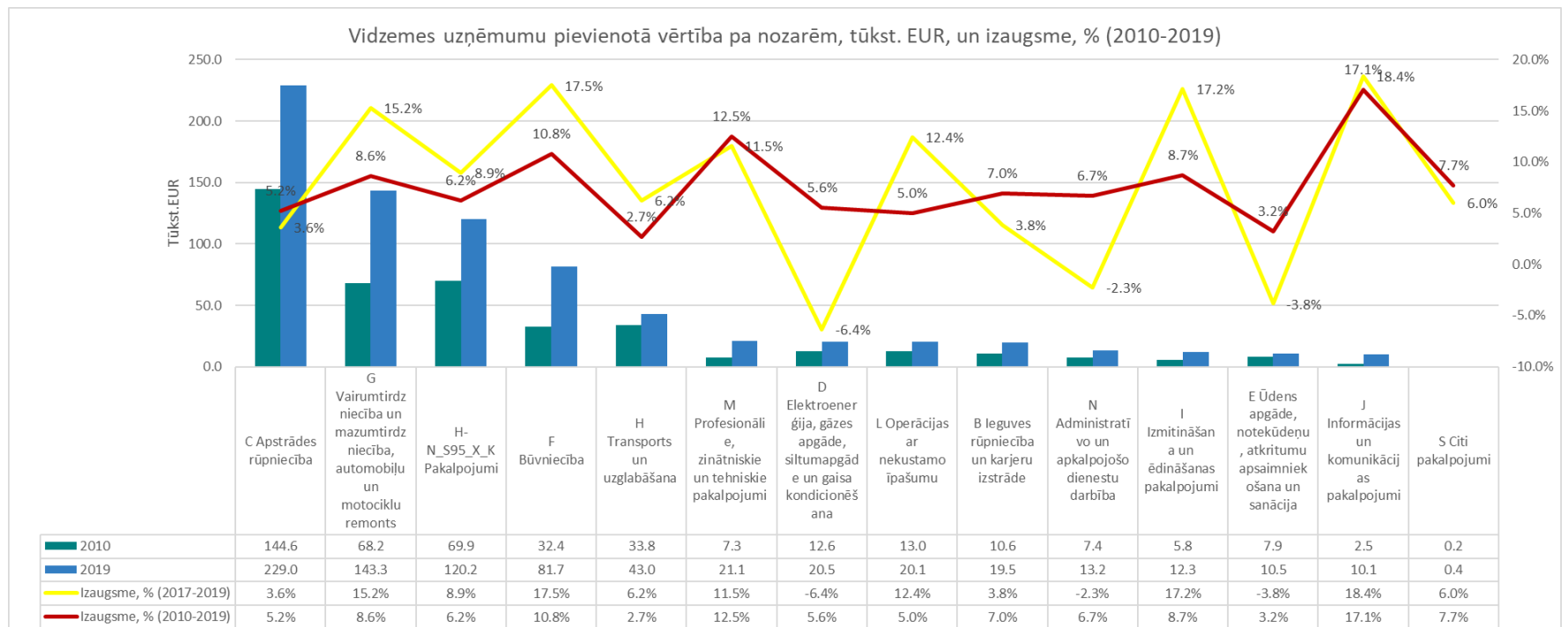
Vidzemē 36,7% uzņēmējdarbības radīto pievienoto vērtību veido **apstrādes rūpniecība, sekojot tirdzniecības pakalpojumiem (22,9%) un pakalpojumiem (19,1%)**.

Pēdējo trīs gadu laikā pievienotās vērtības ziņas pieauguma ziņā **visstraujāk pieaugusi informāciju un komunikāciju pakalpojumu nozare (+18,4,4%)**, kam seko būvniecības nozare (+17,5%) un izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare (+17,2%).

Desmit gadu griezumā (2010-2019) straujākais pieaugums bijis **informāciju un komunikāciju pakalpojumu nozarei (+17,1%)**, profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozarei (+12,5%) un būvniecībai (+10,8%) (skat. 43. att.).⁸¹

---

⁸¹ LU BVEF produktivitātes zinātniskais institūts "Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK". Latvijas produktivitātes ziņojums 2020. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/8753/download>

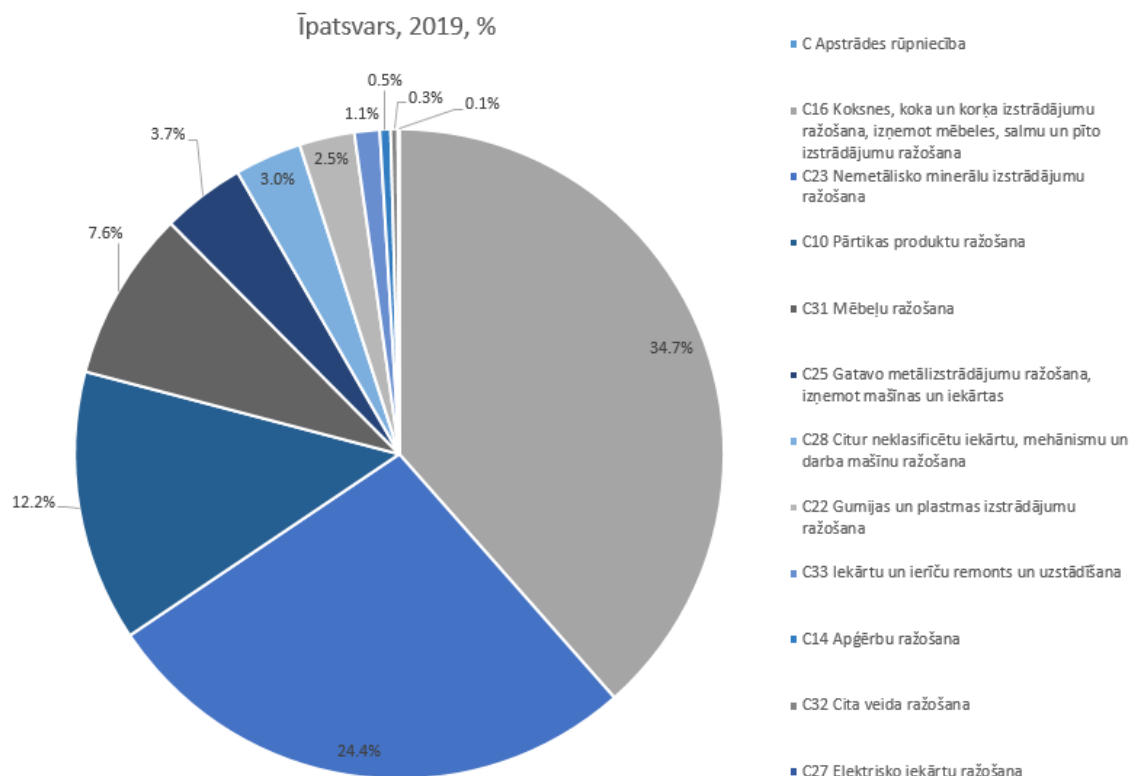

43. attēls. Vidzemes (vecais daļījums) uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa nozarēm laika posmā no 2010 – 2019. gadam un izaugsme, %. Avots: CSP/2020⁸²

⁸² UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

Apstrādes rūpniecība (36,7%), tirdzniecība (22,9%) un pakalpojumi (19,2%) kopā rada Vidzemes reģionā 78,8% no kopējās Vidzemes pievienotās vērtības.

78,9% no kopējās radītās pievienotās vērtības apstrādes rūpniecībā Vidzemē veido 4 sektori - 1/3 sniedz koksnes apstrādes ražošana (34,7%), 1/4 nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana (24,4%), sekojot pārtikas ražošanai (12,2%) un mēbeļu ražošanai (7,6%) (skat. 44. att.).

44. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) apstrādes rūpniecības uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtības īpatsvars 2019. gadā pa sektoriem (%). Avots: CSP/2020⁸³

Visstraujāk no minētajām TOP4 nozarēm laika posmā no 2017. līdz 2019. gadam pieaugusi **pārtikas rūpniecība (+7,0%)**, kas ir gandrīz divreiz vairāk kā kopējā apstrādes rūpniecība (3,6%). Desmit gadu griezumā pieaugums ir lēnāks (4,3%), nepārsniedzot arī kopējās apstrādes rūpniecības izaugsmi (+5,2%). Koksnes izstrādājumu ražošanas un mēbeļu ražošanas temps ir līdzīgs (attiecīgi +5,5% un +5,2%, 2017-2019). Desmit gadu periodā abu nozaru izaugsme bijusi lēnāka – koksnes izstrādājumu ražošanai +4,2%, savukārt mēbeļu ražošanai +3,0%. Tikmēr nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas, kas veido 1/4 apstrādes rūpniecības vērtības, izaugsme 2017.-2019. periodā ir ar negatīvu zīmi (-1,0%) (skat. 45. att.).

⁸³ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, %, 2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
C Apstrādes rūpniecība	144.56	229.03		3.6%	5.2%
C16 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles, salmu un pīto izstrādājumu ražošana	54.82	79.39	34.7%	5.5%	4.2%
C23 Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	26.17	55.94	24.4%	-1.0%	
C10 Pārtikas produktu ražošana	19.01	27.87	12.2%	7.0%	4.3%
C31 Mēbeļu ražošana	13.39	17.49	7.6%	5.2%	3.0%
C25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	0.36	8.54	3.7%	20.0%	42.2%
C28 Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	5.71	6.89	3.0%		
C22 Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	2.76	5.67	2.5%	11.0%	8.3%
C33 Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	2.42	2.59	1.1%	20.6%	0.8%
C14 Apģērbu ražošana	1.13	1.11	0.5%	16.0%	-0.3%
C32 Cita veida ražošana	0.48	0.74	0.3%	11.7%	5.0%
Citi izstrādājumi	4.91	0.13	10.0%		

45. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) apstrādes rūpniecības uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa nozares sektoriem laika posmā no 2010. – 2019. gadam (tūkst. EUR). Avots: CSP/2020⁸⁴

Būvniecības nozare augusi par +17,5% 2017.-2019. gadā, bet izaugsme desmit gadu griezumā (2010-2019) bijusi par teju 7 procentpunktiem mazāka, t.i. +10,8%. Sektoru līmenī, kā liecina dati, ir pozitīvas tendences abos apskatītajos periodos (skat. 46. att.).

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, %, 2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
F Būvniecība	32.40	81.67		17.5%	10.8%
F41 Ēku būvniecība	14.02	29.94	36.7%	34.5%	8.8%
F42 Inženierbūvniecība	10.60	29.28	35.9%	12.0%	11.9%
F43 Specializētie būvdarbi	7.78	22.44	27.5%	7.8%	12.5%

46. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) būvniecības uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa nozares sektoriem laika posmā no 2010. – 2019. gadam (tūkst. EUR). Avots: CSP/2020⁸⁵

Pakalpojumu sniegšanas nozarē, kas no kopējās Vidzemes uzņēmumu pievienotās vērtības rada 19,2%, trīs sektori veido 70% - vislielākais sektors ir transports un uzglabāšana (35,8%), sekojot profesionāliem, zinātniskiem un tehniskiem pakalpojumiem (16,7%) un operācijām ar nekustamo īpašumu (16,7%). Par pozitīvām attīstības tendencēm desmit gadu griezumā liecina augstie izlīdzinātās izaugsmes rādītāji.

Laika posmā no 2017. – 2019. gadam straujāk nekā citas pievienotās vērtības TOP nozares (ar lielāko īpatsvaru) pieauga operācijas ar nekustamo īpašumu (+12,4%) un profesionāliem, mākslas un tehniskie pakalpojumi (+11,5%). Visstraujāk pieaugusi pievienotā vērtība no **informācijas un komunikācijas pakalpojumiem** (+18,4%). Būtiski minēt, ka arī desmit gadu griezumā (2010-

⁸⁴ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

⁸⁵ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

2019) šajā nozarē ir lielākais pieaugums šajā pakalpojumu sektorā (+17,1%). Nozīmīgs kāpums bijis arī izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozarei, t.i., +17,2% (2017-2019) un +8,7% (2010-2019) (skat. 47. att.).

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, % 2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
H-N_S95_X_K Pakalpojumi	69.87	120.17		8.9%	6.2%
H Transports un uzglabāšana	33.76	42.96	35.8%	6.2%	2.7%
M Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	7.32	21.11	17.6%	11.5%	12.5%
L Operācijas ar nekustamo īpašumu	12.96	20.07	16.7%	12.4%	5.0%
N Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	7.39	13.23	11.0%	-2.3%	6.7%
I Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	5.77	12.26	10.2%	17.2%	8.7%
J Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	2.45	10.11	8.4%	18.4%	17.1%
J62 Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	0.38	3.61	3.0%	6.0%	28.4%
J63 Informācijas pakalpojumi		3.26	2.7%	81.9%	
J58 Izdevējdarbība	0.83	1.00	0.8%	3.7%	2.1%
J60 Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	0.15	0.90	0.7%	17.9%	21.7%
J59 Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana		0.74	0.6%	51.3%	
J61 Telekomunikācija	0.51	0.61	0.5%	-26.4%	2.0%
S Citi pakalpojumi	0.22	0.43	0.4%	6.0%	7.7%

47. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) pakalpojumu nozares uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa sektoriem laika posmā no 2010. – 2019. gadam (tūkst. EUR.). Avots: CSP/2020⁸⁶

Tikmēr izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi īpatsvarā no pakalpojumu nozares Vidzemē nodrošina 10,2% no reģiona pakalpojumu pievienotās vērtības. Salīdzinoši tas ir neliels īpatsvars, ja tiek ņemts vērā, ka pakalpojumu nozare kopumā veido vien 1/5 daļu no reģiona pievienotās vērtības. Tas aizvien liecina par neizmantotām iespējām izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu jomā, bet pašlaik nenorāda uz šo jomu, kā pašlaik esošu spēcīgu Vidzemes kontekstā (skat. 45. att.).

Informāciju un komunikāciju pakalpojuma nozare 2019.gadā veidoja tikai 1,6% no kopējās Vidzemes reģiona pievienotās vērtības. Kopumā valstī IKT nozare nodrošina 9,4% no kopējās pievienotās vērtības. Jāpiebilst, ka visos reģionos, atskaitot Rīgas reģionu (14,0%), ir salīdzinoši neliels IKT nozares piensums reģionu pievienotajai vērtībai.

Ja iepriekšējā pārskata periodā informāciju un komunikāciju pakalpojumu nozarei bija negatīvs rādītājs Vidzemes reģionā (-1,5%, 2014-2016), tad pēdējo trīs gadu laikā būtiski kāpusi nozares loma reģiona pievienotajā vērtībā +18,4% (2017-2019), tostarp nozīmīgs piensums IKT nozarei bijis pēdējo desmit gadu laiku +17,1% (2010-2019).

Sektoru līmenī strauji pieaugoša pievienotās vērtības izaugsmē pēdējo trīs gadu periodā ir informācijas pakalpojumu (+81,9%) jomai, kas veido 35,7% no kopējā reģiona pievienotās vērtības

⁸⁶ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

IKT nozarē. Otrs sektors, kas sniedz lielāko pienesumu, ir datorprogrammēšana (32,2% no kopējās IKT pievienotās vērtības reģionā, trīs gadu periodā pieaugusi par +6% (2017-2019), savukārt desmit gadu griezumā pieaugums bijis +28,4% (2010-2019), kas norāda uz Vidzemes potenciālu šajos pakalpojumu sniegšanas sektoros. Nozīmīgs kāpums ir arī kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanai (+51,3%). Tikmēr negatīvs rādītājs ir telekomunikāciju jomai -26,4% (2017-2019) (skat. 48. att.).

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, % 2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
J Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	2450	10114		18.4%	17.1%
J62 Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	382	3614	35.7%	6.0%	28.4%
J63 Informācijas pakalpojumi	.	3255	32.2%	81.9%	
J58 Izdevējdarbība	828	1001	9.9%	3.7%	2.1%
J60 Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	153	899	8.9%	17.9%	21.7%
J59 Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	.	737	7.3%	51.3%	
J61 Telekomunikācija	506	607	6.0%	-26.4%	2.0%

48. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) informācijas un komunikācijas pakalpojumu uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa sektoriem laika posmā no 2010 – 2019 gadam (tūkst. EUR). Avots: CSP/2020⁸⁷

Profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozarē vislielāko pievienotās vērtības pienesumu dod juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi (31,9%) ar +9,2% izaugsmi (2010-2019) un arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi (31,3%) ar izaugsmi +16% (2010-2019). Visstraujākā izaugsme 2017.-2019. un 2010.-2019. gadu periodos bijusi veterinārajiem pakalpojumiem, atbilstoši +59,8% un +24,3% (skat. 49. att.).

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, % 2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
M Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	7.32	21.11		11.5%	12.5%
M69 Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	3.04	6.73	31.9%	6.3%	9.2%
M70 Centrālo biroju darbība, konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	-	2.11	10.0%		
M71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi, tehniskā pārbaude un analīze	1.74	6.61	31.3%	26.9%	16.0%
M72 Zinātniskās pētniecības darbs	-	-			
M73 Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	0.59	2.07	9.8%	27.0%	15.0%
M74 Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0.90	-			
M75 Veterinārie pakalpojumi	0.18	1.27	6.0%	59.8%	24.3%

49. attēls. Vidzemes (vecais dalījums) informācijas un komunikācijas pakalpojumu uzņēmējdarbības radītā pievienotā vērtība pa sektoriem laika posmā no 2010 – 2019 gadam (tūkst. EUR). Avots: CSP/2020⁸⁸

⁸⁷ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

⁸⁸ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

50. attēlā sagrupēti pievienotā vērtībā straujāk augošie nozaru sektori Vidzemē, kas identificē gan reģiona kompetences, gan strauji augošu tirgus pieprasījumu. Vislielākais pieaugums trīs gadu periodā (2017-2019) ir informāciju pakalpojumiem (+81,9%), veterinārajiem pakalpojumiem (+59,8%), kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanai (51,3%), izmitināšana (+40,6%) un ēku būvniecība (34,5%). Desmit gadu griezumā (2010-2019) nevienā no nozarēm nav bijis tik straujš kāpums, vienlaikus kā straujāk augošie minami gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (+42,2%), pasta un kurjeru darbība (30,4%), datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības (+28,4%), biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības (+27,7%) un veterinārie pakalpojumi (+24,3%).

Darbības veids (NACE 2.red.)	2010	2019	Īpatsvars, 2019, %	Izaugsme, % (2017- 2019)	Izaugsme, % (2010- 2019)
J63 Informācijas pakalpojumi		3.26	0.5%	81.9%	
M75 Veterinārie pakalpojumi	0.18	1.27	0.2%	59.8%	24.3%
J59 Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana		0.74	0.1%	51.3%	
I55 Izmitināšana	2.48	2.85	0.5%	40.6%	1.6%
F41 Ēku būvniecība	14.02	29.94	4.8%	34.5%	8.8%
M73 Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	0.59	2.07	0.3%	27.0%	15.0%
M71 Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi, tehniskā pārbaude un analīze	1.74	6.61	1.1%	26.9%	16.0%
C33 Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	2.42	2.59	0.4%	20.6%	0.8%
C25 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	0.36	8.54	1.4%	20.0%	42.2%
J Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	2.45	10.11	1.6%	18.4%	17.1%
J60 Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	0.15	0.90	0.1%	17.9%	21.7%
F Būvniecība	32.40	81.67	13.1%	17.5%	10.8%
I Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	5.77	12.26	2.0%	17.2%	8.7%
G47 Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	38.41	97.61	15.6%	16.6%	10.9%
C14 Apģērbu ražošana	1.13	1.11	0.2%	16.0%	-0.3%
G Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts	68.16	143.33	22.9%	15.2%	8.6%
N81 Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.82	3.09	0.5%	15.2%	-2.3%
N82 Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	0.14	1.22	0.2%	14.7%	27.7%
G46 Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	19.08	30.31	4.9%	13.8%	5.3%
N79 Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	0.33	0.41	0.1%	12.9%	2.5%
L Operācijas ar nekustamo īpašumu	12.96	20.07	3.2%	12.4%	5.0%
I68 Operācijas ar nekustamo īpašumu	12.96	20.07	3.2%	12.4%	5.0%
I56 Ēdināšanas pakalpojumi	3.29	9.41	1.5%	12.1%	12.4%
F42 Inženierbūvniecība	10.60	29.28	4.7%	12.0%	11.9%
C32 Cita veida ražošana	0.48	0.74	0.1%	11.7%	5.0%
M Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	7.32	21.11	3.4%	11.5%	12.5%
C22 Gumijas un plastmas izstrādājumu ražošana	2.76	5.67	0.9%	11.0%	8.3%
G45 Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	10.67	15.40	2.5%	10.0%	4.2%
H52 Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	0.90	1.93	0.3%	9.7%	8.9%
H-N_S95_X_K Pakalpojumi	69.87	120.17	19.2%	8.9%	6.2%
B-J_L-N_S95 PAVISAM	346.10	624.68		8.1%	6.8%

50. attēls. Vidzemē (vecais dalījums) pievienotās vērtības izteiksmē visstraujāk augošie industriju sektori laika posmā no 2010. – 2019. gadam (tūkst. EUR.). Avots: CSP/2020⁸⁹

Strauji augošie pievienotās vērtības sektori iezīmē reģiona iespējas nākotnē attīstīt šos sektorus tālāk viedās specializācijas jomā, jo tie atbild uz tirgus jauno, strauji pieaugošo pieprasījumu, it īpaši tas attiecināms uz IKT jomu, kas attīstās ne vien Latvijas, bet globālā līmenī. Jāpiebilst gan, ka augstāk minētajām nozarēm, neskatoties uz straujo izaugsmi, šobrīd ir salīdzinoši mazs apjoma

⁸⁹ UFR050. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji reģionos 2008 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UF_UFR/UFR050

īpatsvars no reģionā radītās kopējās pievienotās vērtības. Līdz ar to no straujāk augošās nozares ar apjoma īpatsvaru virs 1%, uz kurām attīstību būtu jāorientējas, ir:

1. ēku būvniecība (īpatsvars 4,8%; izaugsme +34,5%);
2. profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (īpatsvars +3,4%, izaugsme +11,5%)
3. informācijas un komunikācijas pakalpojumi (īpatsvars 1,6%; izaugsme +18,4%);
4. gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (īpatsvars +1,4%, izaugsme +20%);
5. arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi, tehniskā pārbaude un analīze (īpatsvars +1,1%, izaugsme +26,9%).

4.2. Uzņēmumu rentabilitātes novērtējums

Rentabilitātes⁹⁰ aspektā 2019. gadā⁹¹ Vidzemē visproduktīvākie uzņēmumi ir no sekojošiem pieciem industrijas sektoriem: (1) finanšu, uzņēmējdarbības un juridisko pakalpojumu (35,28%); (2) telekomunikāciju un sakariem (22,01%); (3) lauksaimniecības (13,55%) (pieaugoša); (4) enerģētika (9,61%) (pieaugoša) un (5) informācijas tehnoloģijas (8,36%) (pieaugoša) (skat. 51. att.).

Uzņēmumu rentabilitāte pa gadiem

INDUSTRIJA	2015	2016	2017	2018	2019
Pakalpojumi finanšu, juridiskie un uzņēmējdarbībai	10,53%	8,47%	15,40%	40,68%	35,28%
Lauksaimniecība	10,33%	8,31%	13,89%	11,91%	13,55%
Telekomunikācijas un sakari	-1,22%	-2,01%	4,35%	25,94%	22,01%
Nekustamais īpašums	10,49%	6,80%	9,81%	11,23%	6,54%
Bez nozares	0,51%	10,18%	6,37%	8,19%	8,59%
Enerģētika	7,13%	6,07%	7,50%	6,40%	9,61%
Informācijas tehnoloģijas, datortehnika	7,36%	2,45%	6,41%	7,00%	8,36%
Rūpniecība	6,50%	4,04%	6,77%	9,55%	8,24%
Medicīna un farmācija	2,81%	3,27%	4,48%	6,48%	8,21%
Tirdzniecība	3,26%	3,94%	3,70%	5,37%	4,98%
Meža nozare	3,14%	3,52%	3,68%	7,04%	3,03%
Būvniecība	1,71%	1,24%	2,23%	6,99%	6,41%
Pakalpojumi	2,20%	2,86%	4,24%	4,62%	6,19%
Pārtikas un dzērienu ražošana	3,52%	2,23%	3,30%	3,13%	3,61%
Mediji, reklāma, izglītība, radošās industrijas	1,99%	2,54%	3,07%	2,24%	4,60%
Transports, loģistika, pārvadājumi	1,55%	1,93%	2,62%	2,97%	2,12%
Tūrisms, viesmīlība, izklaide	2,28%	7,14%	6,24%	8,27%	5,42%
Total	4,11%	3,69%	4,86%	6,38%	5,79%

51. attēls. Vidzemes uzņēmumu⁹² rentabilitāte pa gadiem - izmaiņas % pa nozarēm pa gadiem. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

⁹⁰ Rentabilitāte Firmas.lv tiek aprēķināta kā peļņa pret neto apgrozījumu procentos (%). Rentabilitāte identificē, cik % ienesīgs ir katrs apgrozītais eiro. Avots: Firmas.lv. Avots vienotā analizē apkopo arī lauksaimniecības uzņēmumus rādītājus.

⁹¹ Dati par 2020. gadu nav pieejami.

⁹² Vidzemes uzņēmumi, kuri bija iesnieguši gada pārskatu 2020. gadā, un kuru apgrozījums ir virs 145 000 EUR. Avots: <https://www.firmas.lv/lbgpp/2020/>

Kopējā Vidzemes uzņēmumu rentabilitāte 2019. gadā sasniedza 5,79%, kas ir ceturtais augstākais rādītājs Latvijā. Salīdzinoši Kurzemē uzņēmumu rentabilitāte 2019. gadā ir 6,15%, Pierīgā 6,72%, Zemgalē 4,92%, Latgalē 5,89%.⁹³ Jaunākie dati liecina, ka 2020. gadā Vidzemē rentabilitāte augusi par 0,12 procentpunktiem, sasniedzot 5,91%. Salīdzinoši citos reģionos, atskaitot Rīgas, Pierīgas reģionu, kur kritums bijis līdz 4,83%, vērojami kāpumi – Latgalē rentabilitāte kāpusi līdz 6,5%, Zemgalē līdz 6,76%, savukārt Kurzemē līdz 7,21%.⁹⁴

4.3. Jaunuzņēmumu un strauji augošu uzņēmumu īpatsvars

Viens no viedās specializācijas attīstības rādītājiem ir jaunuzņēmumu un strauji augošu uzņēmumu skaita pieaugums. Kopumā Latvijā pēdējo desmit gadu laikā nav vērojama jaunizveidotu uzņēmumu skaita izaugsme Latvijā kopumā (0,0%, 2010-2019), bet reģionos izaugsme ir vai nu pavisam neliela vai pat ar negatīvu zīmi. Vidzemes reģionā ir zemākais izaugsmes temps ar negatīvu zīmi -1,1%, kam seko Zemgales reģions ar negatīvu izaugsmi -0,5% un Rīgas reģions ar -0,3%.

Tikmēr jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles), rēķinot pēc apgrozījuma, jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles), rēķinot pēc strādājošo skaita pieauguma, straujas izaugsmes uzņēmumi pēc strādājošo skaita pieauguma un straujās izaugsmes uzņēmumi, rēķinot pēc apgrozījuma pieauguma teju visiem veidiem vērojamas mēreni pozitīvas tendences gan kopumā Latvijā, gan statistiskajos reģionos (skat. 52. att.).

---

⁹³ Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020

⁹⁴ Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020

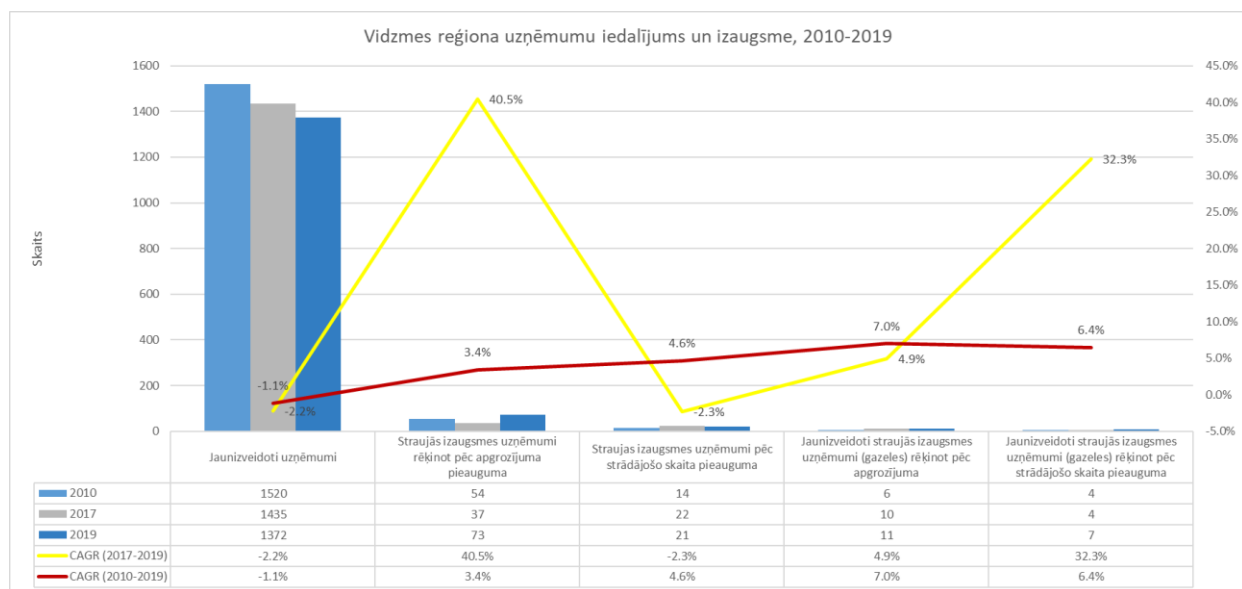
Statistiskais reģions/ uzņēmuma veids	2010	2019	Izaugsme, % (2017-2019)	Izaugsme, % (2010-2019)
LATVIJA	19.19	20.07	-1.2%	0.5%
Jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles) rēķinot pēc apgrozījuma	0.06	0.14	9.6%	10.1%
Jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles) rēķinot pēc strādājošo skaita pieauguma	0.05	0.09	7.2%	6.1%
Jaunizveidoti uzņēmumi	18.32	18.32	-2.5%	0.0%
Straujas izaugsmes uzņēmumi pēc strādājošo skaita pieauguma	0.26	0.40	-1.2%	4.7%
Straujās izaugsmes uzņēmumi rēķinot pēc apgrozījuma pieauguma	0.49	1.12	25.8%	9.7%
Kurzemes reģions	2.04	2.15	-0.6%	0.6%
Latgales reģions	1.46	1.53	0.2%	0.5%
Pierīgas reģions	3.46	4.01	2.7%	1.6%
Rīgas reģions	9.02	9.32	-3.2%	0.4%
Zemgales reģions	1.62	1.58	-1.4%	-0.3%
Vidzemes reģions	1.60	1.48	-0.8%	-0.8%
Jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles) rēķinot pēc apgrozījuma	0.01	0.01	4.9%	7.0%
Jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles) rēķinot pēc strādājošo skaita pieauguma	0.00	0.01	32.3%	6.4%
Jaunizveidoti uzņēmumi	1.52	1.37	-2.2%	-1.1%
Straujas izaugsmes uzņēmumi pēc strādājošo skaita pieauguma	0.01	0.02	-2.3%	4.6%
Straujās izaugsmes uzņēmumi rēķinot pēc apgrozījuma pieauguma	0.05	0.07	40.5%	3.4%

52. attēls. Latvijas uzņēmumu iedalījums un izaugsme pēc pamatdarbības veida pa reģioniem (2007-2019). Avots: CSP/ 2020⁹⁵

Ja iepriekšējā pārskata periodā bija vērojams, ka Vidzemes reģionā jaunizveidoti uzņēmumi laika periodā no 2014.-2016. gadam ir pieauguši par +34% (2014-2016), pēdējo trīs gadu laikā vērojams neliels kritums, t.i. -2,2% (2017-2019).

Savukārt jaunizveidotu straujās izaugsmes uzņēmumu skaits pēc strādājošo skaita un rēķinot pēc apgrozījuma uzrāda pozitīvu tendenci pēdējo trīs gadu periodā – atbilstoši +32,3% un +4,9% (2017-2019). Arī 10 gadu periodā vērojama pozitīva tendence – atbilstoši +6,4% un +7,0% (2010-2019) (skat. 53. att.).

⁹⁵ UZD010. Uzņēmumu demogrāfijas rādītāji pēc pamatdarbības veida reģionos 2007 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZD/UZD010

53. attēls. Vidzemes reģiona uzņēmumu iedalījums un izaugsme pēc pamatdarbības veida, % (2017-2019 un 2010-2019). Avots: CSP/ 2020⁹⁶

Pēdējo trīs gadu laikā būtiski palielinājies straujās izaugsmes uzņēmumu, rēķinot pēc apgrozījuma pieauguma, skaits, t.i. +40,5%, bet samazinājās straujās izaugsmes uzņēmumu pēc strādājošo skaita pieauguma skaits, t.i. -2,3% (2017-2019). 10 gadu periodā vērojama pozitīva tendence – atbilstoši +3,4% un +4,6% (2010-2019) (skat. 53. att.).

Tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā secināms, ka Vidzemes reģionam raksturīga jaunizveidotu uzņēmumu aktivitāte ar zemu apgrozījuma līmeni, kas norāda uz zināšanu trūkumu apgrozījuma izveidē, kas relatīvi ir saistīts ar uzņēmuma spējām radīt un realizēt augstas pievienotas vērtības produktus.

Straujās izaugsmes uzņēmumi pēc apgrozījuma Vidzemē laika periodā no 2017. – 2019. ir bijuši **172, no kuriem lielākā daļa ir bijusi apstrādes rūpniecībā, tirdzniecībā un būvniecībā**. Visstraujāk (2017-2019) straujās izaugsmes uzņēmumi Vidzemē pieauguši transporta un uzglabāšanas (+100%), izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu (+100%), būvniecības (+64,3%), tirdzniecības (+50%) un apstrādes rūpniecības (+22,5%) nozarēs (skat. 54. att.).

⁹⁶ UZD010. Uzņēmumu demogrāfijas rādītāji pēc pamatdarbības veida reģionos 2007 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZD/UZD010

Jaunizveidoti straujās izaugsmes uzņēmumi (gazeles) rēķinot pēc apgrozījuma	2010	2019	Kopā (2010- 2019)	Kopā (2017- 2019)	Izaugsme, % (2010- 2019)	Izaugsme, % (2017- 2019)
B-S Pavisam (B-S)	6	11	102	27	-7.0%	-4.9%
C Apstrādes rūpniecība	3	4	31	14	-3.2%	10.6%
G Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, automobiļu un motociklu remonts		2	21	3		
F Būvniecība	1	2	20	4		
I Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi		1	7	2		
N Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība		0	5	1		
H Transports un uzglabāšana		0	2	0		
B Ieļuves rūpniecība un karjeru izstrāde	2	0	3	0		
M Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi		0	3	0		
Q Veselība un sociālā aprūpe		0	2	0		
D Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana		0	3	0		
L Operācijas ar nekustamo īpašumu		1	3	1		
S Citi pakalpojumi		0	1	1		
E Ūdens apgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija		1	1	1		
R Māksla, izklaide un atpūta		0	0	0		
J Informācijas un komunikācijas pakalpojumi		0	0	0		
K Finanšu un apdrošināšanas darbības		0	0	0		
O Valsts pārvalde un aizsardzība, obligātā sociālā apdrošināšana			0	0		
P Izglītība		0	0	0		

54. attēls. Straujās izaugsmes uzņēmumi Vidzemē pēc apgrozījuma izaugsmes (2010-2019). Avots: CSP/ 2020⁹⁷

Laika periodā no 2010. gada straujās izaugsmes uzņēmumi pēc apgrozījuma pavisam Vidzemē ir pieauguši par 3,4% (2010-2019), savukārt pēdējo gadu laikā (2017-2019) vērojams vērīgs straujās izaugsmes uzņēmumu pieaugums +40,5%.

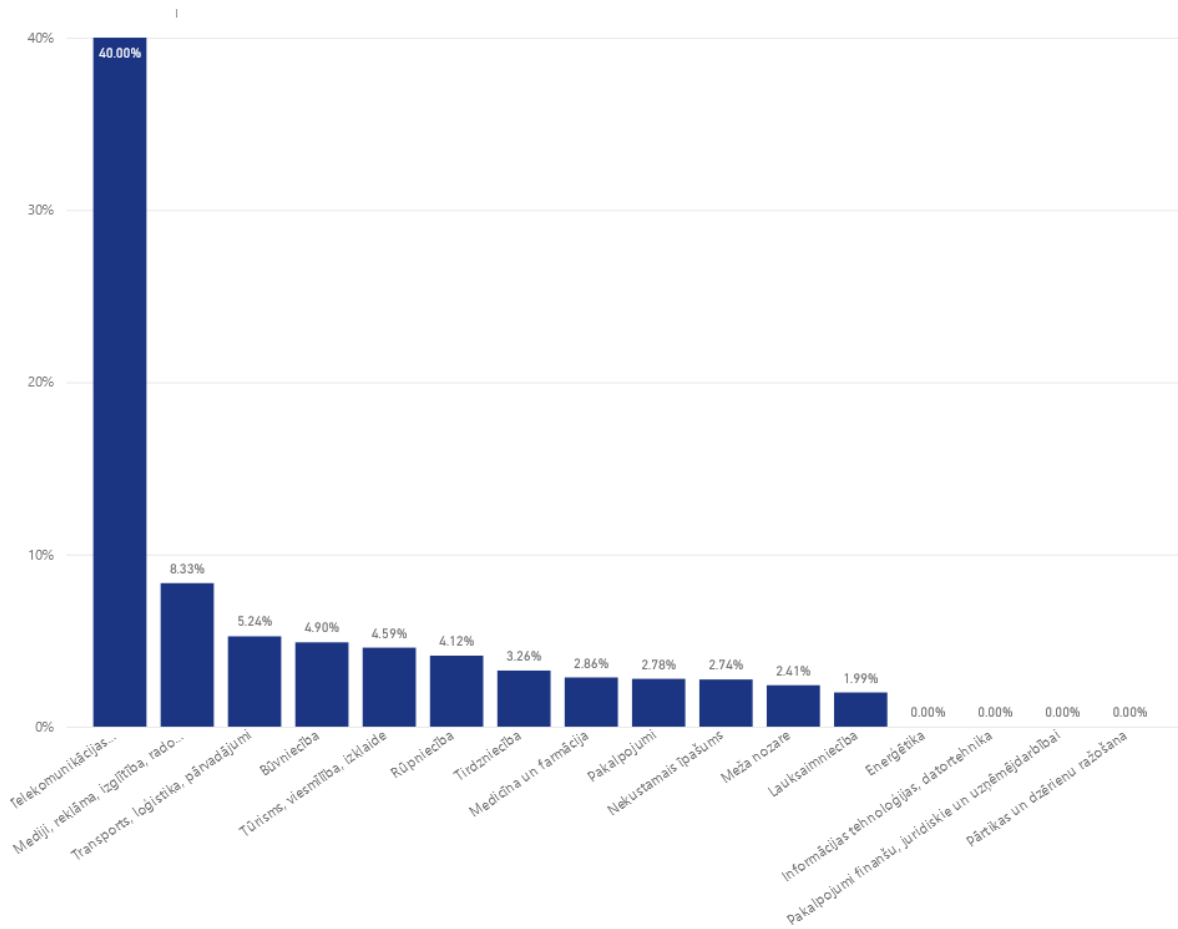
Vidzemē laika periodā no 2017.–2019. gadam ir radīti 27 jaunizveidoti strauji izaugsmes uzņēmumi (gazeles) pēc apgrozījuma, ar samazinošu izaugsmes tendenci -4,9% (2017–2019). Arī kopumā laika periodā no 2010. līdz 2019. gadam jaunizveidoto straujās izaugsmes uzņēmumu pieaugums Vidzemē ir negatīvs -7,0% (2010.-2019) (skat. 54. att.).

Vidzemē visvairāk straujās izaugsmes jaunuzņēmumi pēc apgrozījuma 2017.-2019. gada periodā radīti apstrādes rūpniecības nozarē (14 uzņēmumi). Tirdzniecības un būvniecības nozarēs pa 3 un 4 uzņēmumiem.

Saskaņā ar Latvijas Biznesa Gada pārskatu visvairāk strauji augošo uzņēmumu – gazeļu skaits Vidzemē 2020. gadā ir bijis telekomunikāciju un sakaru nozarē (40%), kam būtiski iepaliek mediju un reklāmas nozare (8,33%), transports un loģistika (5,24%), kā arī būvniecība (4,9%) un tūrisms

⁹⁷ UZD010. Uzņēmumu demogrāfijas rādītāji pēc pamatdarbības veida reģionos 2007 – 2019. Pieejams: https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_ENT_UZ_UZD/UZD010

(4,59%) (skat. 55. att.).⁹⁸ Salīdzinājuma 2019. gadā visvairāk strauji augošo uzņēmumu bijis būvniecības, pakalpojumu, telekomunikāciju nozarēs, informācijas tehnoloģiju, pakalpojumu finanšu, juridiskajā un uzņēmējdarbības jomā, kā arī transporta nozarēs.

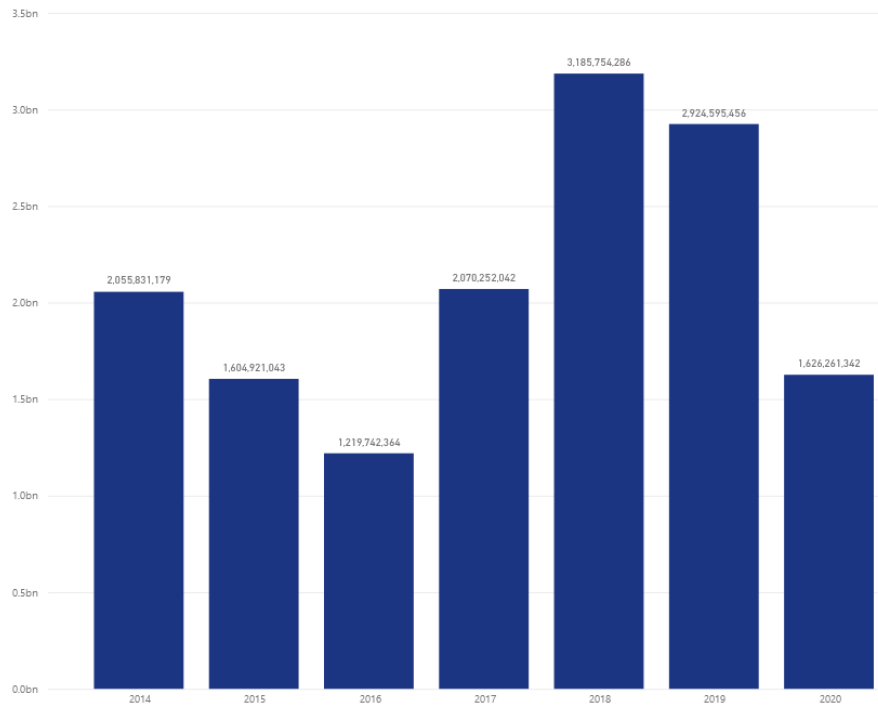

55. attēls. Vidzemes strauji augošo uzņēmumu – gazeļu īpatsvars % no kopējā uzņēmumu skaita⁹⁹ konkrētajā nozarē Vidzemē 2019. gadā. Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

Latvijas Biznesa Gada pārskata apkopotie dati liecina, ka kopējais Vidzemes strauji augošo uzņēmumu – gazeļu apgrozījums 2020. gadā bija 1,62 milj. EUR, kas ir par 44,4% mazāk nekā 2019. gadā (2,92 milj. EUR) (skat. 56. att.).

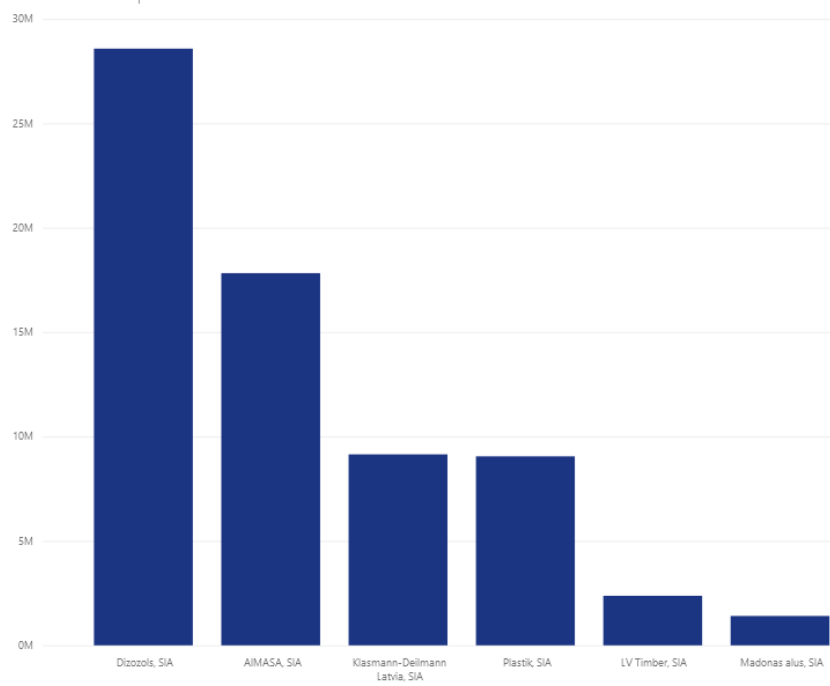
⁹⁸ Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020. Pieejams: <https://www.firmas.lv/lbgpp/2020/regioni/vidzeme>

⁹⁹ Vidzemes uzņēmumi, kuri bija iesnieguši gada pārskatu līdz 2019. gadam un kuru apgrozījums ir virs 145 000 EUR. Avots: firmas.lv

56. attēls. Vidzemes strauji augošo uzņēmumu – gazeļu apgrozījums (EUR) Vidzemē (2014-2020). Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

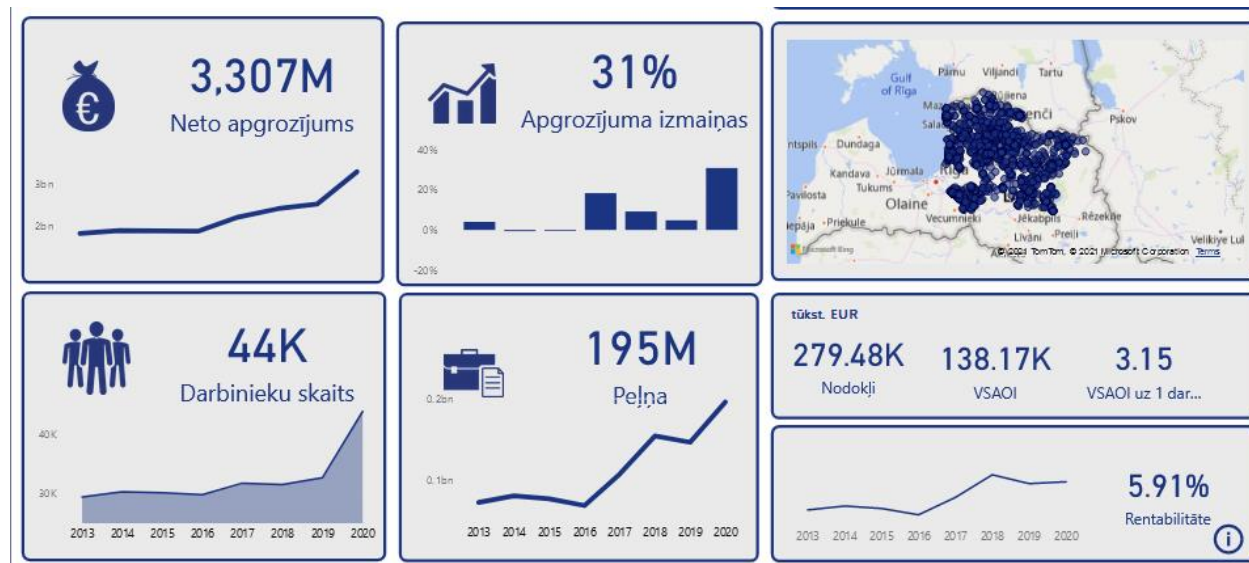
Visstraujāk augošie uzņēmumi (gazeles) Vidzemē 2019. gadā bija SIA Dižozols (meža nozare), SIA AIMASA (būvniecības nozare), SIA Kalsmann-Deilman Latvia (rūpniecības nozare), SIA Plastik (būvniecības nozare), LV Timber (meža nozare) un SIA Madonas alus (pārtikas un dzērienu nozare) (skat. 57. att.).

57. attēls. Vidzemē visstraujāk augošie uzņēmumi 2020. gadā. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

4.4. Apgrozījums

Vidzemes uzņēmumi, kuri bija iesnieguši gada pārskatu līdz 2020. gada beigām un kuru apgrozījums ir virs 145 000 EUR, 2020. gadā Vidzemē kopā veidoja apgrozījumu, kas ir par 31% lielāks nekā 2019. gadā.¹⁰⁰ Šajos uzņēmumos 2020. gadā Vidzemē tika nodarbināti 44 tūkstoši darbinieku, sasniedzot 195 milj. EUR peļņu. Minētā Vidzemes uzņēmumu grupa nomaksājuši 279,48 miljonus EUR nodokļos, pieaudzējot uzņēmumu rentabilitāti 2020. gadā sasniedzot 5,91% (skat. 58. att.).

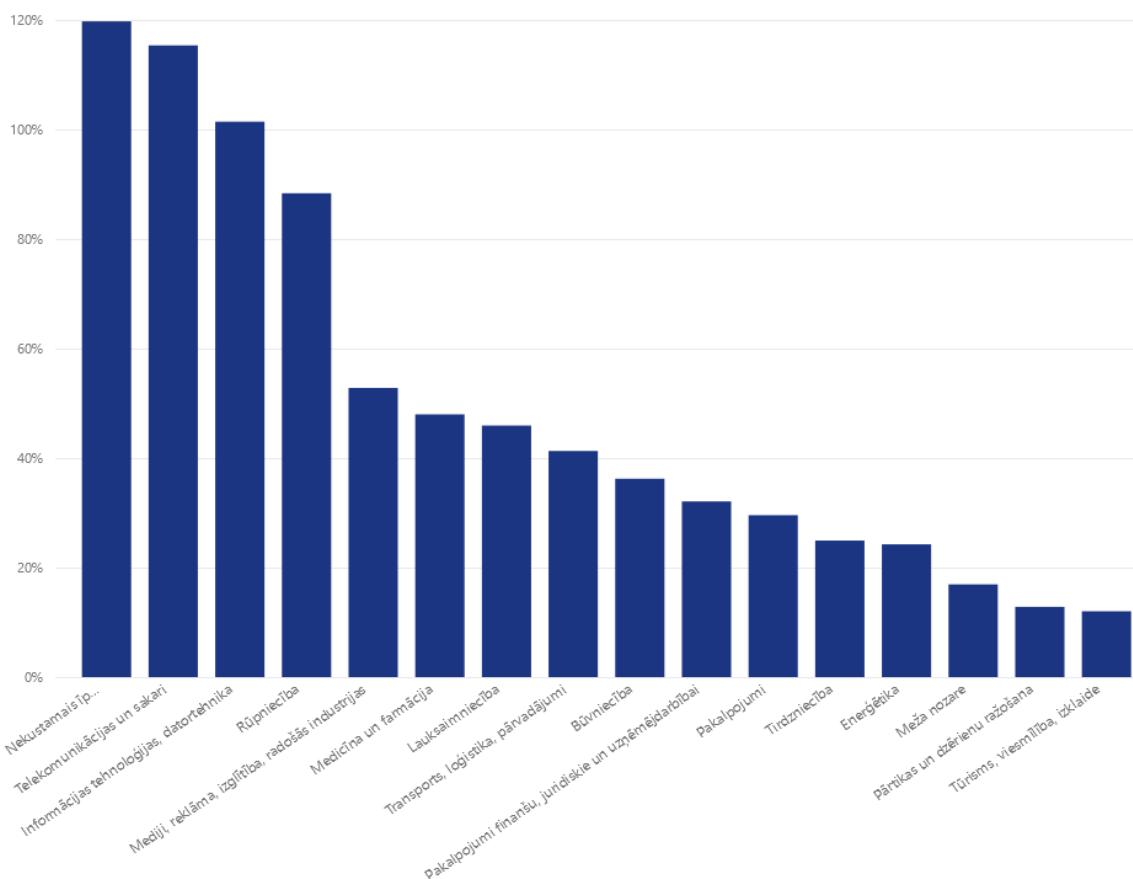
58. attēls. Vidzemes uzņēmumu ekonomisko datu galvenie rādītāji par 2020. gadu. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

Salīdzinājumam – Vidzemes uzņēmumi, kuri bija iesnieguši gada pārskatu līdz 2019. gada beigām un kuru apgrozījums ir virs 145 000 EUR, 2019. gadā Vidzemē kopā veidoja apgrozījumu, kas ir par 5% lielāks nekā 2018. gadā.¹⁰¹ Šajos uzņēmumos 2019. gadā Vidzemē tika nodarbināti 33 tūkstoši darbinieku, sasniedzot 146 milj. EUR peļņu.

Pēc apgrozījuma izmaiņām 2020. gadā pret 2019. gadu Vidzemē visvairāk apgrozījums pieauga nekustamā īpašuma nozarei, telekomunikāciju un sakaru nozarei, informācijas tehnoloģiju nozarei, kā arī rūpniecībai (skat. 59. att.). Salīdzinājumam – 2019. gadā pret 2018. gadu Vidzemē visvairāk apgrozījums pieauga pakalpojumu nozarei, sekojot informācijas tehnoloģijām, tūrisma, viesmīlības un izklaides, kā arī būvniecība, medicīnas un farmācijas, tirdzniecības, rūpniecības un lauksaimniecības nozarēm .

¹⁰⁰ Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020

¹⁰¹ Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020

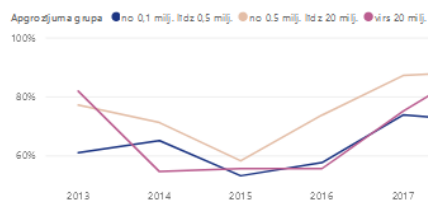

59. attēls. Vidzemes uzņēmumu apgrozījuma izmaiņas % 2019. gadā pret 2018. gadu. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

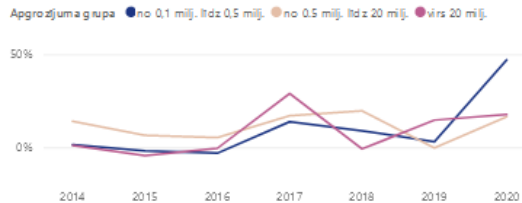
Viszemākais apgrozījuma pieaugums 2020. gadā bija tūrisma, pārtikas un dzērienu rūpniecības un meža nozarēs (skat. 59. att.). Tikmēr 2019. gadā Vidzemē viszemāko apgrozījumu piedzīvoja pārtikas un dzērienu ražošanas, transporta, loģistikas, pārvadājumu un mediju, reklāmu un izglītības nozares. 2019. gadā negatīvu apgrozījuma izaugsmi Vidzemē piedzīvojuši nekustamā īpašuma, meža, telekomunikācijas un sakaru, pakalpojumu un enerģētikas nozares. Salīdzinoši Latvijā kopumā trīs visstraujāk augošās nozares 2017. gadā bija pakalpojumu, būvniecības un rūpniecības nozares.

Augošu uzņēmumu īpatsvars pa apgrozījuma grupām liecina par augšupejošu tendenci laika periodā no 2015. gada līdz 2018. gadam, kad augošo uzņēmumu īpatsvars sasniedza 71%-92%, kas iezīmēja lūzuma punktu un strauju rādītāju kritumu nākamajos divos gados (2019-2020). Visvairāk augošo uzņēmumu Vidzemē 2020. gadā bija grupā virs 20 milj. apgrozījuma, sasniedzot 67% augošo uzņēmumu īpatsvaru un grupā no 0,5 milj. līdz 20 milj., apgrozījumam sasniedzot 63%. Vidzemē 2018. gadā visās uzņēmumu apgrozījumu grupās pieaugošo uzņēmumu īpatsvars ir būtiski samazinājies. Mazo uzņēmumu ar apgrozījumu no 0,1 līdz 0,5 miljoniem eiro apgrozījums samazinājies, sasniedzot 55% augošo uzņēmumu īpatsvaru (skat. 60. att.).

Augušo uzņēmumu īpatsvars pa apgrozījuma grupām

Apgrozījuma izmaiņas %

60. attēls. Vidzemes uzņēmumu apgrozījuma izmaiņas % pa apgrozījuma grupām 2020. gadā pret 2019. gadu. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

2020. gadā Vidzemē visvairāk darbinieku pieaudzis telekomunikāciju un sakaru nozarē (+187,5%), kam seko pakalpojumi finanšu, juridisko un uzņēmējdarbības jomā (+101,4%), pakalpojumu nozare (+66,18%), informācijas tehnoloģijas (+62,24%) un būvniecība (+59,35%) (skat. 61. att.). Salīdzinājumam Vidzemē 2019. gadā visvairāk darbinieku skaits bija pieaudzis informācijas tehnoloģiju un datorikas nozarē (+36,11%), mediju, reklāmas, izglītības; radošo industriju nozarē (+21,75%), kā arī nekustamā īpašuma nozarē (+14,09%) un tūrisma, viesmīlības un izklaides nozarē (+11,68%).

INDUSTRIJA	Bazes gada darbinieku skaits	Izmaiņas darbinieku skaits %	Izmaiņas VSAOI %
Būvniecība	7,124	42.08%	40.19%
Meža nozare	6,999	27.98%	25.97%
Tirdzniecība	5,892	19.56%	25.68%
Lauksaimniecība	4,522	43.78%	39.51%
Medicīna un farmācija	3,815	43.69%	54.52%
Transports, loģistika, pārvadājumi	3,810	29.95%	33.20%
Pārtikas un dzērienu ražošana	2,765	23.16%	23.71%
Rūpniecība	2,097	59.35%	71.46%
Nekustamais īpašums	1,573	73.43%	90.63%
Tūrisms, viesmīlība, izklaide	1,549	17.35%	4.91%
Enerģētika	1,055	26.20%	15.86%
Pakalpojumi	796	66.18%	42.29%
Mediji, reklāma, izglītība, radošās industrijas	515	19.49%	34.83%
Pakalpojumi finanšu, juridiskie un uzņēmējdarbībai	386	101.04%	124.57%
Informācijas tehnoloģijas, datortehnika	159	62.24%	51.67%
Telekomunikācijas un sakari	23	187.50%	249.54%
Total	43,080	34.73%	36.75%

61. attēls. Vidzemes uzņēmumu darbinieku izmaiņas rādītāji % 2019. gadā pret 2018. gadu. Avots: Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020.

Kopumā nodarbināto skaits 2020. gadā Vidzemē audzis par 34,73%. 2019. gadā komercuzņēmumos Vidzemē bija pieaudzis par 3,34%.

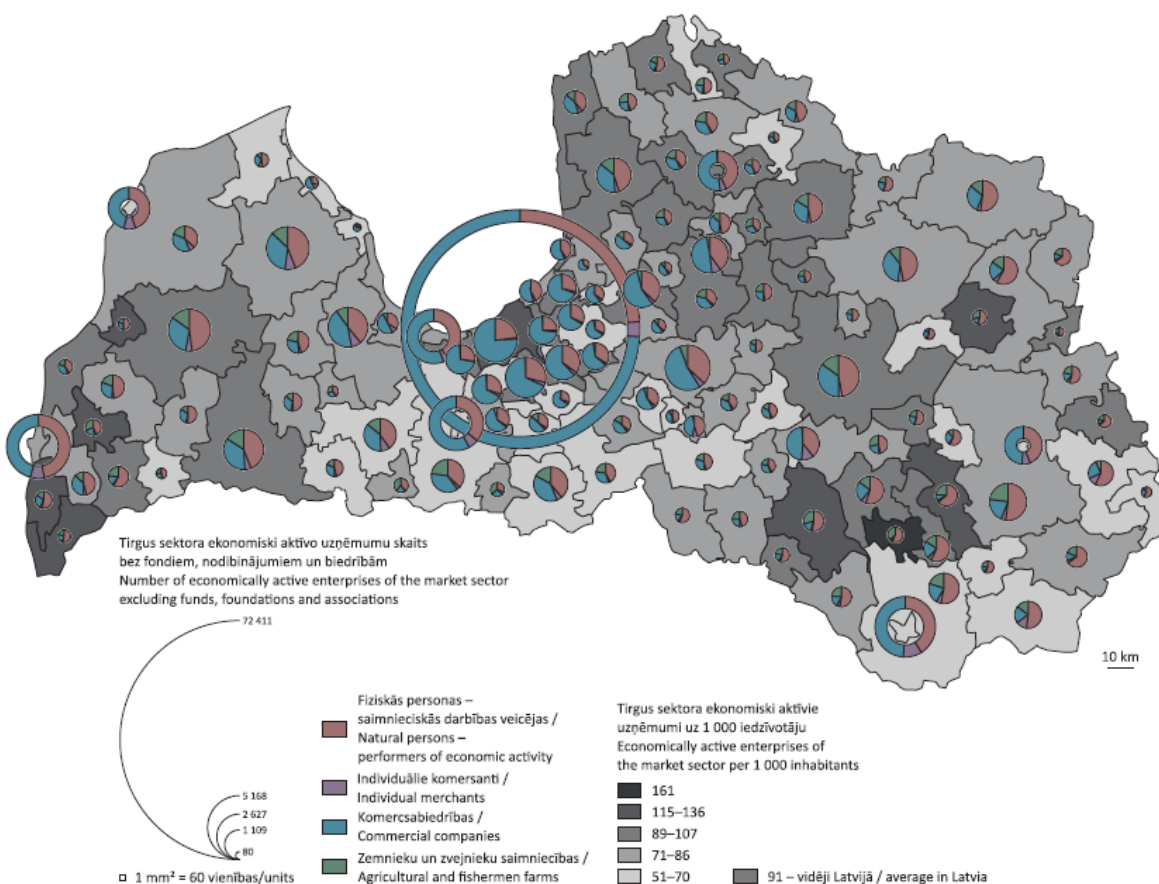
Vislielākais augošo uzņēmumu īpatsvars Vidzemē 2020.gadā bija tādās nozarēs kā pakalpojumi (78%), medicīna un farmācija (70%), lauksaimniecība (65%) un tirdzniecība (64%). Visvairāk strauji augošo uzņēmumu jeb gazeļu 2020. gadā bija tāpat kā 2019. gadā – būvniecības nozarē (21 gab.) (skat. 62. att.).

INDUSTRIJA	Uzņēmumu skaits	Augošo uzņēmumu īpatsvars	Ir gazele
Būvniecība	429	54%	21
Lauksaimniecība	403	65%	8
Meža nozare	374	49%	9
Tirdzniecība	307	64%	10
Transports, loģistika, pārvadājumi	286	48%	15
Tūrisms, viesmīlība, izklaide	109	34%	5
Medicīna un farmācija	105	70%	3
Rūpniecība	97	47%	4
Enerģētika	87	48%	0
Nekustamais īpašums	73	49%	2
Pārtikas un dzērienu ražošana	62	40%	0
Mediji, reklāma, izglītība, radošās industrijas	36	42%	3
Pakalpojumi	36	78%	1
Pakalpojumi finanšu, juridiskie un uzņēmējdarbībai	30	57%	0
Informācijas tehnoloģijas, datortehnika	19	47%	0
Telekomunikācijas un sakari	5	60%	2
Total	2458	55%	83

62. attēls. Vidzemes augošo uzņēmumu pēc apgrozījuma īpatsvars %, skaits un strauji augošie uzņēmumi-gazeles, kuriem pēdējo 3 gadu laikā apgrozījuma pieaugums bijis virs 20%. 2020. gads. Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020

Tikmēr 2019. gadā vislielākais gazeļu īpatsvars bijis tādās nozarēs kā tūrisms, veselība, izklaide (85%) un medicīna un farmācija (82%), kam seko lauksaimniecība (73%), būvniecība (69%), finanšu, juridiskie un uzņēmējdarbības pakalpojumi (69%), tirdzniecība (68%), rūpniecība (68%), pārtikas un dzērienu ražošana (68%) un mediji, reklāma, izglītība, radošās industrijas (68%).

Vidzemē visvairāk uzņēmumu ar vislielāko skaitu darbinieku ir koncentrēti Vidzemes uzņēmējdarbības trijstūrī starp Cēsīm, Valmieru un Smilteni. Tomēr jāmin, ka arī pārējā reģionā ap Alūksni, Valku, Madonu, Rūjienu, Mazsalacu Gulbeni ir novērojama harmoniska uzņēmējdarbības izklīde reģionā. 63. attēla kartē vizuāli attēloti koncentrētākās uzņēmējdarbības vietas 2019. gadā, ar apla lielumu norādot uzņēmumu skaitu.

63. attēls. Latvijas un Vidzemes uzņēmumu ģeoloģijas noslodze pēc uzņēmuma veidu skaita 2020. gadā. Ar zilu daļu aplī iezīmētas komerksabiedrības, ar brūnu- fiziskās personas-saimnieciskās darbības veicējas, ar violetu-individuālie komersanti, ar zaļu zemnieku un zvejnieku saimniecības. Avots: Latvijas statistikas gadagrāmata 2020 / CSP

Vidzemē salīdzinoši ar citiem reģioniem ir daudz vairāk uzņēmumu izklidēti lielākā teritorijā, kas pozitīvi veicina sabalansētu reģiona izaugsmi, tomēr arī norāda, ka mazo uzņēmumu iespējas investēt pētniecībā un inovāciju attīstībā pētniecības centros ir vairāk limitētas, ko apliecina arī RIS3 ziņojumi par finansējuma piesaisti inovācijām.

4.5. Eksporta rādītāju novērtējums

Luminor banka ir veikusi pētījumu par Latvijas reģionu ekonomiku, kura mērķis ir izvērtēt, kāda ir reģionu, novadu un pilsētu ekonomiku spēja pelnīt, pārdodot preces un pakalpojumus pārējā Latvijā un pasaulē. 2021. gada pētījumā izmantoti dati par 2280 uzņēmumiem¹⁰², to maksātajām

¹⁰² Pētījuma aprakstā skaidrots, ka pētījumā ir izmantoti vienkāršots pieņēmums attiecībā uz lielāko daļu nozaru - viss attiecīgajā pašvaldībā saražotais ir eksports. Tas ir ļoti tuvu patiesībai lielākajā daļā pilsētu un novadu, taču Rīgā dažās nozarēs ir ievērojams vietējā tirgus īpatsvars, jo īpaši vairākos pārtikas pārstrādes uzņēmumos. IT pakalpojumu un biznesa ārpakalpojumu nozarēs Rīgā uzņēmumi ir rūpīgi atlasīti, datus iekļaujot tos, kuru darbība ir izteikti orientēta uz eksportu. Taču tas nozīmē, ka liela daļa eksporta aktivitātes netiek ņemta vērā. Sakaru pakalpojumu eksports šeit neparādās vispār.

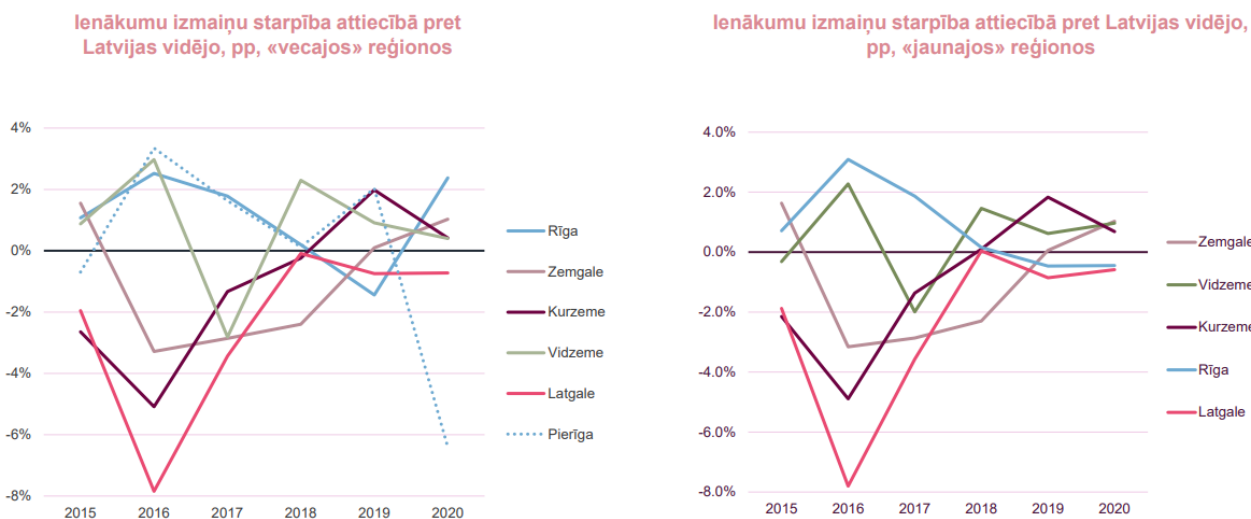
sociālās apdrošināšanas iemaksām, kā arī dati, kas netieši ļauj novērtēt lauksaimniecības devumu reģionu ekonomikā.¹⁰³

Bankas skaidro, ka pētījumā tiek balstīts uz pētījumā iekļauto uzņēmumu maksātajām sociālās apdrošināšanas iemaksām (VSAOI) divu iemeslu dēļ:

- 1) algas veido lielāko pozitīvo ietekmi uz vietējo ekonomiku;
- 2) VSAOI gandrīz precīzi atspoguļo uzņēmumu maksāto algu summas, šie dati ir pieejami diezgan ātri.¹⁰⁴

Būtiska pētījuma pievienotā vērtība ir tas, ka dati tiek skatīti gan vecajā plānošanas reģionu iedalījumā, gan jaunajā, kas stājas spēkā ar 2021. gada 1. jūliju.

Kā liecina dati, tad Vidzemes plānošanas reģions pēc jaunā dalījuma uzrāda mazāku ienākumu kritumu (2017. gadā), lēnāku pieaugumu 2018. gadā, kā arī uzrāda ienākumu kāpumu 2020. gadā (pretstatā to kritumam pēc vecā dalījuma), salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju (skat. 64. att.).

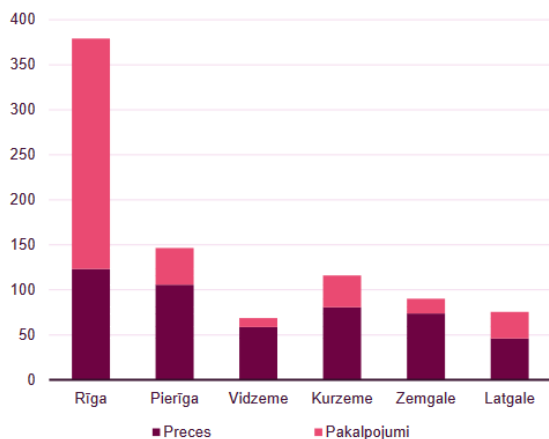
64. attēls. Ienākumu izmaiņu starpība attiecībā pret Latvijas vidējo, procentpunktus, pēc vecā plānošanas reģionu dalījuma (grafiks pa kreisi) un pēc jaunā dalījuma (grafiks pa labi). Avots: Lumionor bankas pētījums

Absolūtos skaitļos novērojams, ka Vidzemē palielinājies eksportējošo uzņēmumu nomaksātais VSAOI pēc plānošanas reģionu reformas, sasniedzot teju 150 milj. EUR atzīmi (skat. 65. att.).

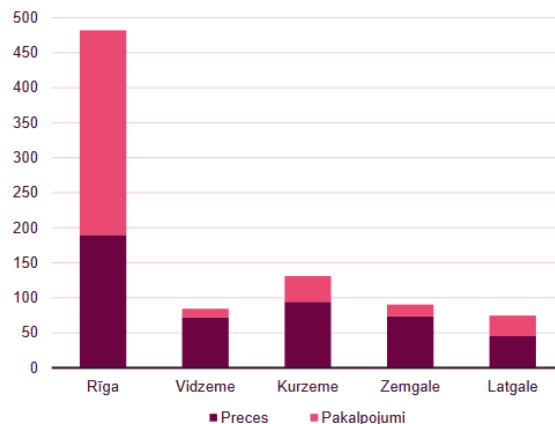
¹⁰³ Luminor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

¹⁰⁴ Luminor banka, P. Strautiņš. Eksports vīrusa laikos. Pieejams: https://www.luminor.lv/sites/default/files/docs/preses_relizes/regionu_eksports_2021.pdf

Pētījumā aptvertu uzņēmumu samaksāto VSAOI summa «vecajos» reģionos 2020.gadā, mEUR

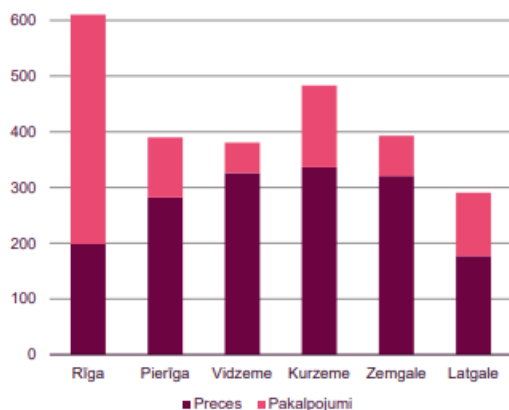
Pētījumā aptvertu uzņēmumu samaksāto VSAOI summa «jaunajos» reģionos 2020.gadā, mEUR

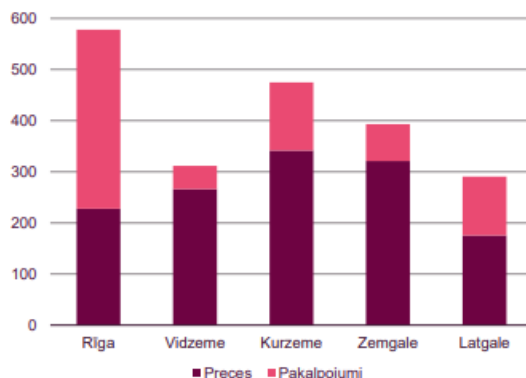
65. attēls. Pētījumā aptvertu uzņēmumu samaksāto VSAOI summa Vidzemes reģionos, milj. EUR, 2020. gadā, pēc vecā plānošanas reģionu dalījuma (grafiks pa kreisi) un pēc jaunā dalījuma (grafiks pa labi). Avots: Lumionor bankas pētījums

Tikmēr, rēķinot eksporta uzņēmumu VSAOI uz vienu iedzīvotāju, vērojams, ka Vidzemē šis rādītājs krities līdz 300 EUR uz iedzīvotāju (skat. 66. att.)

«Veco» reģionu eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju, 2020, EUR

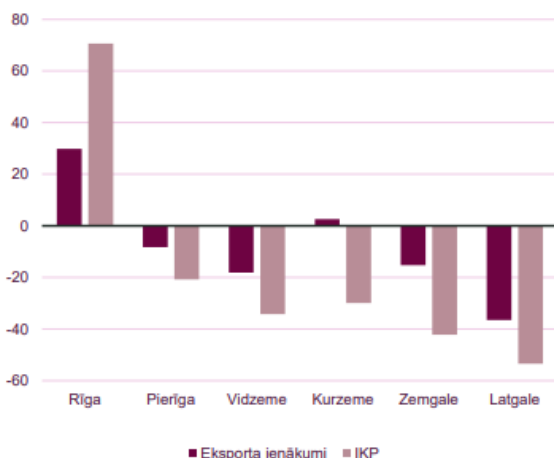
«Jauno» reģionu eksporta uzņēmumu VSAOI uz iedzīvotāju, 2020, EUR

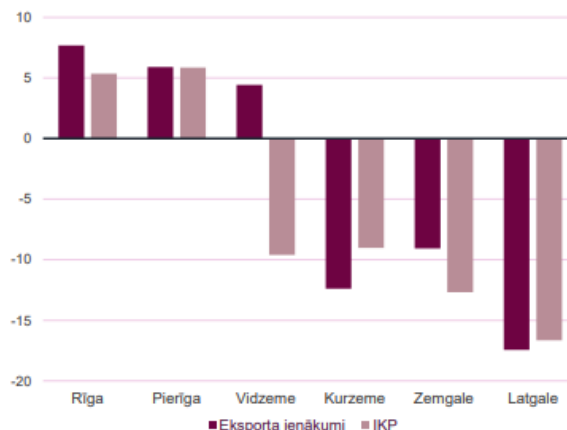
66. attēls. Eksporta uzņēmumu VSAOI uz vienu iedzīvotāju, EUR, 2020. gadā, pēc vecā plānošanas reģionu dalījuma (grafiks pa kreisi) un pēc jaunā dalījuma (grafiks pa labi). Avots: Lumionor bankas pētījums

Vērtējot reģionu sniegumu pēc veiktajām iemaksām un iekšzemes kopprodukta reģionos, secināms, ka tie reģioni, kas vairāk eksportē, ir uzlabojuši savas pozīcijas attiecībā pret vidējo Latvijas rādītāju (2018. gadā). Pēc jaunā reģionu dalījuma, uzlabojusies Vidzemes reģiona eksporta ienākumu uz vienu iedzīvotāju proporcija (sasniedzot teju 5% atzīmi), bet mazinājies IK uz vienu iedzīvotāju (nokrītot gandrīz līdz -10%) (skat. 67. att.).

Eksporta nozaru VSAOI un IKP uz vienu iedzīvotāju reģionos attiecībā pret Latvijas vidējo 2018. gadā, pp

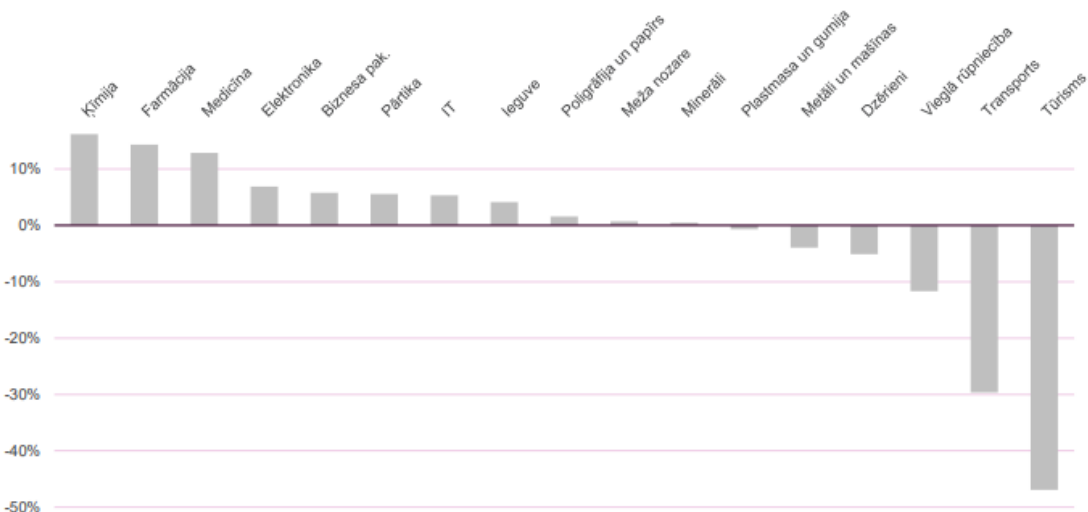
Eksporta nozaru VSAOI un IKP izmaiņas reģionos attiecībā pret vidējo pieaugumu valstī 2014. -2018. gadā, pp

67. attēls. Eksporta uzņēmumu VSAOI un IKP uz vienu iedzīvotāju reģionos attiecībā pret Latvijas vidējo rādītāju 2018. gadā, procentpunkti, pēc vecā plānošanas reģionu dalījuma (grafiks pa kreisi) un pēc jaunā dalījuma (grafiks pa labi). Avots: Luminor bankas pētījums

Pērn ienākumi auguši cilvēkiem, kuri strādāja ķīmijas, farmācijas, elektronikas, IT un biznesa pakalpojumu, kā arī pārtikas ražošanas uzņēmumos. Samērā labi sekmējies arī meža nozarei – mežsaimniecībai un kokapstrādei. Savukārt transporta un tūrisma nozarē strādājošo kopējie ienākumi ir krasi samazinājušies (skat. 68. att.).¹⁰⁵

Eksporta nozaru algu izmaiņas 2020. gadā, %

68. attēls. Eksporta nozaru algu izmaiņas 2020. gadā, %. Avots: Luminor bankas pētījums

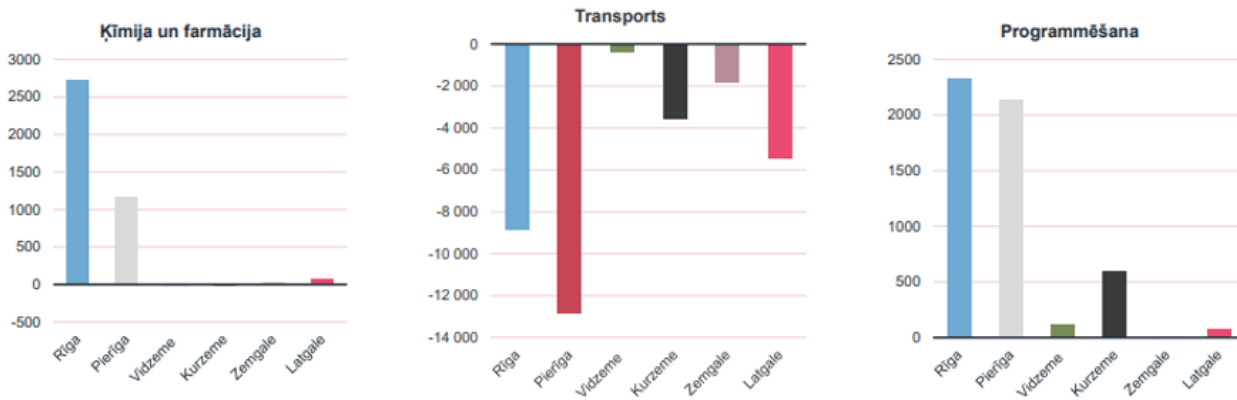
¹⁰⁵ Luminor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

Pētījuma dati uzrāda arī VSAOI maksājumu izmaiņas nozarēs reģionālajā griezumā. Vidzemes reģionā, salīdzinot ar 2020. gadu, palielinājušies maksājumi meža, pārtikas un dzērienu nozarē, meža nozarē un programmēšanas jomā. Kamēr mašīnbūve un transports uzrāda kritumu (skat. 69. att.).

Nozaru VSAOI maksājumi nozarēs pa reģioniem, izmaiņas 2020. gadā, EUR 000

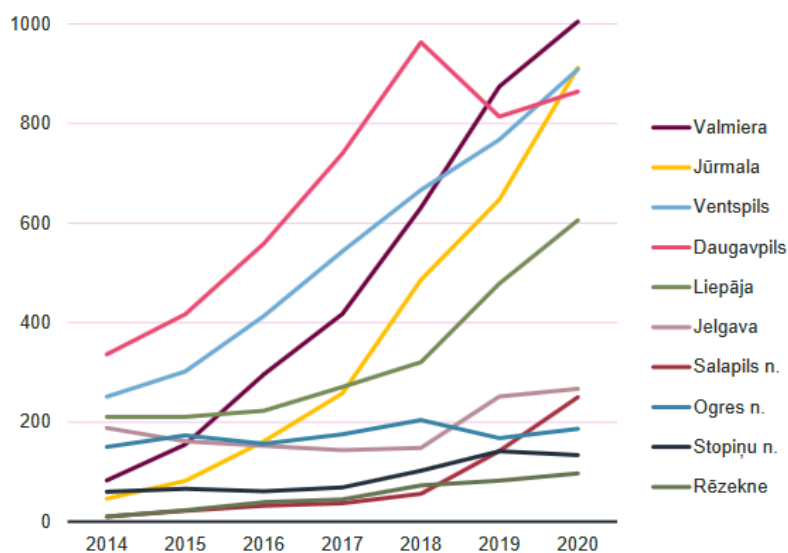
Nozaru VSAOI maksājumi nozarēs pa reģioniem, izmaiņas 2020. gadā, EUR '000

69. attēls. Nozaru (pārtikas un dzērieni, meža nozare, mašīnbūve, ķīmija un farmācija, transports, programmēšana) VSAOI maksājumi nozarēs pa reģioniem, izmaiņas 2020. gadā, tūkst. EUR. Avots: Lumionor bankas pētījums

Runājot par IT jomu, t.i. programmēšanas uzņēmumiem, būtiski minēt, ka Valmierā ir lielākais ar šo jomu eksportējošo uzņēmumu skaits pilsētu līmenī, ja atskaita Rīgu, Ķekavu un Mārupi (skat. 70. att.).

Programmēšanas uzņēmumu VSAOI maksājumi ārpus Rīgas, Ķekavas un Mārupes, '000

70. attēls. Programmēšanas uzņēmumu VSAOI maksājumi ārpus Rīgas, Ķekavas un Mārupes, tūkst. Avots: Lumionor bankas pētījums

Aplūkojot eksporta dinamiku plānošanas reģionu līdzšinējās robežās, pērn sekmīgāki bija Rīgas eksportējošie uzņēmumi. Galvaspilsētas eksportā ar katru gadu vairāk dominē biznesa un IT pakalpojumi, šīm nozarēm pandēmija nozīmēja tikai īslaicīgu attīstības piebremzēšanos. Arī Rīgas rūpniecībā liela loma ir nozarēm, kas no pandēmijas cieta maz vai pat bija ieguvējas – mašīnbūve, elektronika, ķīmija un farmācija. Globālie satricinājumi smagāk skāra Pierīgā strādājošos eksporta uzņēmumus, transporta un tūrisma krīzes skāra arī Latgali. Kurzemes, Vidzemes un Zemgales sniegums bija līdzīgs, daudz neatšķiroties no Latvijas vidējā rādītāja.¹⁰⁶

Reģionālais eksports jeb pārējā Latvijā un pārējā pasaulē gūtie ienākumi no preču un pakalpojumu pārdošanas tradicionāli ir augsts trīs lielajās ostas pilsētās – Rīgā, Ventspilī un Liepājā. Ir citas pašvaldības, kuru sasniegumi nav tik zināmi, bet ir ļoti iespaidīgi. Novads ar spēcīgāko eksportu ārpus Rīgas reģiona un lielajām pilsētām ir Saldus – novads ar daudzveidīgu rūpniecību, t.i., kokapstrādi, būvmateriālu un pārtikas ražošanu, mašīnbūvi, vieglo rūpniecību. Novadā ir arī spēcīga lauksaimniecība. Arī Dobeles novadā ir ļoti līdzīgs ienākumu līmenis un daudzveidīga nozaru struktūra.¹⁰⁷

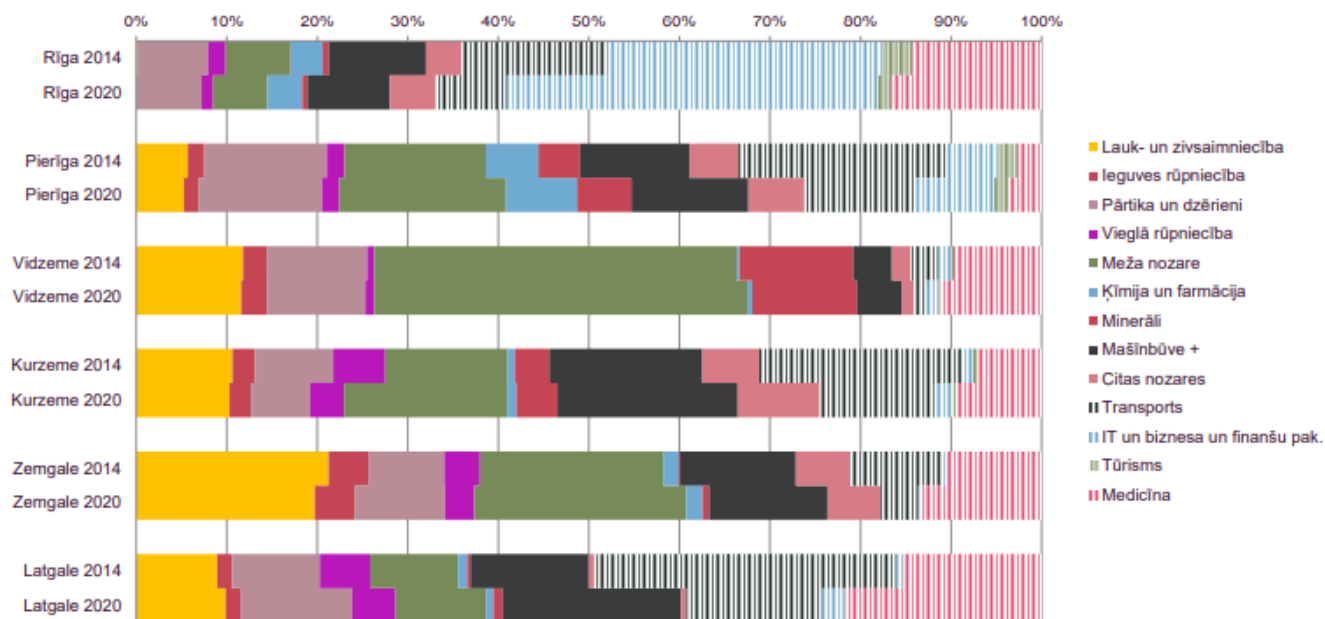
Pētījuma dati liecina par Rīgas un Vidzemes reģionu specializāciju, savukārt pārējo – diversifikāciju. Vislielāko Vidzemes eksporta daļu veido meža nozare, kam seko lauksaimniecība,

¹⁰⁶ Lumionor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.lumionor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

¹⁰⁷ Lumionor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.lumionor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

pārtikas un dzērieni, minerāli un medicīna. 2014. -2020. gadu griezumā palielinājusies mašīnbūves nozares daļa no reģiona eksporta ienākumiem (skat. 71. att.). Pētījuma dati uzrāda Vidzemes reģiona potenciālu diferencēties arī medicīnas eksportu.

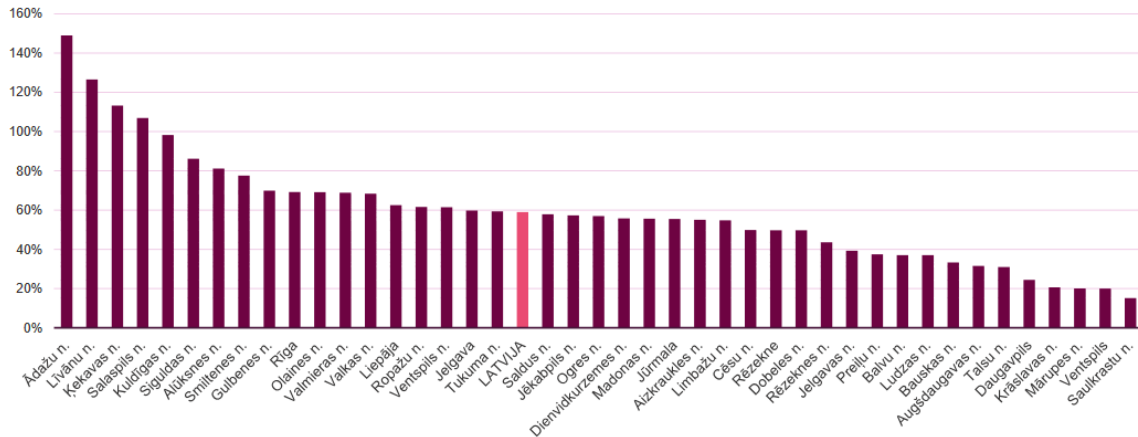
Nozaru daļa reģionu eksporta ienākumos

71. attēls. Nozaru daļa (%) reģionu eksporta ienākumos. Avots: Lumionor bankas pētījums

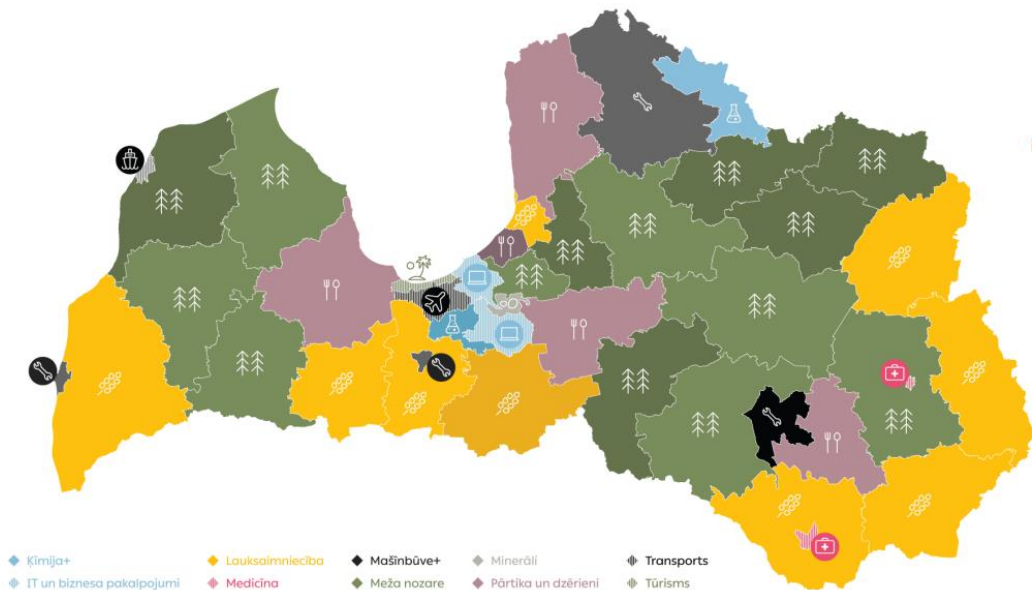
Pilsētu un novadu līmenī vērojamas nozīmīgas eksporta nozaru VSAOI izmaiņas periodā 2014.-2020. gadu – kāpums straujāks kā vidēji Latvijā (par 60% un vairāk) ir bijis tādos Vidzemes reģionos kā Alūksnes, Smiltenes, Gulbenes, Valmieras un Valkas novados. Tikmēr Ogres, Madonas, Limbažu, Cēsu novados kāpums bijis nedaudz zemāks kā vidēji Latvijā. Salīdzinoši viszemākais pieaugums bijis Saulkrastu novadā, nesasniedzot +20% kāpumu (skat. 72. att.).

Eksporta nozaru VSAOI izmaiņas 2014. - 2020. gadā pilsētās un novados

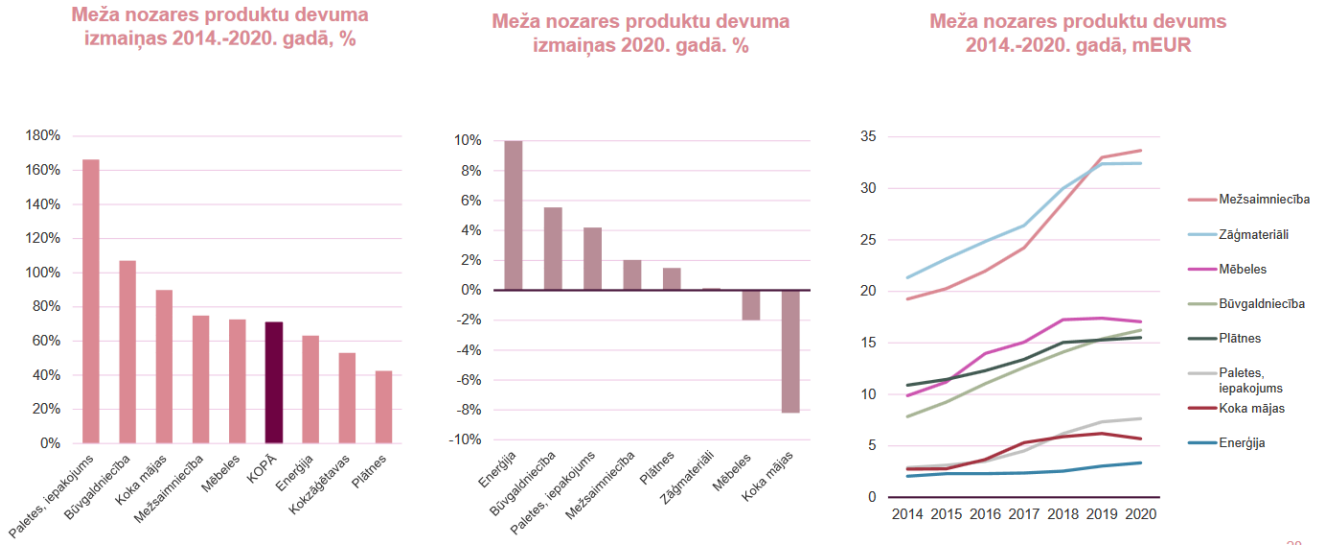
72. attēls. Eksporta nozaru VSAOI izmaiņas 2014.-2020. gadā pilsētās un novados, %. EUR. Avots: Lumionor bankas pētījums

73. attēla kartē redzams, ka Vidzemes plānošanas reģiona novados lielāko eksporta ienākumu daļu veido meža nozare – Madonas, Cēsu, Smiltenes, Gulbenes, Alūksnes un Varakļānu, novados. Turklāt pēdējos četros minētajos novados meža nozares eksporta ienākumi veido vairāk nekā pusi no kopējiem novada eksporta ienākumiem. Pārējos reģionos katrā ir cita dominējošā nozare – Limbažu un Ogres novados visvairāk ienākumu ir no eksporta uzņēmumiem, kas darbojas pārtikas un dzērienu rūpniecības nozarē, Saulkrastu novadā – lauksaimniecība, Valmieras novadā – mašīnbūve, savukārt Valkas novadā – ķīmijas nozare. Kopumā valsts līmenī salīdzinoši augsta eksporta aktivitāte ir Valmieras un Smiltenes novados.

73. attēls. Pilsētu/ novadu lielākās eksporta nozares. Tumšāks tonis kartē nozīmē, ka konkrētā nozare veido >1/2 no ienākumiem. Avots: Lumionor bankas pētījums

Turpinot par meža nozari, kurai ir nozīmīga loma tieši Vidzemes reģiona ekonomiskajos rādītājos, būtiski minēt kopējās meža nozares tendences. Vislielākais devums naudas izteiksmē (milj. EUR) ir mežsaimniecībai un zāģmateriāliem (abiem devums 33-35 milj. EUR diapazonā), kam seko mēbeles, būvgaldniecība un plātnes (visiem produktiem 2020. gadā devums nedaudz virs 15 milj. EUR). Savukārt vismazākais devums (līdz 10 milj. EUR) ir paletēm, iepakojumiem, koka mājām un enerģijai (skat. 74. att.).

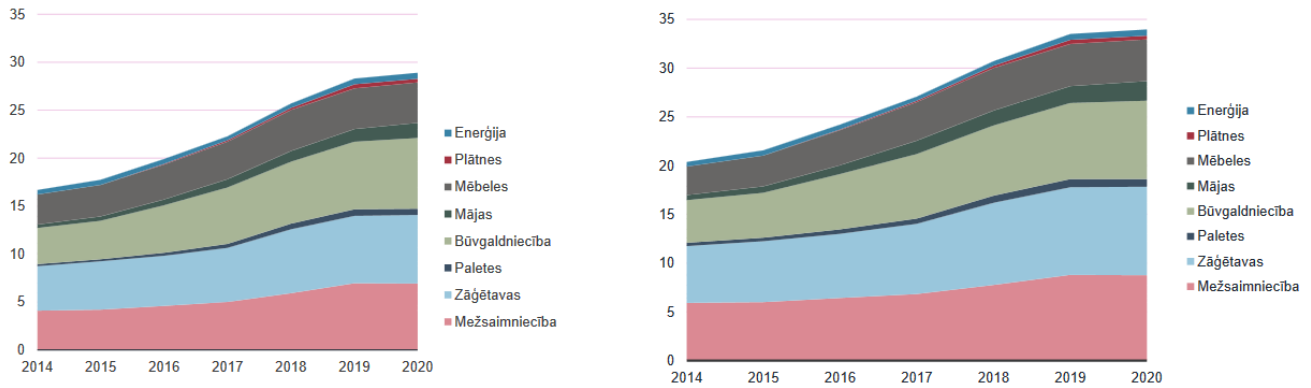
74. attēls. Meža nozares produktu devuma izmaiņas 2014.-2020. gadā, % (grafiks pa kreisi); meža nozares produktu devuma izmaiņas 2020. gadā, % (grafiks pa vidum) un meža nozares produktu devums 2014.-2020. gadā, milj. EUR. Avots: Lumionor bankas pētījums

Kā liecina dati, tad līdz ar plānošanas reģionu iedalījumu maiņu 2021. gada 1.jūlijā būtiski pieauguši VSAOI maksājumi pa produktu grupām. Vidzemē meža nozare ne tikai veido lielu daļu ekonomikas, bet tai ir arī tālākai attīstībai labvēlīga struktūra – lielu daļu veido būvgaldniecība, māju un mēbeļu ražošana, un ir plaši pieejamas koksnes tālākas pārstrādes prasmes (skat. 75. att.). Pētījuma autors, ekonomists Pēteris Strautiņš norāda, ka meža nozare varētu dot arvien lielākus ienākumus Vidzemes reģiona iedzīvotājiem, rosinot attīstības politikas veidotājus Vidzemē ir jāpievērš īpaši liela uzmanība eksporta diversifikācijai.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Lumionor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.lumionor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

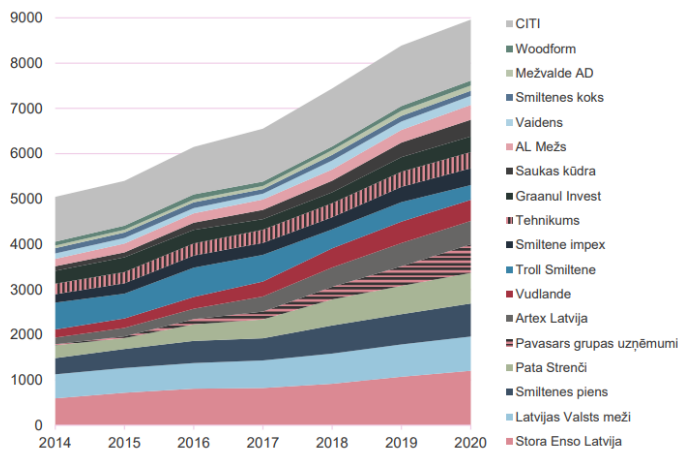
Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi mEUR pa produktu grupām Vidzemē pirms un pēc reformas

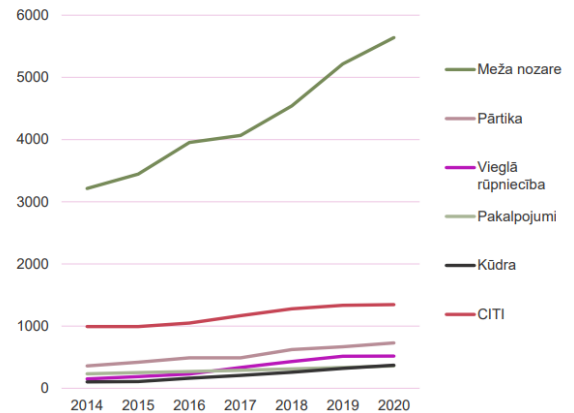
75. attēls. Meža nozares uzņēmumu VSAOI maksājumi milj. EUR pa produktu grupām Vidzemes reģionā. Pa labi grafiks – Vidzemes reģionā vecais plānošanas reģionu iedalījums, pa kreisi grafiks – Vidzemes reģionā jaunais plānošanas reģionu iedalījums (pēc 01.07.2021.). Avots: Lumionor bankas pētījums

Pētījumā kā veiksmīgi un diferencēti novadi tiek minēti Saldus novads, Dobeles novads, Smiltenes novads un Liepājas novads. Smiltenes novada galvenais eksporta ienākumu avots ir meža nozare, kurai būtiski iepaliek pārējās – pārtikas rūpniecība, vieglā rūpniecība, pakalpojumi, kūdra un citi (skat. 76. att.).

Smiltenes novada lielākie eksporta uzņēmumi, VSAOI iemaksas 2014-2020, EUR '000

Smiltenes novada eksporta struktūra (balstoties uz šeit minētajiem uzņēmumiem)

76. attēls. Smiltenes novada lielākie eksporta uzņēmumu, VSAOI iemaksas 2014.2020. gadā, tūkst. EUR (grafiks pa kreisi); Smiltenes novada eksporta struktūra (balstoties uz grafikā pa kreisi norādītajiem uzņēmumiem). Avots: Lumionor bankas pētījums

Pētījumā secināts, ka Latvijas pilsētu un novadu ekonomikas sekmes pandēmijas apstākļos nosaka to nozaru struktūra un spēja piesaistīt investīcijas. Pateicoties augstas pievienotās vērtības

pakalpojumu un augsto tehnoloģiju rūpniecības lielajai lomai ekonomikā, starp izaugsmes līderiem pērn bija Ķekavas un Līvānu novadi. Savukārt spēja piesaistīt investīcijas tradicionālajās pārtikas un kokapstrādes nozarēs, pagājušajā gadā vietu pirmajā sešiniekā nodrošināja Limbažu, Ādažu, Kuldīgas un Smiltenes novadiem. Pateicoties diversificētajai rūpniecībai, pandēmiju labi izdevies pārvarēt arī Saldus un Dobeles novadiem.¹⁰⁹

Potenciāla eksporta niša – medicīnas pakalpojumu eksports

Ņemot vērā iepriekš minētos eksporta un Vidzemes reģiona produktivitātes rādītāju datus, kā arī kopējo veselības un aprūpes nozares izaugsmi valstī un reģionos, t.sk. Vidzemē, būtiski izdalīt potenciālu reģiona eksporta nišu – medicīnas pakalpojumu eksportu.

2019. gada 6. martā valstī stājās spēkā Ministru kabineta (MK) rīkojums Nr. 109 “Par veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plānu 2019.-2023. gadam”. Saskaņā ar MK noteikumiem Veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plāns 2019.-2023. gadam izstrādāts atbilstoši 2018.gada 7.augusta MK sēdes protokolā Nr. 37 82. § 2. punktā noteiktajam uzdevumam “Veselības ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju izstrādāt veselības aprūpes pakalpojumu eksporta jomas attīstības rīcības plānu un noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā līdz 2019.gada 1.februārim”. Veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plāns ir sagatavots, pamatojoties uz Informatīvo ziņojumu par veselības tūrisma attīstības veicināšanas iespējām, kurā apkopoti priekšlikumi rīcības virzieniem un veicamajiem pasākumiem, un tajā paredzēto aktivitāšu īstenošanai netiek plānots papildus valsts budžeta finansējums. Plānā ir šādi rīcības virzieni:

- 1) Darbības ilgtspējas nodrošināšanai;
- 2) Stratēģisko valstu mērķa tirgu definēšana;
- 3) Latvijas tēla, kā veselības aprūpes pakalpojumu eksportētājvalsts, izveide.¹¹⁰

Kā Informatīvajā ziņojumā par veselības tūrisma attīstības veicināšanas iespējām (kas izskatīts MK 2018. gada 7. augustā (prot. Nr. 37 82. §)), aprakstot esošo situāciju tika minēts, pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumi ir viena no perspektīvākajām un strauji augošākajām eksporta nozarēm Eiropā un citur pasaulē. Statistika rāda, ka **Latvijā sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi, augstas kvalitātes tehniskais nodrošinājums un ārstu profesionālisms tiek novērtēti ārvalstīs**, ko apstiprina arī stabils ārvalstu pacientu skaita pieaugums. Latvija ir pievilcīga ārvalstu pacientiem ne tikai salīdzinoši zemāku cenu dēļ, bet arī īsāka gaidīšanas laika un modernu ārstēšanas tehnoloģiju dēļ. Turklāt gan Latvijas Tūrisma mārketinga stratēģijā 2018.-2023. gadam, gan arī Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020. gadam veselības tūrisms ir noteikta kā viena no tūrisma prioritātēm, tādēļ darba grupa, kas tika izveidota Informatīvā

¹⁰⁹ Luminor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>

¹¹⁰ Ministru kabineta rīkojums Nr. 109. (06.03.2019.). Par veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plānu 2019.-2023. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/305413-par-veselibas-aprupes-pakalpojumu-eksporta-attistibas-planu-20192023-gadam>

ziņojuma sagatavošana, uzskata, ka ir svarīgi valstiskā līmenī noteikt veselības aprūpes pakalpojumu eksportu par vienu no eksportspējīgākajām nozarēm un attiecīgi prioritāru nozari.¹¹¹

LIAA, kas ir viena no veselības aprūpes pakalpojumu eksporta jautājumos iesaistītajām pusēm, uzdevumā veikts pētījums “Starptautisko veselības apdrošināšanas tirgu izpēte un priekšlikumu izstrāde iespējamiem sadarbības modeļiem medicīnas pakalpojumu eksporta attīstības nodrošināšanai”.¹¹²

Pētījumā secināts, ka 2019. gadā Latvijā 10 nozīmīgākie medicīnas tūrisma pakalpojumi bija:

1. Diagnostika (pirms operācijām veic vēl vienu diagnosticēšanu);
2. Stomatoloģija;
3. Barietrija;
4. Plastiskā ķirurģija;
5. Kataraktas ekstrakcijas operācija, antiglaukomas operācijas, radzenes tranplantācijas operācijas, redzes korekcijas operācijas redzes lāzerkorekcija un redzes korekcija ar intraokulāras lēcas implantu;
6. Onkoloģija Diagnostika Vēža ārstēšana ar kibernazi;
7. Neauglības diagnostika un ārstēšana (gan vīriešiem gan sievietēm). Mākslīgā apaugļošana;
8. Fleboloģija (kāju vēnu ārstēšana);
9. Traumatoloģija un ortopēdija endoprotezēšana;
10. Pēc operāciju rehabilitācija.¹¹³

Balstoties uz pētījuma rezultātiem apkopota informācija par Latvijas iespējām piesaistīt Somijas, Īrijas, Norvēģijas un Lielbritānijas medicīnas tūristus atbilstoši medicīnas tūrisma pakalpojumiem (skat. 77. att.).

¹¹¹ Ministru kabineta rīkojums Nr. 109. (06.03.2019.). Par veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plānu 2019.-2023. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/305413-par-veselibas-aprupes-pakalpojumu-eksporta-attistibas-planu-20192023-gadam>

¹¹² Gateway & Partners. Starptautisko veselības apdrošināšanas tirgu izpēte un priekšlikumu izstrāde iespējamiem sadarbības modeļiem medicīnas pakalpojumu eksporta attīstības nodrošināšanai. Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5142/download>

¹¹³ Ministru kabineta rīkojums Nr. 109. (06.03.2019.). Par veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plānu 2019.-2023. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/305413-par-veselibas-aprupes-pakalpojumu-eksporta-attistibas-planu-20192023-gadam>

Medicīnas pakalpojumi	Komentārs	Iespējas Somijā	Iespējas Īrijā	Iespējas Norvēģijā	Iespējas Lielbritānijā
Diagnostika	Kopumā nav pieprasīta atsevišķi kā pakalpojums, un vairāk kā pamatpiedāvājuma nodrošinājums operācijām un citām procedūrām	zems	zems	zems	vidējs
Stomatoloģija	Liela konkurence, īpaši jākonkurē ar Ungārijas piedāvājumu un salīdzinoši neliels finansiāls ieguvums	vidējs	zems	vidējs	vidējs
Bariatrija	Liels procedūras pieprasījums, ko nevar apmierināt vietējie pakalpojumu sniedzēji	vidējs	augsts	augsts	Vidējs/ augsts
Plastiskā kirurģija	Pilnībā maksas procedūra un plašs pakalpojumu sniedzēju piedāvājums, taču iespējams konkurēt arī pasaules tirgū	Vidējs/ augsts	Vidējs/ zems	Vidējs	Vidējs
Kataraktas ekstrakcijas operācija	Garas gaidīšanas rindas Norvēģijā, Īrijā – pieejamas procedūras Lielbritānijā	Zems	zems	augsts	vidējs
Redzes korekcijas operācija	Maksas procedūra. Vairāki piegādātāji, taču iespējams konkurēt	zems	vidējs	augsts	vidējs

Medicīnas pakalpojumi	Komentārs	Iespējas Somijā	Iespējas Īrijā	Iespējas Norvēģijā	Iespējas Lielbritānijā
Onkoloģiskās operācijas	Lielākoties kā daļa no gara ārstēšanās procesa, kas tiek veiktas mītnes zemē. Operāciju izskatīšana ārvalstīs tikai salīdzinoši vieglos vai izmērisma gadījumos	Zems	zems	Vidējs	zems
Neauglības diagnostika	Lielākoties veikta mītnes zemē, gaidot uz vietējās veselības aprūpes sistēmas informāciju.	zems	Vidējs	Zems	zems
Mākslīgā apaugļošana	Liels pieprasījums, dažādi piedāvājumi. Plašs eksotisko valstu piedāvājums	vidējs	vidējs	Vidējs	Vidējs
Fleboloģija	Salīdzinoši neliels piedāvājums. Iespējams konkurēt.	Vidējs/ augsts	augsts	Vidējs/ augsts	Zems/ vidējs
Traumatoloģija, endoprotezēšana	Garas gaidīšanas rindas Īrijā un Lielbritānijā	zems	Augsts	Vidējs	augsts
Gūžas operācija	Garas gaidīšanas rindas Īrijā un Lielbritānijā	Zems	Augsts	Vidējs/ augsts	augsts

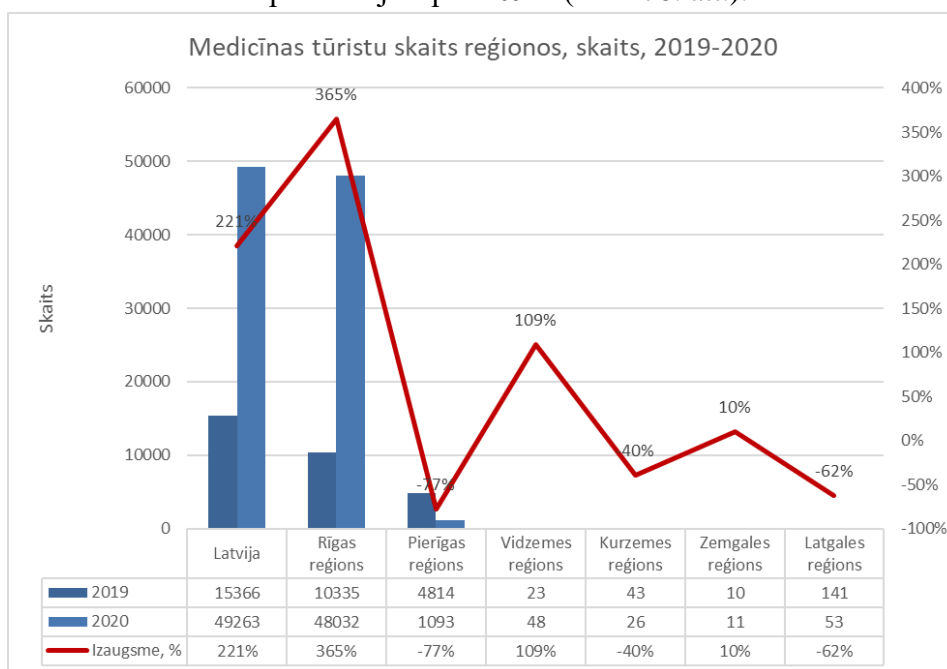
77. attēls. Medicīnas tūrisma pakalpojumi Latvijā ar vislielāko perspektīvu. Avots: Gateway & Partners

Vidzemes reģionā kopumā no Latvijā 60 reģistrētām ārstniecības iestādēm, kas sniedz veselības aprūpes eksporta (veselības tūrisma) pakalpojums, ir divas šāda veida medicīnas iestādes – SIA “Valmieras veselības centrs” un Sabiedrība ar ierobežotu atbildību “LENIS L”.¹¹⁴

Saskaņā ar Veselības inspekcijas publicēto informāciju medicīnas tūrisma pakalpojumu sniedzēju sarakstā tiek iekļautas ārstniecības iestādes¹¹⁵, kas ir reģistrētas ārstniecības iestāžu reģistrā vismaz trīs gadus.

Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) statistikas dati¹¹⁶ liecina, ka kopumā Latviju 2020. gadā apmeklējuši 49,3 tūkstoši medicīnas tūristu, kas ir par 221% vairāk nekā 2019. gadā.

Saskaņā ar sniegto informāciju absolūtais medicīnas tūristu vairākums apmeklēja Rīgas reģionu – 97,5%, turklāt divu gadu laikā bijis 365% pieaugums. Vidzemi kā medicīnas tūrisma galamērķi izvēlējās vien 0,1% atbraukušo medicīnas tūristu. Vienlaikus jāmin, ka divu gadu laikā Vidzemes reģionā medicīnas tūristu skaits palielinājies par 109% (skat. 78. att.).

78. attēls. Medicīnas tūristu skaits Latvijā pa reģioniem, 2019.-2020. gads, izaugsme, %. Avots: SPKC¹¹⁷

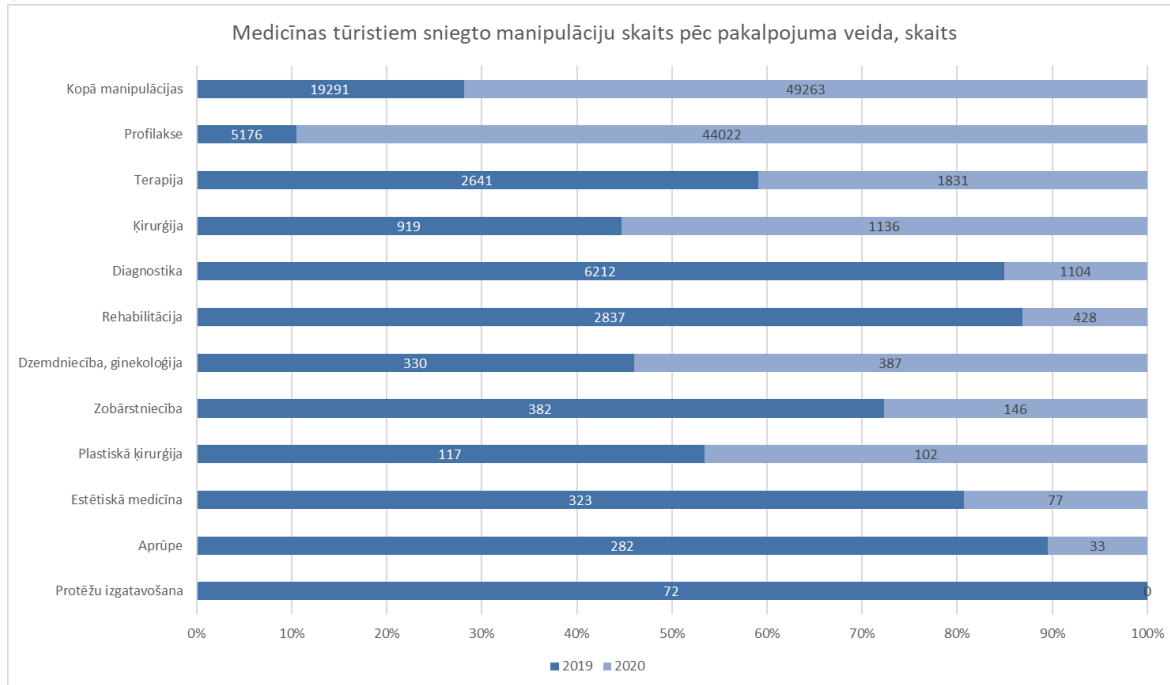
¹¹⁴ Veselības inspekcija. Ārstniecības iestādes, kas sniedz veselības aprūpes eksporta (veselības tūrisma) pakalpojumus. Pieejams: <https://www.vi.gov.lv/lv/media/1393/download>

¹¹⁵ Ārstniecības likums paredz, ka ārstniecības iestādes — ārstu prakses, valsts un pašvaldību iestādes, saimnieciskās darbības veicēji un komercsabiedrības, kas reģistrētas ārstniecības iestāžu reģistrā, atbilst normatīvajos aktos noteiktajām obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām un nodrošina ārstniecības pakalpojumu. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/44108-arstniecibas-likums>

¹¹⁶ Veselības statistikas datubāze. Pieejams: https://statistika.spkc.gov.lv/pxweb/lv/Health/Health_Medicinas_turisms/TUR050.px/table/tableViewLayout2/

¹¹⁷ TUR050.Medicīnas tūristu skaits reģionos. Pieejams: https://statistika.spkc.gov.lv/pxweb/lv/Health/Health_Medicinas_turisms/TUR050.px/

Saskaņā ar SPKC datiem vispieprasītākie pakalpojumi ir veselības profilakse, kam seko terapija, ķirurģija un diagnostika (skat. 79. att.).

79. attēls. Medicīnas tūristiem sniegto manipulāciju skaits pēc pakalpojuma veida, skaits, 2019.-2020. gads, izaugsme, %. Avots: SPKC¹¹⁸

Latvijas Universitātes 2019. gadā EM uzdevumā veiktais pētījums “Latvijas tūrisma nozares analīze” norādīts, ka medicīnas tūrisma mērķa tirgus izpētes dati liecina, ka faktori, kas ietekmētu medicīnas pakalpojumu saņemšanu Latvijā, ir jaunas tehnoloģijas un efektivitāte (20% aptaujāto), pakalpojumus ārvalstīs sedzoša polise (19%), zemākas izmaksas (18%) un atmaksas saņemšana no valsts par pakalpojumu (13%).¹¹⁹

Kā Latvijas potenciālie medicīnas mērķa tirgi ir pētīta Lielbritānija, Īrija, Norvēģija, Zviedrija un Somija. Izpēte liecina, ka galvenais informācijas avots ir internets (23% no aptaujātajiem mērķa tirgus valstīs) un interneta vietnes (16%), kā arī draugu un radu (31%) sniegtā informācija. Nozīmīgākais pakalpojumu veids, kuru Latvijā ir saņēmuši vai plāno saņemt respondenti, ir zobārstniecība, ginekoloģija un uroloģija. Skaistumkopšanas pakalpojumi nozīmīgāki ir Skandināvijas valstu respondentiem. Pārējie nozīmīgākie pakalpojumu veidi ir oftalmoloģija un rehabilitācija Somijas iedzīvotājiem; diagnostika – Zviedrijas; dermatoloģija – Norvēģijas un Zviedrijas iedzīvotājiem; vispārējā ārstniecība – Apvienotās Karalistes iedzīvotājiem.¹²⁰

¹¹⁸ TUR040. Medicīnas tūristiem sniegto manipulāciju skaits pēc pakalpojuma veida. Pieejams:

https://statistika.spkc.gov.lv/pxweb/lv/Health/Health_Medicinas_turisms/TUR040.px/

¹¹⁹ LU. Latvijas tūrisma nozares analīze. Pieejams:

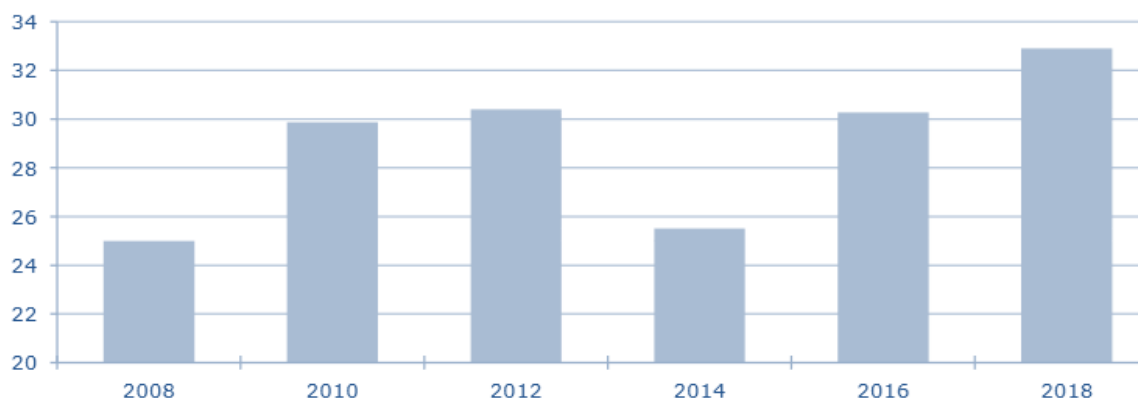
http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Latvijas_turisma_nozares_analize_%20BrandTour_%20final.pdf

¹²⁰ LU. Latvijas tūrisma nozares analīze. Pieejams:

http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Latvijas_turisma_nozares_analize_%20BrandTour_%20final.pdf

4.6. Inovācijas uzņēmējdarbībā

Jaunākie CSP dati par inovāciju mērījumiem Latvijā ir par laika periodu no 2016. –2018. gadam. Diemžēl ir pieejami tikai kopējie valsts rādītāji, neizdalot tendences reģionālajos griezumos. Saskaņā ar jaunāko apskatu vismaz vienu produkta un vienu uzņēmējdarbības procesa inovāciju ieviesa 39,3% uzņēmumu, bet 7,3% uzņēmumu veica inovatīvas darbības (tostarp pārtrauktas inovatīvas darbības vai inovatīvas darbības, kas joprojām turpinājās). No inovatīvi aktīvo uzņēmumu kopskaita tikai produktu inovācijas ieviesa 13,9 % uzņēmumu, bet tikai uzņēmējdarbības procesa inovācijas - 39,5 % uzņēmumu (skat. 80. att.).¹²¹

80. attēls. Inovatīvi aktīvo uzņēmumu īpatsvars Latvijā laika periodā no 2008.–2018. gadam (% no uzņēmumu īpatsvara). Avots: CSP/2020

81. attēlā apkopota informācija par inovatīviem uzņēmumiem sadalījumā pēc inovāciju veida. 39,3% uzņēmumu no inovatīvi aktīvo uzņēmumu kopskaita attiecīgajā grupā ieviesa vismaz vienu produkta (preču vai pakalpojuma) un vienu uzņēmējdarbības procesa (tirgdarbības, organizatorisko un procesa) inovāciju. 49,8% uzņēmumu no inovatīvi aktīvo uzņēmumu kopskaita attiecīgajā grupā veica tikai inovatīvas darbības.¹²²

¹²¹ CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovacijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

¹²² CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovacijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

	Inovatīvi aktīvie uzņēmumi tikai ar produktu (preču un pakalpojumu) inovācijām			Inovatīvi aktīvie uzņēmumi tikai ar uzņēmējdarbības procesa (tirgdarbības, organizatoriskajām un procesa) inovācijām		
	Uzņēmumu skaits 2016.–2018. g.	Strādājošo skaits 2018. g.	Apgrozījums 2018. g.	Uzņēmumu skaits 2016.–2018.g.	Strādājošo skaits 2018. g.	Apgrozījums 2018. g.
Pavisam	13,9	12,8	9,3	39,5	37,4	44,1
Pēc strādājošo skaita						55,4
10–49	12,0	12,8	8,0	43,2	43,9	
50–249	18,5	18,2	8,9	32,3	31,6	55,8
250+	15,6	9,7	10,4	28,2	38,4	25,9
Rūpniecība	16,2	17,6	15,0	34,7	29,8	28,7
Pēc strādājošo skaita						
10–49	13,2	16,0	12,2	38,6	38,4	47,3
50–249	20,4	21,0	19,4	29,9	28,7	28,7
250+	21,0	14,9	12,3	24,8	27,7	24,7
tajā skaitā apstrādes rūpniecība	16,7	18,8	17,7	32,8	22,4	26,2
Pēc strādājošo skaita						
10–49	14,1	17,1	14,9	36,2	64,1	38,1
50–249	20,1	20,9	21,6	29,3	11,2	31,2
250+	22,0	17,3	14,9	19,8	0,0	18,7
Pakalpojumi	11,7	8,3	5,8	44,2	44,6	53,7
Pēc strādājošo skaita						
10–49	11,1	10,3	6,6	46,6	48,2	58,2
50–249	15,1	12,6	3,6	37,0	37,5	69,4
250+	9,4	6,3	8,5	32,1	45,7	27,2

81. attēls. Inovatīvie uzņēmumi sadalījumā pēc inovāciju veida laika periodā no 2016.–2018. gadam (% no inovatīvi aktīvo uzņēmumu skaita attiecīgajā grupā). Avots: CSP/2020

2018. gadā izdevumi produktu un uzņēmējdarbības procesu inovācijām bija 201,8 milj. EUR, no kuriem 92,7 milj. EUR jeb 45,9% tika novirzīti jaunu iekārtu, mašīnu, datortehnikas un programmatūras iegādei, bet 40,6 milj. EUR jeb 20,1 % – pētniecības darbiem uzņēmumā (skat. 82. att.).¹²³

¹²³ CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.–2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovācijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

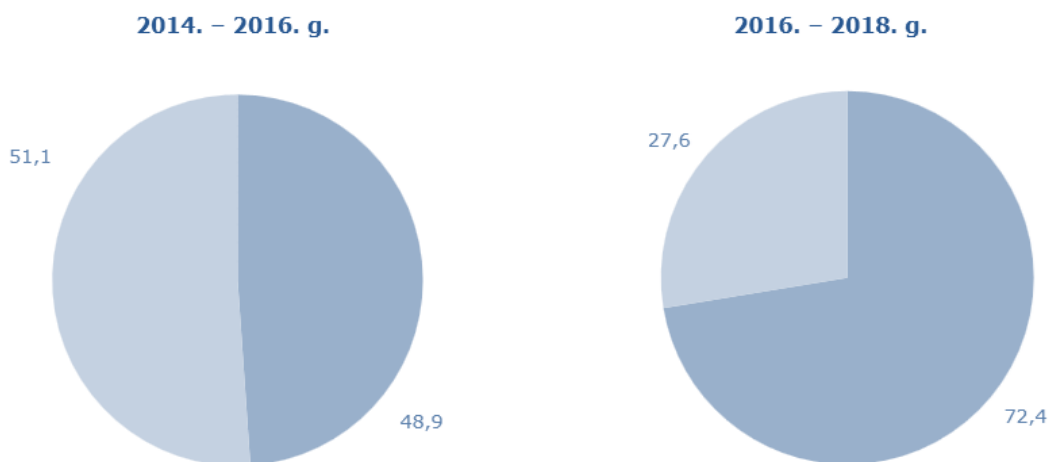

	Kopējie izdevumi inovatīvajām darbībām (milj. eiro)	% no kopējiem izdevumiem inovatīvajām darbībām attiecīgās grupas uzņēmumos			
		Tekšējais pētniecības darbs	Ārējo pētniecības pakalpojumu iegāde	Tehnoloģiski modernu iekārtu, aprīkojuma, programmatūras un ēku iegāde	Izdevumi pārējām inovatīvajām darbībām
Pavisam	201,8	20,1	5,0	45,9	29,0
Pēc strādājošo skaita					
10-49	58,6	17,1	3,8	42,9	36,2
50-249	76,6	21,6	4,8	47,2	26,4
250+	66,6	21,1	6,2	47,2	25,5
Rūpniecība	119,7	22,5	4,1	51,5	21,9
Pēc strādājošo skaita					
10-49	25,2	16,9	1,7	53,0	28,4
50-249	57,4	23,3	2,2	55,0	19,5
250+	37,1	25,2	8,7	45,0	21,1
tajā skaitā apstrādes rūpniecība	94,1	25,8	4,9	47,5	21,8
Pēc strādājošo skaita					
10-49	23,5	18,1	1,6	55,6	24,7
50-249	49,9	26,6	2,5	51,0	19,9
250+	20,7	32,7	14,4	29,9	23,0
Pakalpojumi	82,1	16,6	6,3	37,8	39,3
Pēc strādājošo skaita					
10-49	33,4	17,2	5,5	35,3	42,0
50-249	19,2	16,6	12,4	23,7	47,3
250+	29,5	16,0	3,1	49,9	47,3

82. attēls. Izdevumi inovācijām uzņēmumos ar produktu un uzņēmējdarbības procesu inovācijām 2018. gadā (% no kopējiem izdevumiem inovatīvajām darbībām attiecīgās grupas uzņēmumos). Avots: CSP/2020

CSP apsekojuma dati rāda, ka 2016. – 2018. gadā produktu inovācijas, kas bija jaunums uzņēmuma tirgū, ieviesa 72,4% no produktu inovatoru kopskaita, bet produktu inovācijas, kas bija jaunums uzņēmumā – 27,6% no produktu inovatoru kopskaita. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu (2014. – 2016. gads), būtiski palielinājies (par 23,5%) uzņēmumu produktu inovatoru īpatsvars, kuru ieviestās inovācijas bija jaunums uzņēmuma tirgū, tajā pašā laikā samazinājās (par 23,5%) uzņēmumu produktu inovatoru īpatsvars, kuru ieviestās inovācijas bija jaunums uzņēmumā (skat. 83. att.).¹²⁴

¹²⁴ CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovācijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

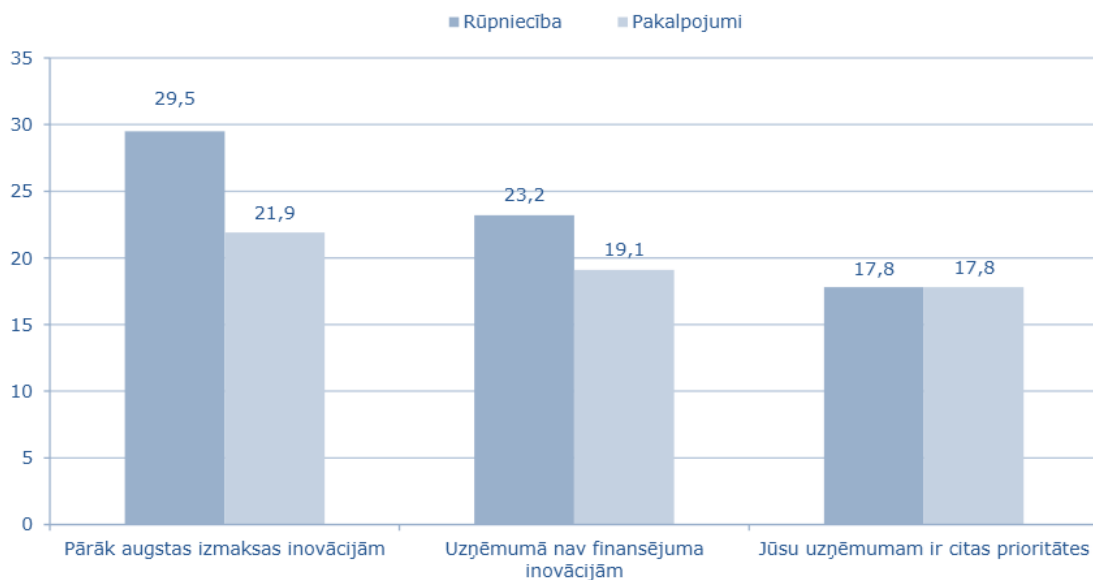
83. attēls. Produktu (preču vai pakalpojumu) inovāciju sadalījums pēc ieviešanas vietas (% no kopējā uzņēmumu skaita, kas ieviesa produktu inovācijas). Avots: CSP/2020

Inovātīvo darbību (neskaitot pētniecību) veikšanā 15,5% uzņēmumu sadarbojās ar citiem uzņēmumiem vai institūcijām, bet sadarbība pētniecības jomā bija 11,2% uzņēmumu. Visvairāk kā sadarbības partneri ir minēti aprīkojuma, materiālu, komponentu vai programmatūras piegādātāji, kā nākamie minēti uzņēmumi, kas ir klienti un pasūtītāji, kā arī konsultanti, komerciālās laboratorijas vai privātie pētniecības institūti.¹²⁵

Laika periodā no 2016. līdz 2018. gadam uzņēmumi kā galvenos inovāciju aktivitāti kavējošos faktoros norādīja pārāk augstās izmaksas (25,2 %), finansējuma trūkumu (20,9%) un citas prioritātes uzņēmumā (17,8%) (skat. 84. att.).¹²⁶

¹²⁵ CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovācijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

¹²⁶ CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovācijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf

84. attēls. Produktu (preču vai pakalpojumu) inovāciju sadalījums pēc ieviešanas vietas (% no kopējā uzņēmumu skaita, kas ieviesa produktu inovācijas). Avots: CSP/2020

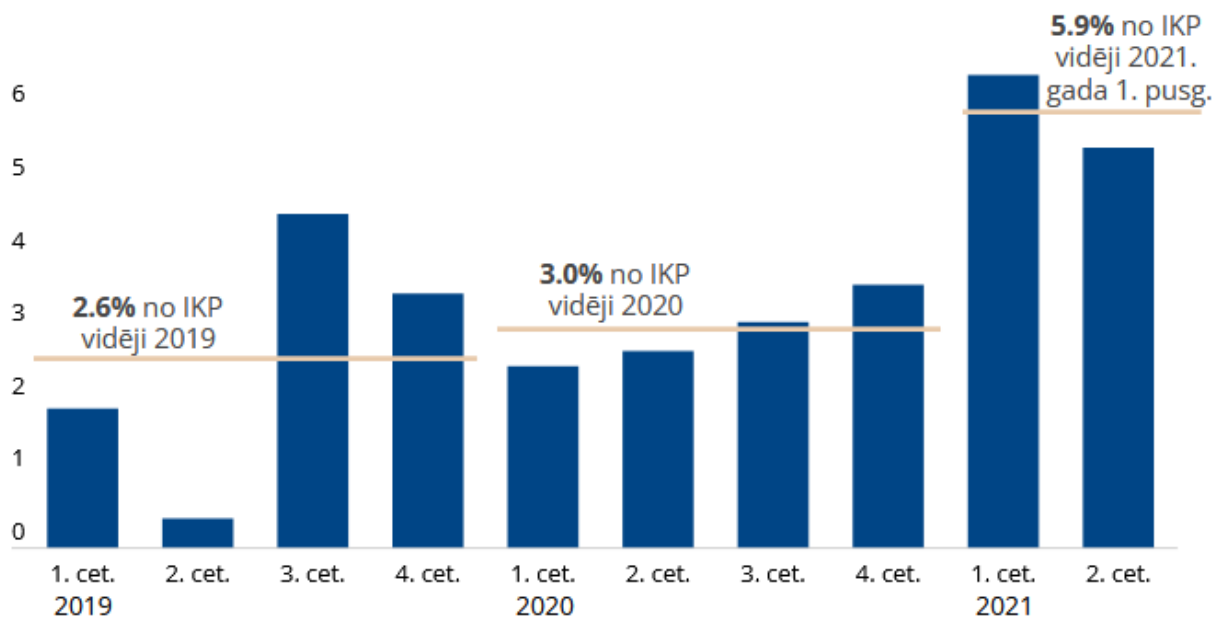
Iepriekšējā pārskata periodā no 2014. – 2016. gadam tika identificēti četri galvenie iemesli: 1) pārāk augstas izmaksas inovācijām; 2) uzņēmumā nav finansējuma inovācijām; 3) grūtības iegūt valsts dotācijas vai subsīdijas inovācijām; 4) likumdošana/ normatīvie akti radīja papildu noslodzi.

5. Investīciju piesaiste

5.1. Ārvalstu investīcijas

Latvijas Banka (LB) ziņo, ka Covid-19 pandēmija būtiski mazināja ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) plūsmas pasaulē, gan kavējot jau iesāktu investīciju projektu realizēšanu, gan mazinot vēlmi valdošās nenoteiktības apstākļos sākt jaunus projektus. Pasaulē 2020. gadā ĀTI plūsmas sarukušas par trešdaļu, proti, 0,5 triljoniem ASV dolāru (līdz 1 triljonam ASV dolāru).¹²⁷

Atšķirībā no globālajām plūsmām, Latvijā ĀTI ieplūdes pandēmijas laikā ne tikai nemazinājās, bet pat pieauga. Lai gan katra investora lēmumu ietekmē individuāli nosacījumi, viens no investīciju plūsmu noturības iemesliem varētu būt uz citu ES valstu fona salīdzinoši mazāka pandēmijas negatīvā ietekme uz kopējo tautsaimniecības izaugsmi. 2020. gadā ĀTI ieplūdes Latvijā bija 885 miljoni eiro (jeb 3,0% no iekšzemes kopprodukta, IKP), kas ir viens no lielākajiem apjomiem pēdējos gados. Īpaši straujš pieaugums turpinājies 2021. gadā, proti, 882 miljoni eiro jau gada pirmajos sešos mēnešos (5,9% no IKP) (skat. 85. att.).¹²⁸

85. attēls. Ārvalstu investīciju darījumi Latvijā, % no IKP. Avots: Latvijas Banka

Ārvalstu investīciju piesaistē Latvijā ir vērojamas pozitīvas tendences, kuras ietekmēs ne tikai šā gada, bet arī turpmāko gadu rādītājus. LIAA 2021. gada pirmajos trīs ceturkšņos ir sniegusi atbalstu

¹²⁷ Latvijas Banka. (25.11.2021.). Ārvalstu investīciju piesaiste – svarīga ne tikai kvantitāte, bet arī kvalitāte. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/arvalstu-investiciju-piesaiste-svariga-ne-tikai-quantitate-bet-ari-kvalitate>

¹²⁸ Latvijas Banka. (25.11.2021.). Ārvalstu investīciju piesaiste – svarīga ne tikai kvantitāte, bet arī kvalitāte. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/arvalstu-investiciju-piesaiste-svariga-ne-tikai-quantitate-bet-ari-kvalitate>

31 investīciju projektam, kopējā plānoto ieguldījumu summa Latvijas ekonomikā pārsniegs 500 miljonus eiro un tiks izveidotas vismaz 2224 jaunas darba vietas.¹²⁹

Jaunākais Luminor bankas Latvijas ekonomikas apskats liecina, ka galvenais ekonomiskās politikas jautājums ir investīcijas, proti, banka prognozē, ka investīciju finansēšanai pieejamā naudas plūsma palielināsies vairāku iemeslu dēļ – ne tikai ES finansējuma, bet arī privātā sektora uzkrājumu un ĀTI piesaistes potenciāla dēļ.¹³⁰

ES finansējums ir visprecīzāk izmērāmais un prognozējamais faktors. Banka prognozē, ka ES fondu naudas plūsma laikā no 2020. līdz 2024. gadam vairāk nekā divkāršosies.¹³¹

Latvija daudz iegulda nedzīvojamajās ēkās un inženierbūvēs, ko nosaka nepieciešamība novērst vēsturiski uzkrātos infrastruktūras defektus. Nākotnē lielāku vērību varētu pievērst ieguldījumiem mašīnās un iekārtās, kas var sniegt tūlītēju atdevi eksporta nozaru pievienotās vērtības kāpumā.¹³²

Augstā ražotāju jaudu noslodze, darbaspēka izmaksu kāpums apvienojumā ar uzņēmumu uzkrājumu pieaugumu ļauj cerēt arī uz lielākiem ieguldījumiem eksporta nozarēs. LIAA ziņo par strauju ĀTI pieaugumu šogad uz jau diezgan augstas 2020. gada bāzes. Rīgā attīstās biroja ēku būve, bet reģionos redzama spēcīga ražošanas projektu plūsma pilsētās, kur tā jau bijusi stipra (Kurzemes ostas pilsētas), ir cerīgi signāli no vietām, kur attīstība bijusi lēnāka (Rēzekne, Daugavpils).¹³³

Jaunākais Luminor bankas Latvijas ekonomikas apskats liecina, ka pēdējais pusgads un viss pandēmijas laiks bija labvēlīgs periods preču eksporta attīstībai. Pandēmijai bija labvēlīga ietekme uz apstrādes rūpniecības diversificēšanos, pastiprinot ilglaicīgās tendences. Diversifikāciju veicina iespēja gūt augstākus ienākumus nozarēs, kuru daļa Latvijas ekonomikā uz ES fona ir salīdzinoši maza – mašīnbūve, elektronika, ķīmija, farmācija (skat. 86. att.).¹³⁴

---

¹²⁹ EM. (03.11.2021.). Investīciju apjoms deviņos mēnešos sasniedzis 500 miljonus eiro.

<https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/investiciju-apjoms-devinos-menesos-sasniedzis-500-miljonus-eiro>

¹³⁰ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams:

<https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³¹ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams:

<https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³² Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams:

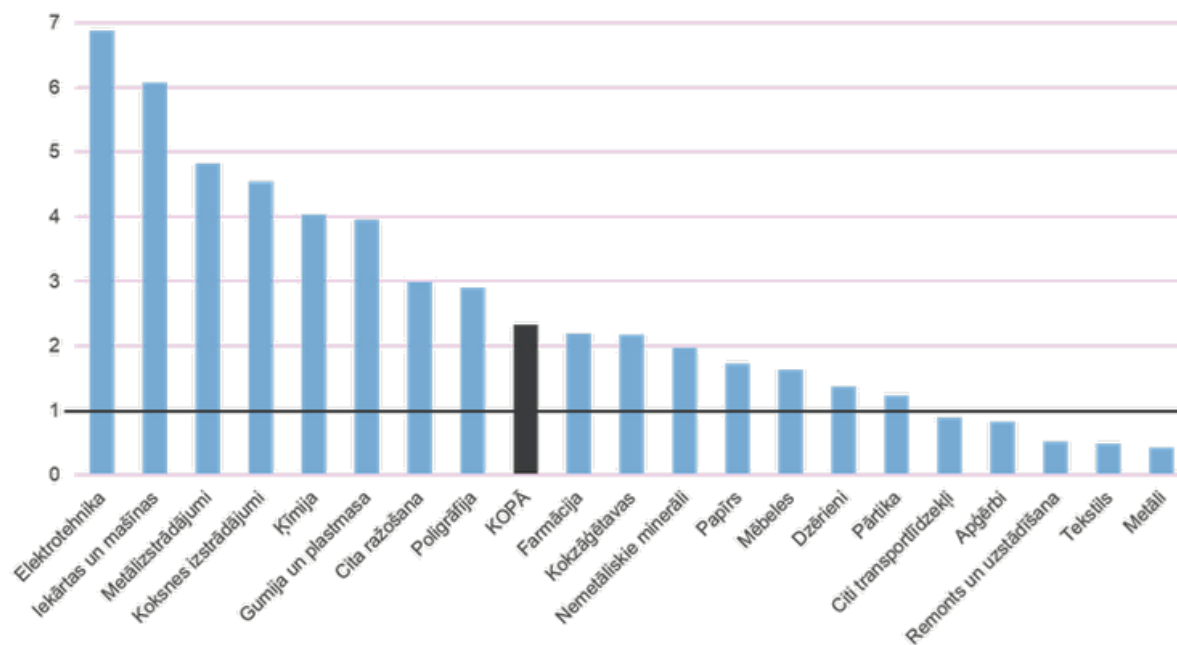
<https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³³ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams:

<https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³⁴ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams:

<https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

86. attēls. Apstrādes rūpniecības apakšnozaru apjomu izmaiņas 2021. gadā (prognozētais apjoms) salīdzinājumā (*grafikā nav ietverta elektronika un autobūve, kuru ražošanas apjomi kopš 2000. gada ir pieauguši attiecīgi apmēram 23 reizes un 17 reizes). Avots: Luminor bankas ekonomikas apskats

Šajās nozarēs arī ir lielākas inovāciju iespējas, un to izaugsmi neierobežo izejvielu pieejamība un vietējo tirgu pirkspēja. Attīstību veicina arī reģionālo industriālo politiku panākumi atsevišķās pilsētās, jo īpaši Ventpilī un Liepājā, šīs pilsētas gūst spējas piesaistīt arvien tehnoloģiski sarežģītāku ražošanu, tāpat tur jau esošie uzņēmumi kļūst gudrāki. Mērens risks ir kokmateriālu cenu kritums. Sabalansētai nozaru attīstībai tas būtu pat vēlams, taču sākotnējā reakcija uz šādu pavērsienu varētu būt ražošanas samazināšana atsevišķos sektoros, jo īpaši mežsaimniecībā. Mērena negatīva ietekme turpmāko mēnešu laikā būs mazākai graudu ražai. Runājot par turpmākajiem gadiem, gaidāma gan jaunpienācēju, gan jau esošo uzņēmumu organiskās izaugsmes metālapstrādē un mašīnbūvē, kas būs viena no galvenajām rūpniecības attīstības virzītājām, tāpat kā pirms pandēmijas.¹³⁵

Kā norada Luminor ekonomikas pētnieki, Latvijā pakalpojumu eksportā ir milzīgi kontrasti starp nozarēm. Tiek uzsvērts, ka globālā krīze nebija krīze IT un biznesa pakalpojumiem, to attīstības perspektīvas bija un ir ļoti labas. Jo īpaši sekmīgs šis laiks bijis biznesa ārpakalpojumiem, to uzņēmumiem ir labvēlīgāks darba tirgus. IT pakalpojumu eksports audzis lēnāk, taču nozarē ir lieli kontrasti. Covid, iespējams, nelabvēlīgi ietekmēja iepriekšējos gados strauji izaugušo tiešsaistes spēļu nozari, taču vietējie uzņēmumi ar unikāliem produktiem attīstās strauji, tāpat arī finanšu

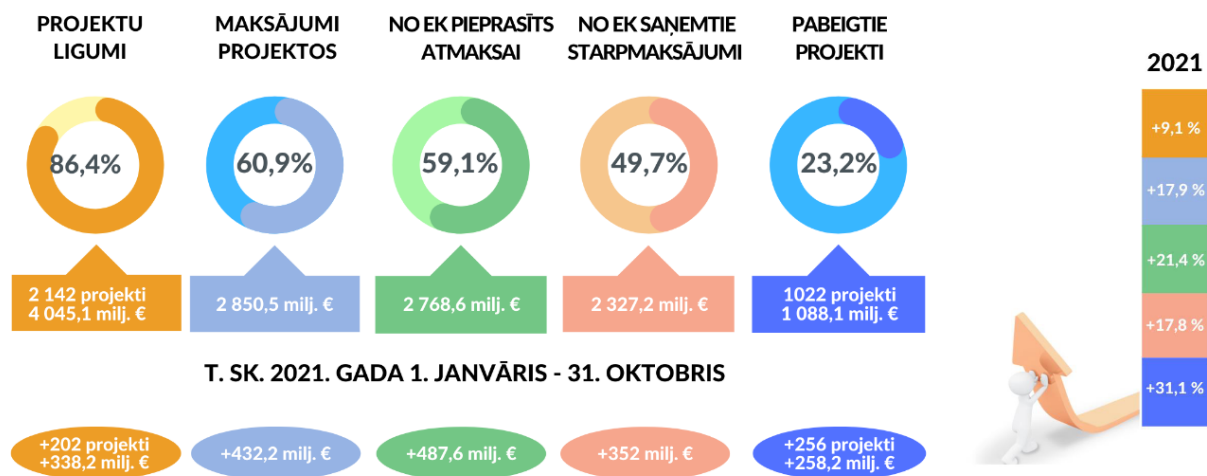
¹³⁵ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

programmatūras radītāji – globālo uzņēmumu filiāles, vietējo finanšu tehnoloģiju uzņēmumu IT struktūras, kā arī specializētie programmatūras uzņēmumi.¹³⁶

Luminor uzsver, ka diskusijās par ekonomiku nepārprotami dominē nacionālā līmeņa rādītāji, un pieaug kontrasti reģionu starpā. No izaugsmes visvairāk iegūst valsts centrālie apgabali. Arī drīzumā paredzamais investīciju bums galvenokārt dos labumu Latvijas centrālajai daļai. Tam ir vairāki iemesli – tur ir koncentrētas sekmīgākās eksporta nozares: intelektuālie pakalpojumi, mašīnbūve un elektronika, ķīmija un farmācija. Tur nonāk lielākā daļa no investīcijām mājokļos, jo te ir augstākās cenas, kā arī – tur notiek Rail Baltica būvniecība. Ārpus Rīgas un tuvākajiem Kurzemes, Zemgales un Vidzemes apvidiem aina ir ļoti kontrastaina. Lielajās Kurzemes ostas pilsētās notiek strauja rūpniecības attīstība, arī Valmieras reģionā labklājības līmenis joprojām ir samērā augsts, kaut attīstība nesēnā pagātnē ir bijusi lēnāka. Savukārt uz Latgales fona arvien spilgtāk izceļas Līvānu novads.¹³⁷

5.2. Publiskās investīcijas

Finanšu ministrijas (FM) apkopotie dati par kopējo ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju ieviešanu par 2014.-2020. gadu Latvijā liecina, ka līdz 2021. gada novembrim ir izmaksāti 60,9% jeb 2,9 milj. EUR no kopējā 4,7 milj. EUR ES fondu finansējuma. Kumulatīvie dati liecina, ka līdz 2021. gada aprīlim, ka kopumā noslēgti 86,4% projektu līgumu, bet pabeigti ir vien 23,2% (skat. 87. att.).¹³⁸

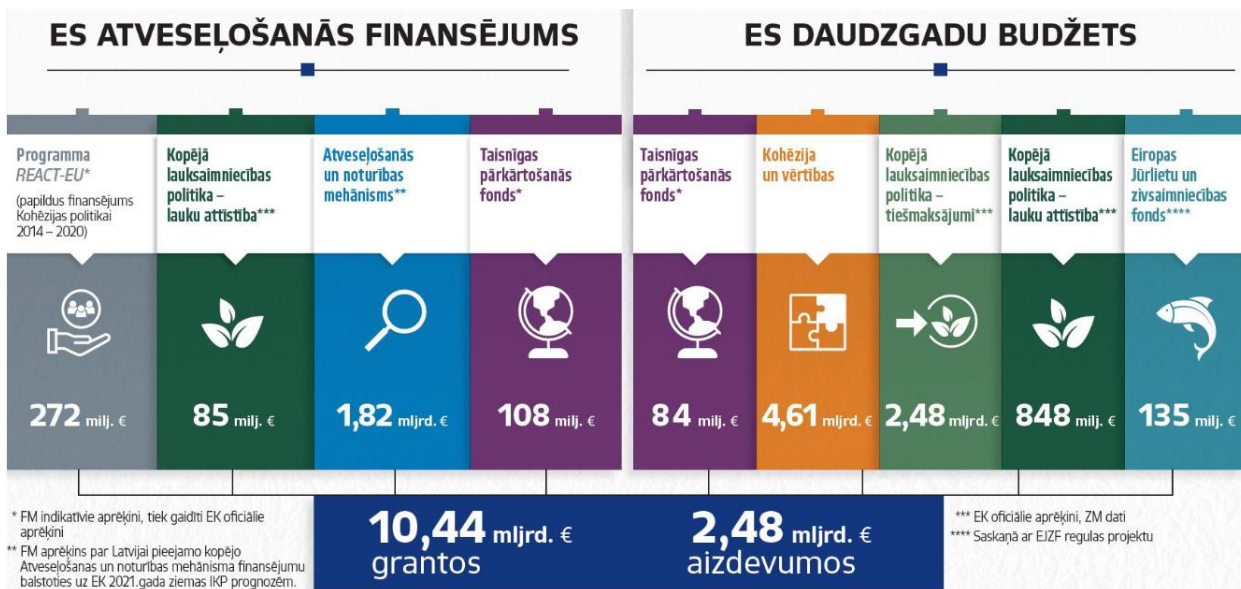
87. attēls. ES fondu finansējuma izlietojums par 2014.-2020. gadu periodu. Avots: FM

¹³⁶ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³⁷ Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>

¹³⁸ FM. (25.11.2021.). Kohēzijas politikas ES fondu aktualitātes 2014-2020 plānošanas periods. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/media/9345/download>

2021. gada aprīļa FM atskaitē sniegts ieskaits arī par nākamā plānošanas perioda (2021.-2027. gadam) ES finansējuma iespējām investīcijām Latvijā. Kā liecina FM aplēses, Latvija varētu piesaistīt finansējumu 10,44 milj. EUR grantos un 2,48 milj. EUR aizdevumos (skat. 88. att.).¹³⁹

88. attēls. 2021.-2027. gada plānošanas perioda ES finansējuma iespējas investīcijām Latvijā. Avots: FM

Lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību reģionos, 2021. gada novembrī Ministru kabinetā tika apstiprināts VARAM sagatavotais rīkojuma projekts, atbalstot pašvaldību projektu idejas degradēto teritoriju atjaunošanai 13.1.3. specifiskā atbalsta mērķa "Atveseļošanas pasākumi vides un reģionālās attīstības jomā" ietvaros. Projektu ideju realizēšanai tiks piešķirts papildu Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) finansējums vairāk nekā 24 milj. EUR apmērā. Finansējums jeb REACT-EU finansējums tika piešķirts no Eiropas Komisijas programmas "Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām" kā papildu finansējums Covid-19 izraisītās krīzes seku mazināšanai esošā Eiropas Savienības fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ietvaros. Atbalstīto 18 projektu iesniedzēji ir Aizkraukles, Alūksnes, Balvu, Cēsu, Gulbenes, Krāslavas, Kuldīgas, Limbažu, Līvānu, Saldus, Valkas novadu pašvaldība, kā arī Daugavpils, Jelgavas, Liepājas un Ventspils valstspilsētas pašvaldība un to sadarbības partneri.¹⁴⁰

Centrālās finanšu un līgumu aģentūras (CFLA) pārskats par VARAM pārraudzīto ES projektu statistiku liecina, ka Vidzemē tiek realizēti 98 VARAM pārraudzītie projekti ar kopējo finansējumu 144 milj. EUR apmērā, no kuriem 81 milj. EUR ir ES līdzfinansējums:

¹³⁹ FM. (27.04.2021.). Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīciju ieviešanu – kopsavilkums par 2014-2020.gadu un ieskaits jaunajā plānošanas periodā 2021-2027.gadam. Pieejams:

https://www.esfondi.lv/upload/Prezentācijas/spirk_es-fondi_anm_27042021_fm.pdf

¹⁴⁰ VARAM. (25.11.2021.). Plešs: 24 miljoni jaunu darba vietu izveidei un privāto investīciju piesaistei reģionos. Pieejams:

<https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/pless-24-miljoni-jaunu-darba-vietu-izveidei-un-privato-investiciju-piesaistei-regionos>

- 29 projekti uzņēmējdarbības vides veicināšanas programmā;
- 22 projekti energoefektivitātes pasākumu realizēšanai pašvaldību ēkās;
- 30 projekti degradēto teritoriju revitalizācijas jomā.¹⁴¹

VARAM apkopotā informācija liecina, ka ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ietvaros uz 2021. gada 21. maiju veikti maksājumi 1920 projektiem par kopējo summu 3,45 milj. EUR (ieskaitot nacionālo līdzfinansējumu), no kuriem ES fondu finansējums veido 2,67 milj. EUR, kas ir 60,4% no kopējā pieejamā ES fondu finansējuma šajā plānošanas perioda. Kopējie ieguldījumi ir veikti visās 13 atbalsta jomās, visvairāk ir ieguldīts transporta jomas attīstībā (74 projekta ietvaros kopējie ieguldījumi ir vairāk nekā 727 milj. EUR, t.sk. ES fondu finansējums 609 milj. EUR), izglītībā (kopējie ieguldījumi 459 milj. EUR, t.sk. 344 milj. EUR ES fondu finansējums), vides aizsardzībā (kopējie ieguldījumi 452 milj. EUR, t.sk. 358 milj. EUR ES fondu finansējums), kā arī pētniecībā un attīstībā (kopējie ieguldījumi 396 milj. EUR, t.sk. ES fondu finansējums 269 milj. EUR).¹⁴²

Starp nacionālas nozīmes attīstības centriem visvairāk kopējie ieguldījumi ir veikti Rīgas pašvaldības teritorijā (484 milj. EUR), bet vismazāk – Jēkabpils (45 milj. EUR) un **Valmieras (37 milj. EUR)** pašvaldību teritorijās. No 21 reģionālas nozīmes attīstības centru pašvaldībām kopējie ieguldījumi veikti visu pašvaldību teritorijās – visvairāk **Ogres novada pašvaldības teritorijā (38,9 milj. EUR)**, kā arī **Gulbenes novada (37,9 milj. EUR)** un Saldus novada (34,2 milj. EUR) pašvaldību teritorijās, savukārt vismazāk – **Valkas novada (9,8 milj. EUR)**, Aizkraukles novada (10,5 milj. EUR) un Bauskas novada (11,1 milj. EUR) pašvaldību teritorijās.

5.3. RIS3 jomu rezultātu novērtējums

RIS3 ieviešanas progresa un ieguldītā finansējuma efektivitātes izvērtēšanai kopš 2016. gada ir ieviesta RIS3 monitoringa sistēma. RIS3 monitoringa mērķis ir izvērtēt ekonomiskās transformācijas progresu konkrētā laika periodā atbilstoši definētajiem sasniedzamo mērķu un rezultātu rādītājiem.¹⁴³

Ņemot vērā perspektīvos tautsaimniecības transformācijas virzienus un ekonomiskās attīstības prioritātes, Latvijā ir definētas piecas viedās specializācijas jomas:

- 1) Zināšanu ietilpīga bioekonomika;
- 2) Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas;
- 3) Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas;

¹⁴¹ CFLA. (02.12.2021.). Izaicinājumi un aktuālie jautājumi projektu ieviešanā. Pieejams:

<https://www.varam.gov.lv/lv/media/29553/download>

¹⁴² VARAM. Analītiskais ziņojums par Eiropas Savienības fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ieguldījumiem un uzraudzības rādītājiem Latvijas administratīvajās teritorijās. Pieejams: https://raim.gov.lv/sites/default/files/2021-08/Analitiskais_zinojums_ES_fondi_2014_2020_2021.gads.pdf

¹⁴³ IZM. RIS3 monitorings (19.11.2020.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/ris3-monitorings-0>

4) Viedā enerģētika;

5) Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (turpmāk - IKT)

un sociālo un humanitāro zinātņu (turpmāk – SHZ) nozares kā nozares ar horizontālu ietekmi RIS3 mērķu sasniegšanai.¹⁴⁴

2020. gada RIS3 monitoringa ziņojums sniedz analītisku pārskatu par pētniecības un inovācijas vides un uzņēmējdarbības atklājuma procesa attīstību un Latvijas tautsaimniecības transformācijas uz augstākas pievienotās vērtības radīšanu progresu laika periodā no 2014. līdz 2018. gadam. Ziņojumā secināts, ka kopumā starp 2014.-2020. gadu Ekonomikas ministrijas (EM) un Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) instrumentos ir veikti 499 milj. EUR lieli ieguldījumi tiešā saistībā ar RIS3 mērķu sasniegšanu, no kuriem liela daļa ir tieši saistīti ar pētniecības attīstības (P&A) un vislielākie ieguldījumi kopumā ir bijuši tieši viedo materiālu jomā. Jāņem arī vērā, ka papildus IZM un EM instrumentiem ZM ir sniegusi nozīmīgu ieguldījumu kopējā bioekonomikas jomas P&A. Kopā ar tiem bioekonomika kļūst par otru visvairāk tieši atbalstīto RIS3 jomu P&A.¹⁴⁵

Ziņojumā skaidrots, ka makro līmenī galvenie veiktās analīzes rezultāti parāda to, ka Latvijas tautsaimniecības transformācija uz augstāku pievienoto vērtību progresē, taču mazākā apmērā, nekā tas ir paredzēts noteiktajos RIS3 mērķos. Latvija ir sasniegusi noteikto mērķi Eiropas Inovāciju rādītāju grupā, un ir bijuši uzlabojumi produktivitātē apstrādes rūpniecībā, taču joprojām ieguldījumu apmērs pētniecībā un inovācijā ir ļoti zems un nepietiekams, tam praktiski nesasniedzot nekādu vērā ņemamu progresu 2014. – 2020.gada plānošanas periodā (mainoties 0,44 – 0,69 % no IKP robežā, svārstībai galvenokārt saistoties ar ES fondu ieguldījumu cikliem). Tas ir arī īpaši aktuāli, ņemot vērā to, ka Latvijas ekonomika ir makroekonomiski sabalansēta, tomēr tai trūkst straujākas izaugsmes stimuli, kuriem ir tieša saistība ar pētniecību.¹⁴⁶

89. attēlā apkopoti kopējie Latvijas RIS3 politikas rezultātu mērķu sasniegšanas rādītāji.¹⁴⁷

¹⁴⁴ IZM. Viedās specializācijas stratēģija (07.09.2020.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/viedas-specializācijas-stratēģija>

¹⁴⁵ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁴⁶ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁴⁷ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

	Mērķa sasniegšanas rādītāji	2010	2013	2016	Fakts	Progress pret 2010	Mērķa sasniegšanas varbūtība	Mērķis 2020	Politikas plānošanas dokuments	
	Eiropas inovāciju rādītāju grupa (EIS pozīcija)	pietīcīga	pietīcīga	vidēja	vidēja (2019)	▲	■	vidēja	ZTAIP	RIS3 vismērķi
	Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā 2020.gadā sasniedz 1,5% no IKP (%)	0,6	0,6	0,4	0,6 (2018)	▶	■	1,5	ZTAIP, NIP, NRP	
	Produktivitāte apstrādes rūpniecībā (tūkst. euro uz 1 strādājošo, salīdzināmās cenās)	18,5	18,4	20,2	22,2 (2018)	▲	■	29,0		
IV ₁	Zinātnisko darbinieku skaits pētniecībā un attīstībā	5563	5596	5120	6039 (2017)	▶	■	7000	ZTAIP	Vadības politikas īstēšana un netiešā ietekme
IV ₂	Grādu vai kvalifikāciju ieguvušo studentu skaits augstskolās un koledžās (tūkst. cilvēki)	26,5	21,6	15,8	15,4 (2018)	▼	■	24,6	ZTAIP	
IV ₃	Iedzīvotāju īpatsvars % 30-34 gadu vecumā ar augstāko izglītību	33	41	43	43 (2018)	▲	■	40	ZTAIP	
IV ₄	Mazāks skaits spēcīgāku valsts finansētu zinātnisko institūciju	40	41	21	22 (2019)	▲	■	20	ZTAIP	
IV ₅	Zinātniskie raksti, kas publicēti starptautiskās datu bāzēs	1032	1656	2052	2257* (2018)	▲	■	1500	ZTAIP	
IV ₆	Sekmības rādītājs dalībai ES letvara programmā (%)	20	19	13,6	20,4 (2018)	▶	■	30	ZTAIP	
U ₁	Privāta sektora ieguldījumu proporcionāls pieaugums pētniecībā un attīstībā (privāta sektora ieguldījumi pētniecībā un attīstībā, % no kopējiem ieguldījumiem)	39	22	22	22% (2018)	▼	■	48	ZTAIP	Vadības politikas īstēšana un netiešā ietekme
U ₂	Zinātnisko darbinieku skaits, kas nodarbināti privātajā sektorā (% no visiem, atbilstoši pilna laika ekvivalentam)	22,6	18,2	17,5	17,8 (2017)	▼	■	23	ZTAIP	
U ₃	Pieširtie Eiropas patenti, kas pieteikti no zinātniekiem, kas rezidē Latvijā	8	5	16	12 (2018)	▲	■	50	ZTAIP	
R ₁	Inovāciju uzņēmumu īpatsvars (% no visiem uzņēmumiem)	29,9	30,4	30,3	30,3 (2016)	▶	■	40	ZTAIP	Tautsaimniecības transformācija
R ₂	Apstrādes rūpniecības īpatsvars iekšzemes kopproduktā 2020.gadā sasniedz 20% (%)	13,5	12,8	11,9	12,0 (2018)	▼	■	20	NIP	
R ₄	Apstrādes rūpniecības pieaugums 2020.gadā, pret 2011.gadu ir 60%	95,1	102,3	106,0	117,1 (2017)	▲	■	160	NIP	
R ₅	Eksporta pieaugums (vidēji gadā salīdzināmās cenās, %)	13,4	1,1	4,4	1,8 (2018)	▶	■	5,0 (2018.-20. vidēji gadā)	LPPEVĀVP	
R ₆	Augsto tehnoloģiju produktu īpatsvars Latvijas kopējā eksportā (%)	4,8	8,0	10,2	10,2 (2018)	▲	■	11%	LPPEVĀVP	
R ₇	ĀTI snieguma indekss (Baltijas reģionā)	0,6	1,2	1,2	0,9 (2017)	▲	■	1,2 (2018.-20. vidēji gadā)	LPPEVĀVP	

* Rādītājs parāda SCOPUS datubāzes publikāciju skaitu. 2016.gadā Web of Science datubāzē bija 2172 publikācijas

Politikas plānošanas dokumentos noteikto rādītāji tika sagrupēti sadalot tos saskaņā ar EIS metodoloģiju, izdalot trīs rādītāju grupas: (ENABLERS) inovācijas virzītāji ārpus uzņēmēju sektora (IV); (FIRM ACTIVITIES) uzņēmēju aktivitāte inovāciju jomā (U); (OUTPUTS) uzņēmēju inovatīvās aktivitātes rezultāti, kas atspoguļo tautsaimniecības transformāciju uz augstākās pievienotās vērtības un inovatīvu ekonomiku (R).

Apzīmējumi:

- ▲ – rādītājs ir uzlabojies
- ▶ – rādītājs būtiski nav mainījies
- ▼ – rādītājs ir pasliktinājies
- – mērķis jau ir/tiks sasniegts
- – mērķis var tikt sasniegts
- – mērķis netiks sasniegts

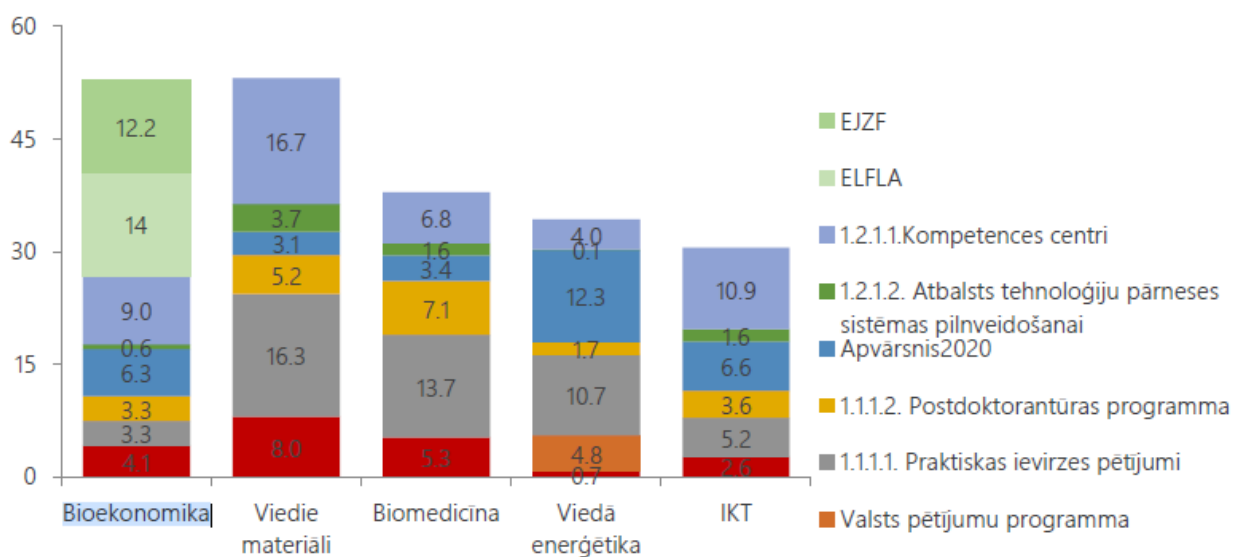
89. attēls. RIS3 mērķu sasniegšanas rādītāji. Avots: Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

Vairums 76. attēlā norādīto rādītāju reģionālajos griezumos nav pieejami nedz CSP, nedz Eurostat datubāzēs. Līdz ar to tālāk, veicot publiski pieejamo dokumentu kontantanalīzi, sekundāro datu apstrādi, tika apkopoti kopējie rādītāji par Latviju un informācija par Vidzemes reģionu katrā no RIS3 jomām.

Kā norādīts RIS3 monitoringā, dati par RIS3 mikro līmeņa rādītāju sasniegšanas progresu, kas attiecas uz ES fondu programmām, tiek iegūti no ES fondu 2014-2020.gada plānošanas perioda vadības informācijas sistēmas, projektu pieteikumiem un to atskaitēm. Tos uzkrāj un apkopo institūcijas, kuras slēdz līgumus par attiecīgo programmu projektu īstenošanu – CFLA, Valsts

izglītības attīstības aģentūra (VIAA), Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA), Attīstības finanšu institūcija (AFI), Lauku atbalsta dienests (LAD). Datus vienlaikus uzkrāj tautsaimniecības nozaru un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) zinātņu nozaru grupu griezumā, kas ļauj analizēt katras investīciju programmas ietekmi uz specializācijas jomu un tautsaimniecības nozaru attīstību.¹⁴⁸ Kā norādīja autori, dati reģionālajos griezumos nav pieejami un netiek analizēti.

EM pārraudzībā esošo atbalsta instrumentu finansēto projektu analīze liecina, ka vislielākais finansējums RIS3 jomām tika nodrošināts 1.2.1.4.pasākuma “Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā” un 1.2.1.1.pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”. Nozīmīgs atbalsts RIS jomām tika nodrošināts arī 1.2.1.2.pasākuma “Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” ietvarā. Minētajos atbalsta pasākumos ar RIS3 jomām saistīto projektu finansējums veidoja gandrīz 87% no kopējā pieejamā finansējuma. Tāpēc tos var uzskatīt par RIS3 jomu tiešā atbalsta P&A atbalsta instrumentiem (skat. 90. att.).¹⁴⁹

90. attēls. IZM, EM un ZM pārziņā esošo instrumentu Finansējums P&A sadalījumā pēc RIS3 jomu finansējuma avota, milj. EUR, 2014.-2018.gads. Avots: Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

Pieteikto un atbalstīto projektu mērķu analīze liecina, ka uzņēmēju aktivitātes konkurētspējas stiprināšanai, kā arī jauno konkurētspējas priekšrocību atklāšanā lielākoties ir saistītas ar viedo materiālu, tehnoloģiju un inženiersistēmas attīstības jomām.¹⁵⁰

¹⁴⁸ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁴⁹ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁵⁰ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

Gandrīz puse no EM pārvaldībā esošā tiešās ietekmes atbalsta instrumentu ietvarā pieejamā finansējuma tika piešķirta projektiem, kuru mērķis ir **viedo materiālu, tehnoloģiju un inženiersistēmu attīstība un ieviešana ražošanā**. Pārsvārā tie ir apstrādes rūpniecības nozares uzņēmumi.

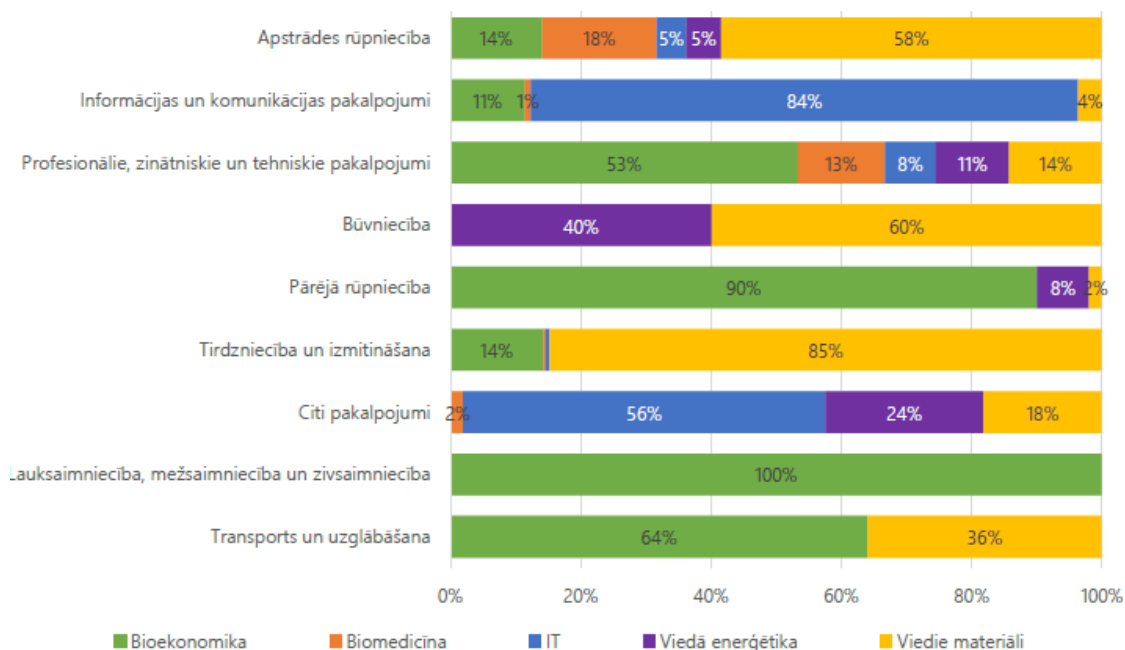
Salīdzinoši liela interese uzņēmējiem ir arī biomedicīnas un zināšanu ietilpīgās bioekonomikas jomās. Piešķirtais finansējums projektu atbalstam ar definētajiem mērķiem šajās RIS3 jomās veidoja attiecīgi 18% un 15% no kopējā EM pārvaldībā esošā RIS3 jomu tiešās ietekmes atbalsta programmu kopējā finansējuma. Savukārt mazāks uzņēmēju pieprasījums un līdz ar to arī mazāks piešķirtais finansējums bija IKT un viedās enerģētikas jomām (attiecīgi 11% un 6% no EM tiešās ietekmes instrumentu kopējā finansējuma). Detalizētā informācija par RIS3 jomu finansējuma struktūru pa nozarēm EM tiešās ietekmes instrumentu ietvarā ir apkopota 91. attēlā.¹⁵¹

	Zināšanu ietilpīga bioekonomika	Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas	Viedā enerģētika	Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas	Kopā nozarē
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	0,6	-	-	-	-	0,6
leguves rūpniecība un karjeru izstrāde	0,6	-	-	-	-	0,6
Apstrādes rūpniecība	11,3	14,0	3,7	4,3	46,8	80,0
Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	-	-	-	0,1	-	0,1
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	0,7	-	-	-	0,0	0,7
Būvniecība	-	-	-	0,9	1,3	2,1
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,1	0,0	0,0	-	0,8	0,9
Transports un uzglabāšana	0,1	-	-	-	0,0	0,1
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	0,9	0,1	6,5	-	0,3	7,8
Finanšu un apdrošināšanas darbības	-	-	0,2	-	-	0,2
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3,3	0,8	0,5	0,7	0,9	6,3
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	-	-	-	-	0,0	0,0
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	-	-	-	0,2	-	0,2
Izglītība	-	-	-	-	-	-
Veselība un sociālā aprūpe	-	0,0	-	-	-	0,0
Māksla, izklaide un atpūta	-	-	-	-	-	-
Citi pakalpojumi	-	0,0	-	-	-	0,0
Bez nozares norādes	0,0	-	0,3	-	0,1	0,4
Kopā RIS jomās	18	15	11	6	50	100

91. attēls. EM kompetencē esošo tiešās ietekmes ES fondu atbalsta instrumentu ERAF finansējuma sadalījums pa RIS3 jomām un nozarēm, %. Avots : Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

¹⁵¹ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

Lielākais pieteikto projektu skaits un arī piešķirtais finansējums bija apstrādes rūpniecības uzņēmumiem, kas veidoja 80% no EM pārvaldībā esošo tiešā atbalsta instrumentu kopējā finansējuma. Augstās aktivitātes daļībai pētniecības, tehnoloģiju un inovāciju atbalsta programmās ir arī informācijas un komunikācijas pakalpojumu, kā arī profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozares uzņēmējiem. Šo divu nozaru uzņēmumu pieteikto projektu finansējums RIS3 jomās veidoja 14% no tiešā atbalsta instrumentu kopējā finansējuma (skat. 92. att.).¹⁵²

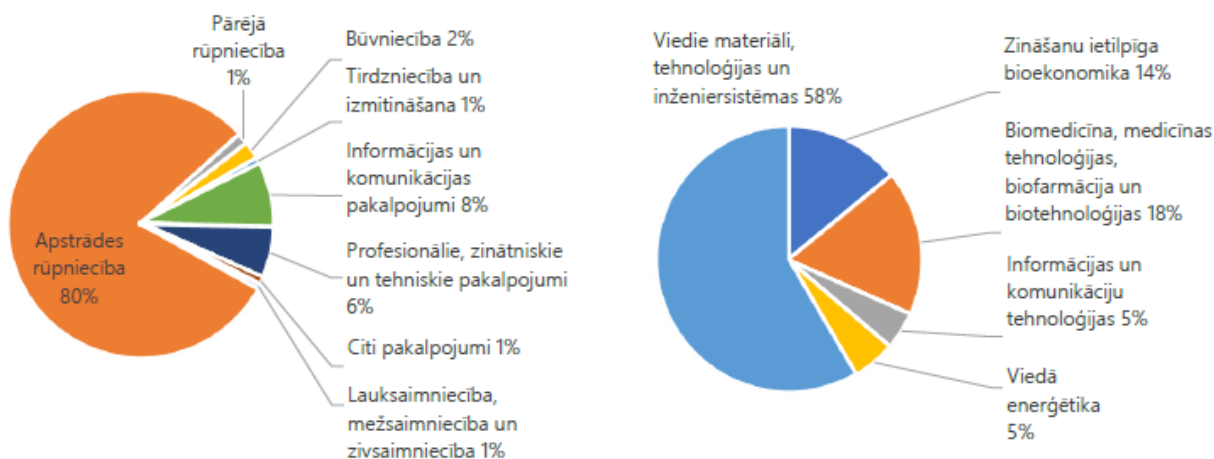

92. attēls. Nozaru uzņēmumu finansēto projektu struktūra sadalījumā pa RIS3 jomām. Avots: Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

Apstrādes rūpniecības uzņēmumu projekti galvenokārt saistīti ar viedo materiālu, tehnoloģiju un inženiersistēmu attīstību. Pārsvarā tie ir kokapstrādes nozares uzņēmumu projekti un gandrīz puse no tiem tiek realizēti lielajos uzņēmumos, kam ir būtiska ietekme uz kokapstrādes nozares attīstību un konkurētspējas stiprināšanu (skat. 93. att.).¹⁵³

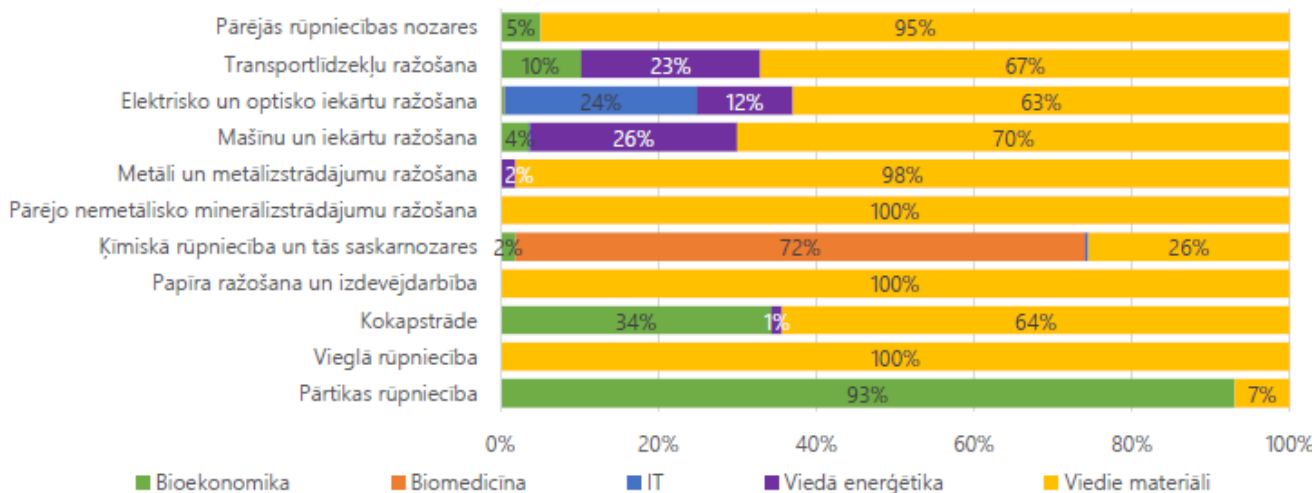
¹⁵² IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁵³ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

93. attēls. Tiešās ietekmes atbalsta instrumentu finansējuma sadalījums pa nozarēm, % (grafiks pa labi) un apstrādes rūpniecības uzņēmumu projektu finansējuma sadalījums par RIS3 jomām, % (grafiks pa kreisi). Avots: Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

Viedo materiālu, tehnoloģiju un inženiersistēmu attīstības prioritātes dominē arī datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanas, kā arī metālapstrādes rūpniecības nozaru uzņēmēju pieteiktajos projektos (skat. 94. att.).¹⁵⁴

94. attēls. Apstrādes rūpniecības uzņēmumu finansēto projektu struktūra sadalījumā pa RIS3 jomām, %. Avots: Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020)

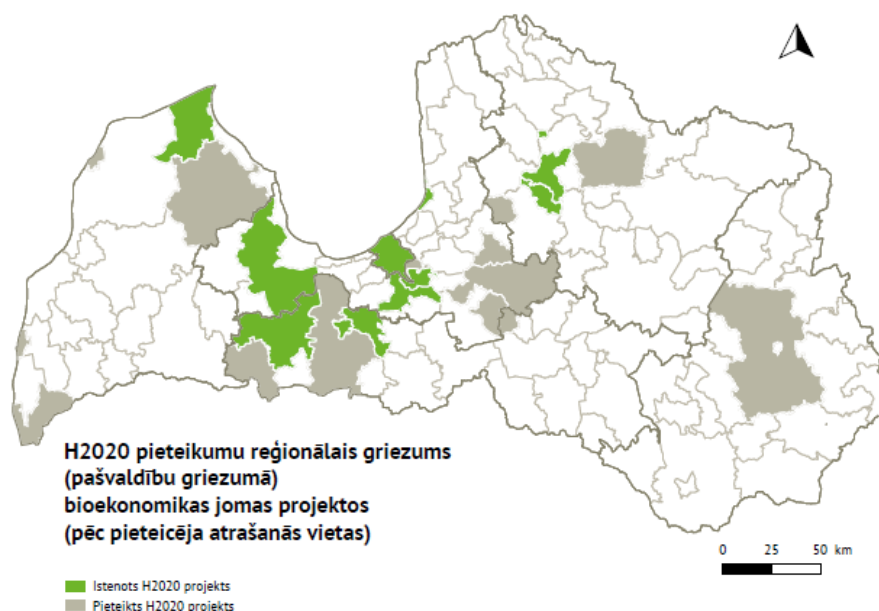
Zināšanu ietilpīga bioekonomika

Zināšanu ietilpīgas bioekonomika ir nozīmīga tautsaimniecības attīstībā, ar vairāk nekā 53 milj. EUR lielu P&A finansējumu IZM, EM un ZM programmās, kas veido ~ 25 % no šo programmu kopējā apmēra, un tas aptver tādas tradicionālās ekonomikas nozares kā lauksaimniecība, mežsaimniecība, kokapstrāde, pārtikas un dzērienu ražošana, taču produktivitāte jeb pievienotā

¹⁵⁴ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

vērtība uz 1 nodarbināto šajās nozarēs joprojām atpaliek no nozares vidējā rādītāja ES. Līdz ar to lai paaugstinātu nozares produktivitāti un efektīvāku resursu izmantošanu, nepieciešams stimulēt inovācijas straujākai produktivitātes kāpināšanai uz nodarbināto skaitu. Atšķirībā no pārējām RIS3 specializācijas jomām, būtiska loma ir arī bioekonomikas attīstībā ir ZM pārvaldītajiem P&A instrumentiem, kuru ieguldījumu kopējais pieejamais apmērs 26,2 milj. EUR apmērā nozīmē to, ka bioekonomika P&A programmu ieguldījumos ir otrā visvairāk atbalstītā RIS3 jomu aizviedajiem materiāliem.¹⁵⁵

Saskaņā ar Zināšanu ietilpīgas bioekonomikas RIS3 pētniecību ekosistēmu analītisko pārskatu, par 2014-2018. gadu bioekonomikas jomai raksturīga iezīme ir tā, ka vadošās zinātniskās institūcijas atrodas dažādos Latvijas reģionos, ne tikai Rīgas plānošanas reģionā, kas vērojams citās RIS3 jomās. Zemgalē darbojas Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU) un ar to saistītie zinātniskie institūti, Latgales reģionā – Daugavpils Universitāte (DU) un Rēzeknes Tehnoloģiju augstskola, Vidzemē – Vides risinājumu institūts, bet LLU APP Agrolesursu un ekonomikas institūts (AREI) izvietots 4 dažādās vietās Latvijā. Īpaši izteikti reģionālā izkliede redzama pēc “Apvārsnis 2020” projektu pieteicēju atrašanās vietas. Pārējās RIS3 jomās pārsvarā projektu pieteicēji un it īpaši finansējuma saņēmēji atrodas Rīgā vai Rīgas plānošanas reģionā, savukārt bioekonomikā iezīmējas plašāka izkliede, kas tikai apstiprina to, ka bioekonomika ir joma ar būtisku ietekmi uz reģionālo attīstību (skat. 95. att.).¹⁵⁶

95. attēls. Projektu finansējums pēc institūciju atrašanās vietas “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā no 2014. līdz 2019. gada jūlijam tēmā “Pārtikas nodrošinājums, ilgtspējīga lauksaimniecība un mežsaimniecība, jūras, jūrlietu un iekšzemes ūdeņu pētniecība un bioekonomika”. Avots: Zināšanu ietilpīga bioekonomika. Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.)

¹⁵⁵ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams:

<https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

¹⁵⁶ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3)

specializācijas jomas Zināšanu ietilpīga bioekonomika pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams:

<https://www.izm.gov.lv/lv/media/6001/download>

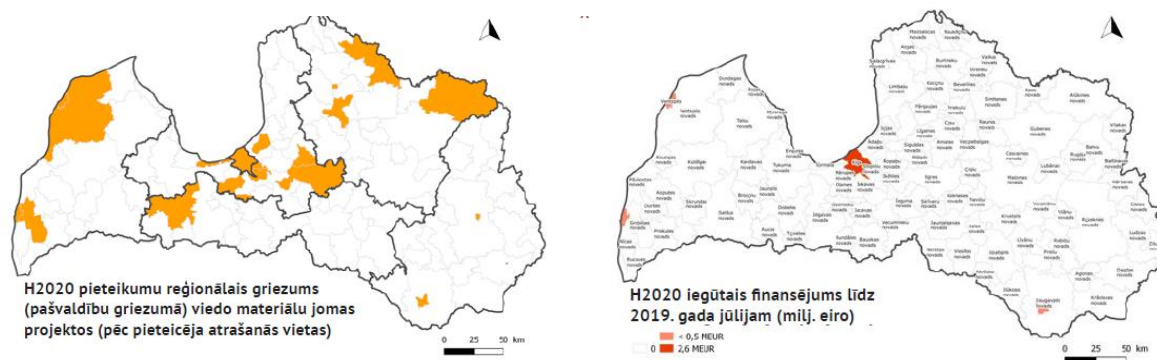

Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas

Biomedicīnas, medicīnas tehnoloģiju, biofarmācijas un biotehnoloģiju pētniecības ekosistēmu analītiskajā pārskatā (2014.-2018.) Vidzemes plānošanas reģions nav pieminēts. Kā liecina dati, ES programmas “Apvārsnis” finansējums biomedicīnas jomā pēc reģionālā griezuma ir piešķirts tikai Rīgai. Piesaistītā finansējuma sadalījums ģeogrāfiskā veidā parāda absolūto centralizācijas tendenci biomedicīnā. Viss finansējums ir koncentrēts Rīgā un tās tuvākā apkārtnē. To nosaka vairāki faktori: biomedicīnas investīcijas pēdējo gadu laikā, īpaši investīcijas infrastruktūrā koncentrētas galvaspilsētā, abi nozarē aktīvie Valsts nozīmes pētniecības centri atrodas Rīgā. Objektīvi pētniecības resursi būtu rodami arī ārpus Rīgas reģiona, īpaši bioloģijas jomā. Tomēr biomedicīnas nozarei raksturīgā ļoti integrētā ekosistēmas darbība nav viegli emulējama ārpus galvaspilsētas, jo vairāk to nosaka tendence augsta līmeņa medicīniskos pakalpojumus arī koncentrēt Rīgā.¹⁵⁷

Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas

Izvērtējot Latvijas sekmību “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā reģionālā kontekstā, ir redzams, ka pastāv būtiskas atšķirības starp pieteikto projektu skaitu un apgūto finansējumu. Apgūtais finansējums koncentrējas Rīgā, kas liecina par to, ka pašreizējā P&I kapacitāte ir bāzēta galvenokārt šeit. Ņemot vērā pieteikto projektu reģionālo amplitūdu, ir redzams, ka arī reģionos varētu izveidoties P&I kapacitāte (skat. 96. att.). Reģionālais griezums ir īpašs izaicinājums tieši uzņēmējdarbības sektoram.¹⁵⁸

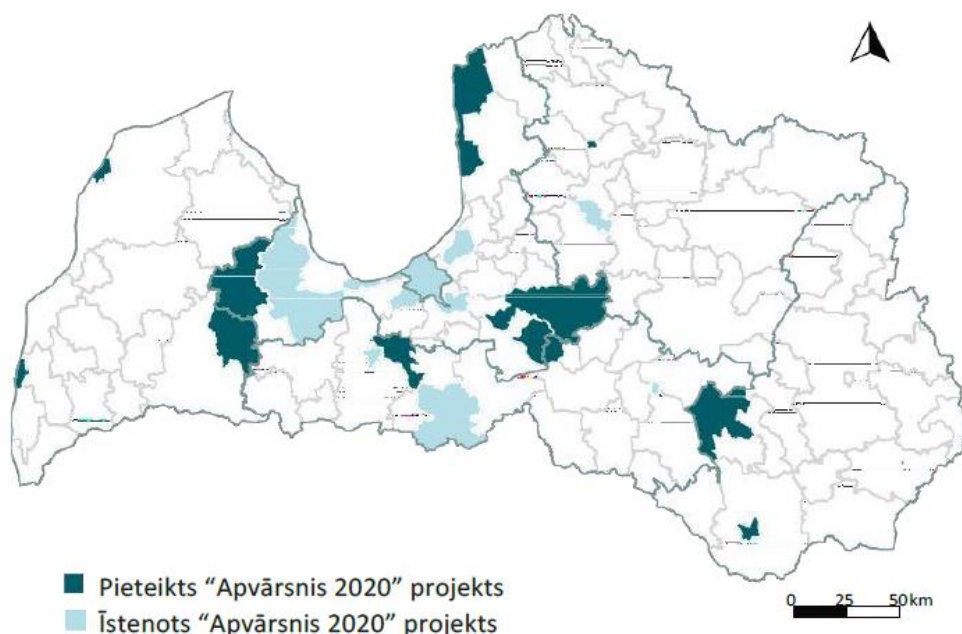
96. attēls. Pieteikto projektu un apgūto projektu reģionālais griezums “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā no 2014. līdz 2019. gada jūlijam LIET-NMP, LIET-ADVMAT, LIET- BIOTECH un LIET- ADVMANU tematiskajās jomās. Avots: Viedie materiāli, tehnoloģijas un Inženiersistēmas. Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.)

¹⁵⁷ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas ar horizontālu ietekmi Biomedicīnas, medicīnas tehnoloģiju, biofarmācijas un biotehnoloģiju pētniecības ekosistēmu analītiskajā pārskatā (2014.-2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5983/download>

¹⁵⁸ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Viedie materiāli, tehnoloģijas un Inženiersistēmas Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6079/download>

Viedā enerģētika

2014.–2018. gada periodā ar RIS3 specializācijas jomu viedā enerģētika saistītās tēmās “Apvārsnis 2020” programmā projektus kopumā bija pieteikušas 7 Latvijas zinātniskās institūcijas – Rīgas Tehniskā universitāte (RTU), Fizikālās Enerģētikas institūts (FEI), Latvijas Universitāte (LU), Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts, Latvijas valsts mežzinātnes institūts “Silava”, Vidzemes Augstskola (ViA), Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija –, taču tikai 2 no tām – RTU un FEI – ir saņēmušas finansējumu projektu īstenošanai un kopumā 27% no kopējā piesaistītā finansējuma. Vidzemes reģions šajā periodā piesaistījis 131 500,00 EUR (skat. 97. att.).¹⁵⁹

97. attēls. RIS3 specializācijas jomas “Viedā enerģētika” tematikā Latvijas pieteikto un finansēto projektu programmā “Apvārsnis 2020” dalībnieku teritoriālā pārstāvniecība (2014–2018). Avots: Viedā enerģētika. Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.)

Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

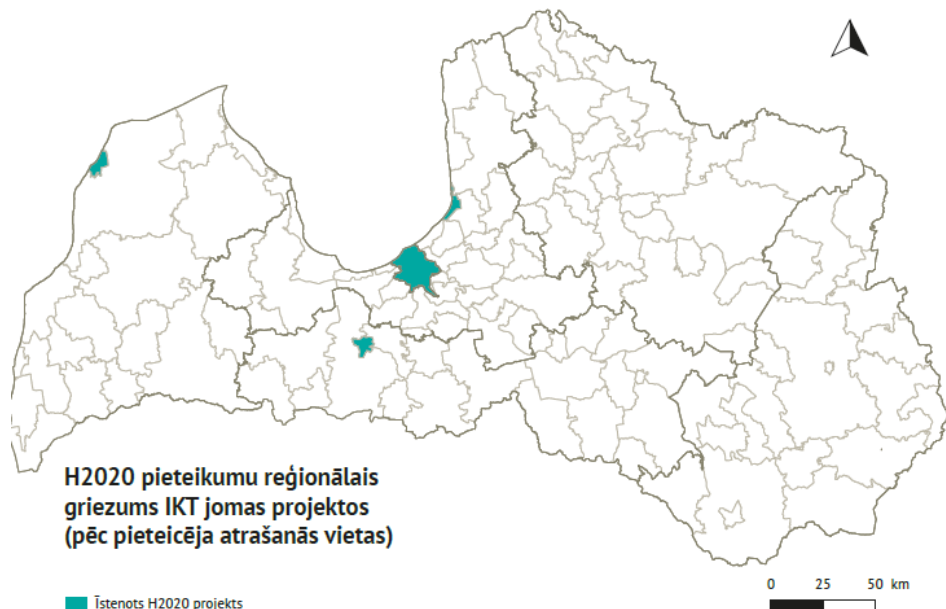
Viedās specializācijas stratēģijā IKT jomai ir horizontāla ietekme uz gandrīz visiem tautsaimniecības sektoriem un viedās specializācijas jomām, taču pašas IKT nozares jeb sektora attīstībai un gatavībai radīt risinājumus citām nozarēm ir izšķiroša loma visas Latvijas tautsaimniecības attīstībā.¹⁶⁰

“Apvārsnis 2020” programmā vislielākie panākumi ir privātā sektora uzņēmumiem, savukārt no IKT jomas zinātniskajām institūcijām lieli panākumi ir tikai LU, Elektronikas un datorzinātņu institūtam (EDI) un LLU. Izvērtējot Latvijas sekmību “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā

¹⁵⁹ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Viedā enerģētika Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.) Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6085/download>

¹⁶⁰ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5992/download>

reģionālā kontekstā, ir redzams, ka apgūtais finansējums koncentrējas Rīgā, taču arī reģionos Jelgavā, Ventspilī ir sekmīgi projekti (skat. 98. att.).¹⁶¹

98. attēls. Projektu finansējums pēc institūciju atrašanās vietas “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā IKT jomas apstiprinātajiem projektiem no 2014. līdz 2018. Gadam. Avots: Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas. Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.)

Sociālās un humanitārās zinātnes

Sociālās un humanitārās zinātnes (SHZ) sniedz horizontālu piesešumu piecām Latvijas RIS3 jomām. Zinātnes politikas plānošanas un monitoringa nolūkos sociālās un humanitārās zinātnes paralēli tiek pielīdzinātas pārējām RIS3 jomām. SHZ piesešums RIS3 izpaužas dažādos veidos – attīstot tautsaimniecības transformācijai nepieciešamos cilvēkresursus, izplatot citu jomu pētniecības rezultātus un veicinot pētniecības ietekmi, identificējot problēmas un izaicinājumus sabiedrībā, analizējot darbību, iniciatīvu un organizāciju efektivitāti, kā arī veicot tirgus izpēti.¹⁶²

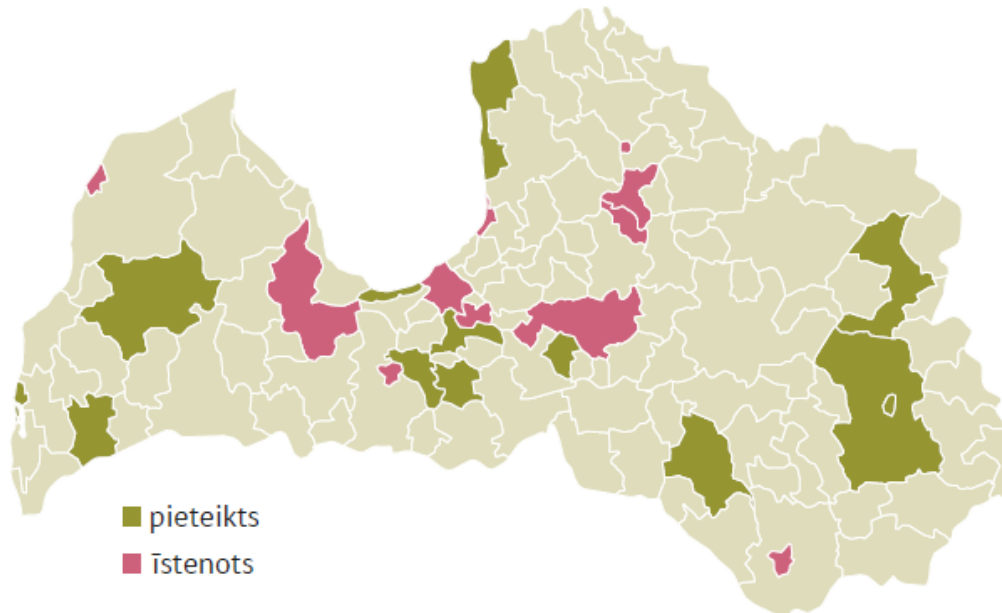
Tematisko grupu griezumā Latvijā ir attīstīta kapacitāte tautsaimniecības transformāciju pētniecībā un ekonomikā, kultūras un radošajās industrijās, migrācijas un diasporas pētniecībā, iekļaujošā sabiedrībā, pedagoģijā un izglītības tehnoloģijās, publiskā sektora inovācijās, ilgtspējīgā attīstībā, ārpolitikā un starptautiskajās attiecībās, datorlingvistikā un citās sīkāk specializētās jomās. Sociālo un humanitāro zinātņu pētniecība primāri tiek veikta LU, kurā darbojas 48 % no SHZ zinātniskā personāla. Nozīmīgas pētnieciskās aktivitātes tiek veiktas arī LLU, RTU, DU, Rīgas Stradiņa

¹⁶¹ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5992/download>

¹⁶² IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas ar horizontālu ietekmi Sociālās un humanitārās zinātnes Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6016/download>

universitātē (RSU), Latvijas Mākslas akadēmijā (LMA), Latvijas Kultūras akadēmijā (LKA), ViA un citās zinātniskajās institūcijās.¹⁶³

Reģionālajā griezumā SHZ pētniecība koncentrējas Rīgā un Pierīgā. Nozīmīgi projekti, sevišķi humanitārajās zinātnēs, ir arī Rēzeknē, Valmierā, Liepājā, Ventspilī, Daugavpilī un citās pilsētās. “Apvārsnis 2020” ietvarprogrammā novērojams labs projektu pieteikumu pārklājums, bet finansētie projekti koncentrējas Rīgā un Pierīgā, Valmierā, Cēsīs, Priekuļos un Ventspilī (skat. 99. att.). Citu reģionu šķietami zemās sekmes “Apvārsnis 2020” finansējuma saņemšanā daļēji izskaidrojamas ar zemo kopumā pieteikto projektu skaitu. Vidzemes reģions saņēmis finansējumu 86 187,50 EUR apmērā.¹⁶⁴

99. attēls. “Apvārsnis 2020” pieteikumu reģionālais griezumā (pašvaldību griezumā) sociālo un humanitāro zinātņu jomas projektos (pēc pieteicēja atrašanās vietas). Avots: Sociālās un humanitārās zinātnes specializācijas. Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.)

Jaunākie ES pētniecības un inovācijas atbalsta programmas “Apvārsnis 2020” dati (2021) liecina, ka kopumā Latvija ir piesaistījusi 116,5 milj. EUR, kas ir 0,19% no kopējā ES budžeta. Programmā ir iesaistījušās 536 organizācijas (0,5% no ES kopumā), iesniegti 3468 pieteikumi (0,39% no ES). 100. attēlā apkopota informācija par dalībniekiem un piesaistīto finansējumu reģionu līmenī.¹⁶⁵

¹⁶³ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas ar horizontālu ietekmi Sociālās un humanitārās zinātnes Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6016/download>

¹⁶⁴ IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas ar horizontālu ietekmi Sociālās un humanitārās zinātnes Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6016/download>

¹⁶⁵ European Commission. Latvia Horizon 2020 country profile. Available at

<https://webgate.ec.europa.eu/dashboard/extensions/CountryProfile/CountryProfile.html?Country=Latvia>

Reģions	Dalībnieku skaits	Dalībnieku skaita īpatsvars no kopējā Latvijas	Piesaistītais finansējums, milj. EUR	Finansējuma īpatsvars no kopējā Latvijas, %
Rīga	431	80.4%	101.5	87.16%
Zemgale	38	7.1%	5.3	4.51%
Pierīga	30	5.6%	4.8	4.10%
Vidzeme	13	2.4%	1.3	1.14%
Kurzeme	6	1.1%	0.5	0.43%
Latgale	3	0.6%	0.3	0.28%
Nav definēts	15	2.8%	2.8	2.38%
KOPĀ	536	100.0%	116.5	

100. attēls. ES pētniecības un inovācijas atbalsta programmas "Apvārsnis 2020" Latvijas dalībnieku skaits un piesaistītais finansējums pa reģioniem. Avots: Eiropas Komisija

Kā liecina dati, visvairāk apstiprinātu pieteikumu nāk no Rīgas (80,4%) ar kopējo finansējumu 101,5 milj. EUR apmērā. Tikmēr programmā ir iesaistīti vien 2,4% dalībnieki no Vidzemes, kas kopumā ir 1,14% no Latvijas piesaistītā finansējuma (1,3 milj. EUR). ViA piesaistījis 220,21 tūkst. EUR.

Kopējais Latvijas apstiprināto projektu rādītājs ir 14,13%, kas ir par 2,15% labāks rādītājs kā vidēji Eiropā. Būtiski minēt, ka programmā ir iesaistījušies 82 mazie un vidējie uzņēmumi (15,3% no Latvijas dalībniekiem) ar kopējo investīciju piesaisti 18,23 milj. EUR apmērā, kas ir 15,65% no kopumā Latvijas piesaistītā finansējuma.¹⁶⁶

LIAA darbības virzieniem – inovāciju veicināšana – mērķis ir veicināt Latvijas uzņēmēju ieguldījumus inovācijās un tehnoloģiskos risinājumos, tai skaitā pētniecībā un attīstībā, ar mērķi ievērojami kāpināt ekonomikas produktu pievienoto vērtību, uzlabot resursu pārstrādes efektivitāti un ilgtspēju, veicināt Latvijas un starptautisko pētniecības organizāciju iesaisti ekonomikā. LIAA 2020. gada pārskats liecina, ka LIAA klientiem, kas saņēmuši atbalstu, vidējais ieguldījumu pieaugums pētniecībā un attīstībā sasniedz 20% gadā. No LIAA klientiem 2022. gada noslēgumā vismaz 50% ir inovatīvi uzņēmumi.¹⁶⁷

“Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Veicināt inovāciju ieviešanu komersantos" 1.2.2.2. pasākuma "Inovāciju motivācijas programma" īstenošanas noteikumi” grozījumi un kopējais finansējums palielināts līdz maksimālajam apmēram - 5 648 461 EUR.¹⁶⁸

¹⁶⁶ European Commission. Latvia Horizon 2020 country profile. Available at <https://webgate.ec.europa.eu/dashboard/extensions/CountryProfile/CountryProfile.html?Country=Latvia>

¹⁶⁷ LIAA. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras 2020. gada publiskais pārskats (2021). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5315/download>

¹⁶⁸ LIAA. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras 2020. gada publiskais pārskats (2021). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5315/download>

Sadarbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 1.2.1. specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt privātā sektora investīcijas P&A” 1.2.1.2. pasākuma „Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai” ietvaros īstenotā projekta “Tehnoloģiju pārneses programma” ietvaros LIAA aktīvi īstenoja inovācijas vaučeru atbalsta pakalpojumus, sniedza atbalstu pētniecības rezultātu komercializācijai un jaunuzņēmumu darbībai.

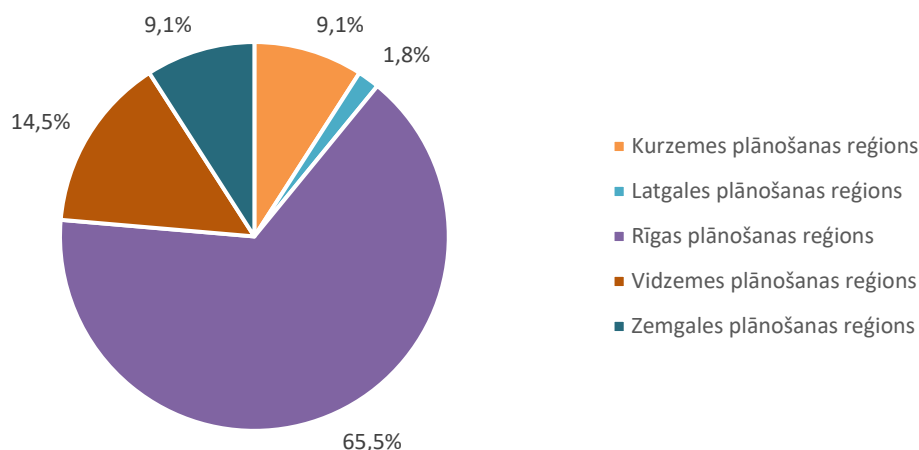
- 1) 2020. gadā tika saņemti 116 inovāciju vaučeru projekta pieteikumi pētniecībai. Inovācijas vaučeru programmā pārskata periodā noslēgti 99 jaunu produktu vai tehnoloģiju izstrādes projekti par kopējo atbalsta summu 1 406 728,4 EUR, veikti 54 maksājumi 609 936,61 EUR apmērā. 2020. gadā tika turpināts sniegt atbalstu jaunuzņēmumu dalībai izstādēs, konferencēs, tiešajās vizītēs pie potenciālajiem investoriem vai sadarbības partneriem ārvalstīs. Pārskata periodā saņemti 159 pieteikumi, no kuriem noslēgti atbalsta līgumi ar 98 jaunuzņēmumiem. Tomēr piešķirto atbalstu, Covid-19 izraisīto apstākļu dēļ, komersanti nevarēja pilnvērtīgi izmantot tiem piešķirto atbalstu.
- 2) 2020. gadā tika saņemti un izvērtēti 12 pieteikumi Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likumā noteikto atbalsta programmu saņemšanai vai iekļaušanai kvalificētu riska kapitāla investoru sarakstā. LIAA kā Tehnoloģiju aģentūra jeb VTPC tehnoloģiju skautu sistēmas ietvaros turpināja apzināt publisko pētniecības organizāciju (turpmāk – PPO) uzkrātos pētījumu rezultātus un veikt starpnieka funkciju starp komercializējamo zinātņi un uzņēmējdarbību, piedāvājot un sniedzot gan finansiālu, gan informatīvu atbalstu.
- 3) Pārskata gadā Tehnoloģiju pārneses programmas ietvaros organizēts projektu atlases konkurss, apstiprināti 60 jauni pētniecības rezultātu komercializācijas projekti, kā arī turpināts sniegt atbalstu 30 pētījumu rezultātu komercializācijas projektiem.¹⁶⁹

LIAA mājas lapā pieejamā informācija liecina, ka no 2017. līdz 2021. gada novembrim Inovācijas vaučeru programmā bija noslēgti 275 vaučeru līgumu par kopējo atbalstu 3,96 milj. EUR apmērā.¹⁷⁰ Gandrīz divas trešdaļas noslēgto (65,5%) līgumu kā projekta darbības īstenošanas vieta ir Rīgas reģions, kam seko Vidzemes plānošanas reģions (14,5%), Kurzemes un Zemgales plānošanas reģioni (abos pa 9,1%), bet vismazāk noslēgto līgumu ir Latgales plānošanas reģionā (1,8%) (skat. 101. att.).

¹⁶⁹ LIAA. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras 2020. gada publiskais pārskats (2021). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5315/download>

¹⁷⁰ LIAA. Noslēgtie līgumi programmas "Inovāciju vaučeru atbalsta pakalpojumi" ietvaros (26.11.2021.). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/inovaciju-vauceri/noslegtie-ligumi>

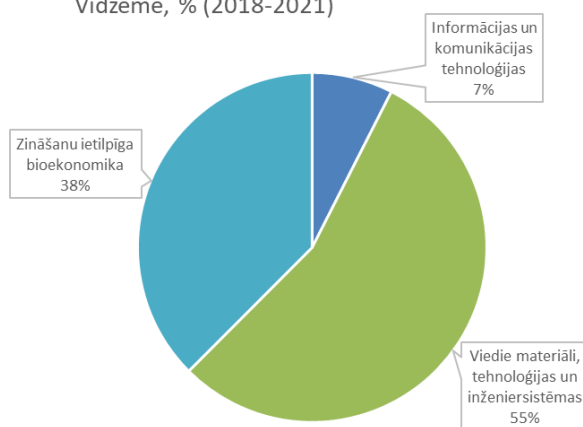
Kopējais noslēgto vaučeru līgumu īpatsvars, %

101. attēls. Inovācijas vaučeru programmā noslēgtie atbalsta līgumi pa Latvijas reģioniem (2017-2021).
Avots: LIAA

Saskaņā ar pieejamo informāciju, Inovāciju vaučeru programmas ietvaros (2018.-2021. gadu periodā) noslēgti 40 atbalsta līgumi ar uzņēmumiem, kuriem darbības īstenošanas nozare norādīta Vidzemes reģions. Vairāk nekā puse jeb 55% plānoto projektu atbilst RIS3 nozarei – Viedie materiāli, tehnoloģijas un inženiersistēmas, 37,5% atbilst Zināšanu ietilpīgai bioekonomikai (pārsvārā pārtikas rūpniecībā) un 7,5% – Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomai (skat. 102. att.).

Inovāciju vaučeru projektu sadalījums pa RIS3 nozarēm Vidzemē, % (2018-2021)

102. attēls. Inovācijas vaučeru programmā noslēgtie atbalsta līgumi Vidzemē par RIS3 jomām (2018-2021). Avots: LIAA

Atbalstīto jaunuzņēmumu reģistra¹⁷¹ informācija liecina, ka ES atbalstu saņēmuši 12 uzņēmumi, no kuriem 10 juridiskā adreses ir Rīgas plānošanas reģionā un pa vienam Vidzemes un Latgales plānošanas reģionos. Piešķirtais atbalsta apmērs nav norādīts.

Publiski nav pieejama informācija par 2020. gadā apstiprinātajiem projektiem atbalstam pētniecības rezultātu komercializācijai. Trešās projektu atlases kārtas otrā posma ietvaros apstiprināti tika 30 projekti, no kuriem vienu realizē ViA.¹⁷² Starptautiskās konkurētspējas veicināšanas programmas ietvaros noslēgtajiem līgumiem nav norādīta nedz juridiskā, ne faktiskā projekta īstenošanas nozare. Aktuālā statistika liecina, ka kopumā 2020. gadā noslēgti 106 līgumi, bet 2021. gadā – 58 līgumi.¹⁷³

RIS3 stratēģijas monitorings norādīts, ka plānošanas reģioniem ir labas iestrādes un potenciāls inovācijas veicināšanā, piemērojot reģiona vajadzībām atbilstošus risinājumus, saskaņā ar RIS3. tostarp tiek minētas Vidzemes reģiona veiktās aktivitātes: Vidzemē no 2010. gada darbojas Latvijas augstvērtīgas un veselīgas pārtikas klasteris, kurš tiek transformēts par pārtikas bioekonomikas klasteri, un Gaujas Nacionālā parka tūrisma klasteris, tiek attīstīts reģiona kokapstrādes sektora uzņēmumu sadarbības tīkls, kā arī īsteno reģionā starptautiska mēroga pasākumu kopumu - “Vidzemes inovāciju nedēļa”. Starp Vidzemē ieviešanā esošajiem projektiem, kas tieši sekmē inovāciju ekosistēmas attīstību reģionā ir mināmi Interreg Europe 2014. -2020. programmas projekti:

- “Stratēģijas Eiropas pētniecības un inovāciju infrastruktūras izmantošanai “(INNO INFRA SHARE);
- “Atbalsts eko inovāciju virzīšanai starptautiskajos tirgos” (SUPER);
- “Reģionālie pasākumi darbības programmu inovācijai” (RATIO);
- “Vietējo un reģionālo inovāciju ekosistēmu atbalsta politikas instrumenti” (ecoRIS3);

un Interreg Baltijas Jūras programmas 2014. -2020. programmas projekti:

- “Bioekonomikas inovāciju sistēmas attīstīšana reģionos” (RDI2CluB);
- “Viedās specializācijas stiprināšana, attīstot starptautisko sadarbību” (GoSmartBSR);
- “Biomases vērtību ķēdes attīstīšana Baltijas Jūras reģionā” (BalticBiomass4Value).¹⁷⁴

¹⁷¹ LIAA. Atbalstīto jaunuzņēmumu reģistrs (09.11.2021.), Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/jaunuznemumu-atbalsta-programmas/atbalstite-jaunuznemumi>

¹⁷² LIAA. Pasākuma "Atbalsts pētniecības rezultātu komercializācijai" aktualitātes. Pieejams:

<https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/atbalsts-petniecibas-rezultatu-komercializacijai/aktualitates>

¹⁷³ LIAA. Pasākuma "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (uzņēmējdarbība)" aktualitātes. Pieejams:

<https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/skv-uznemejdarbiba/aktualitates>

¹⁷⁴ IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams:

<https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>

Apakšodaļas secinājumu kopsavilkums

Vidzemē 2019. gadā radīti 4,4% no kopējās Latvijas uzņēmumu pievienotās vērtības (tikpat, cik 2016. gadā) un kuras kopējā izlīdzinātā izaugsme laika posmā no 2017.-2019. gadam bijusi 8,1%, kas ir par 25% lēnāka izaugsme nekā kopējā valstī (+10%), un vairāk nekā divas reizes lēnāka nekā Pierīgas reģionā (+17,4%). Desmit gadu griezumā Vidzemes izaugsme ir +6,8%, kas otrais labākais rādītājs valstī aiz Pierīgas (+11,9%) un sakrīt ar vidējo valsts rādītājs (+7,0%).

Tradicionāli vislielāko pievienoto vērtību uz vienu strādājošo rada Rīgas un Pierīgas reģioni, taču pēdējo trīs gadu laikā (2017-2019) **būtiski augusi Vidzemes reģiona izaugsme +9,6%, turklāt arī desmit gadu griezumā (2010-2019) vērojama pozitīva tendence +5,4%.**

Vidzemē 36,7% uzņēmējdarbības radīto pievienoto vērtību veido **apstrādes rūpniecība, sekojot tirdzniecības pakalpojumiem (22,9%) un pakalpojumiem (19,1%)**. Pēdējo trīs gadu laikā pievienotās vērtības ziņas pieauguma ziņā **visstraujāk pieaugusi informāciju un komunikāciju pakalpojumu nozare (+18,4,4%),** kam seko būvniecības nozare (+17,5%) un izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu nozare (+17,2%).

Apstrādes rūpniecība (36,7%), tirdzniecība (22,9%) un pakalpojumi (19,2%) kopā rada Vidzemes reģionā 78,8% no kopējās Vidzemes pievienotās vērtības. 78,9% no kopējās radītās pievienotās vērtības apstrādes rūpniecībā Vidzemē veido 4 sektori - 1/3 sniedz koksnes apstrādes ražošanu (34,7%), 1/4 nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu (24,4%), sekojot pārtikas ražošanai (12,2%) un mēbeļu ražošanai (7,6%)

Pakalpojumu sniegšanas nozarē, kas no kopējās Vidzemes uzņēmumu pievienotās vērtības rada 19,2%, trīs sektori veido 70% - vislielākais sektors ir transports un uzglabāšana (35,8%), sekojot profesionāliem, zinātniskiem un tehniskiem pakalpojumiem (16,7%) un operācijām ar nekustamo īpašumu (16,7%).

Kopumā vislielākais pieaugums trīs gadu periodā (2017-2019) Vidzemē bijis **informāciju pakalpojumiem (+81,9%), veterināriem pakalpojumiem (+59,8%), kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanai (51,3%), izmitināšana (+40,6%) un ēku būvniecība (34,5%)**. Desmit gadu griezumā (2010-2019) nevienā no nozarēm nav bijis tik straujš kāpums, vienlaikus kā straujāk augošie minami gatavo **metālizstrādājumu ražošanu, izņemot mašīnas un iekārtas (+42,2%), pasta un kurjeru darbība (30,4%), datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības (+28,4%), biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības (+27,7%) un veterinārie pakalpojumi (+24,3%)**.

Strauji augošie pievienotās vērtības sektori iezīmē reģiona iespējas nākotnē attīstīt šos sektorus tālāk viedās specializācijas jomā, jo tie atbild uz tirgus jauno, strauji pieaugošo pieprasījumu, it īpaši tas attiecināms uz IKT jomu, kas attīstās ne vien Latvijā, bet globālā līmenī. Jāpiebilst gan, ka augstāk minētajām nozarēm, neskatoties uz straujo izaugsmi, šobrīd ir salīdzinoši mazs apjoma īpatsvars no reģionā radītās kopējās pievienotās vērtības. Līdz ar to no straujāk augošās nozares ar apjoma īpatsvaru virs 1%, uz kurām attīstību būtu jāorientējas, ir:

1. ēku būvniecība (īpatsvars 4,8%; izaugsme +34,5%);
2. profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (īpatsvars +3,4%, izaugsme +11,5%);
3. informācijas un komunikācijas pakalpojumi (īpatsvars 1,6%; izaugsme +18,4%);
4. gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (īpatsvars +1,4%, izaugsme +20%);
5. arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi, tehniskā pārbaude un analīze (īpatsvars +1,1%, izaugsme +26,9%).

Kopējā Vidzemes uzņēmumu rentabilitāte 2020. gadā sasniesusi 5,91%, kas ir ceturtais augstākais rādītājs Latvijā. Rentabilitātes aspektā 2019. gadā (2020. gada dati nav pieejami) Vidzemē visproduktīvākie uzņēmumi ir no sekojošiem pieciem industrijas sektoriem:

1. finanšu, uzņēmējdarbības un juridisko pakalpojumi (35,28%);
2. telekomunikāciju un sakari (22,01%);
3. lauksaimniecība (13,55%) (pieaugoša);
4. enerģētika (9,61%) (pieaugoša);
5. informācijas tehnoloģijas (8,36%) (pieaugoša).

Pēc apgrozījuma izmaiņām 2020. gadā pret 2019. gadu Vidzemē visvairāk apgrozījums pieauga **nekustamā īpašuma nozarei, telekomunikāciju un sakaru nozarei, informācijas tehnoloģiju nozarei, kā arī rūpniecības nozarei.**

Vislielākais augošo uzņēmumu īpatsvars Vidzemē 2020.gadā bija tādās nozarēs kā pakalpojumi (78%), medicīna un farmācija (70%), lauksaimniecība (65%) un tirdzniecība (64%). Visvairāk strauji augošo uzņēmumu jeb gazeļu 2020. gadā bija tāpat kā 2019. gadā – būvniecības nozarē (21 gab.)

Vidzemes reģionā, salīdzinot ar 2020. gadu, palielinājušies maksājumi pārtikas un dzērienu nozarē, meža nozarē un programmēšanas jomā. **Vislielāko Vidzemes eksporta daļu veido meža nozare, kam seko lauksaimniecība, pārtikas un dzērieni, minerāli un medicīna.** Vislielākais devums naudas izteiksmē (milj. EUR) mežu nozares produktu grupās ir mežsaimniecībai un zāgmateriāliem (abiem devums 33-35 milj. EUR diapazonā), kam seko mēbeles, būvgaldniecība un plātnes (visiem produktiem 2020. gadā devums nedaudz virs 15 milj. EUR).

Vidzemes plānošanas reģiona novados lielāko eksporta ienākumu daļu veido meža nozare – Madonas, Cēsu, Smiltenes, Gulbenes, Alūksnes un Varakļānu, novados. Turklāt pēdējos četros minētajos novados meža nozares eksporta ienākumi veido vairāk nekā pusi no kopējiem novada eksporta ienākumiem. Pārējos reģionos katrā ir cita dominējošā nozare – Limbažu un Ogres novados visvairāk ienākumu ir no eksporta uzņēmumiem, kas darbojas pārtikas un dzērienu rūpniecības nozarē, Saulkrastu novadā – lauksaimniecība, Valmieras novadā – mašīnbūve, savukārt Valkas novadā – ķīmijas nozare. Kopumā valsts līmenī salīdzinoši augsta eksporta aktivitāte ir Valmieras un Smiltenes novados.

Vidzemē meža nozare ne tikai veido lielu daļu ekonomikas, bet tai ir arī tālākai attīstībai labvēlīga struktūra – lielu daļu veido būvgaldniecība, māju un mēbeļu ražošana, un ir plaši pieejamas koksnes tālākas pārstrādes prasmes.

Izmantotās informācijas avoti

1. ALTUM. (12.03.2021.). Liels pieprasījums pēc lauksaimniecības zemes. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/jaunumi/liels-pieprasijums-pec-lauksaimniecibas-zemes>
2. AREI. Lauksaimniecības nozare izaugsme turpinās. Pieejams: <https://www.arei.lv/lv/aktuali>
3. CFLA. (02.12.2021.). Izaicinājumi un aktuāliejautājumi projektu ieviešanā. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/29553/download>
4. CSP datu bāzes statistika.
5. CSP. (28.06.2021.). Kopējais energoresursu patēriņš samazinājās par 6,1%. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/noz/energetika/preses-relizes/7129-energoresursu-paterins-latvija-2020-gada?themeCode=EN>
6. CSP. Inovācijas uzņēmējdarbībā 2016.-2018. gadā. Pieejams: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2020-07/Nr_24_Inovacijas%20uznemejdarbiba%202016%20-%202018%20gada_%2820_00%29_LV.pdf
7. CSP. Latvija. Galvenie statistikas rādītāji 2021. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-05/Nr_02_Latvija_Galvenie_statistikas_raditaji_2021_%2821_00%29_LV.pdf
8. CSP. Latvijas energobalance 2020. gadā. Pieejams: https://admin.stat.gov.lv/system/files/publication/2021-08/Nr_21_Latvijas_energobalance_2020_gada_%2821_00%29_LV.pdf
9. CSP. Latvijas statistikas gadagrāmata, 2020. Pieejams: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/ekonomika/ikp/meklet-tema/400-latvijas-statistikas-gadagramata-2020>
10. CSP. Lauku saimniecības kļūst lielākas, un to apsaimniekotā zemes platība palielinās. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/noz/lauksaimn/preses-relizes/7021-2020-gada-lauksaimniecibas-skaitisanas?themeCode=LA>
11. CSP. 52,8 % no 2019. gada Latvijas IKP attiecināmi uz Rīgu. Pieejams: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/preses-relizes/11096-ikp-regionos-2019-gada?themeCode=IK>
12. EM. (03.11.2021.). Investīciju apjoms deviņos mēnešos sasniedzis 500 miljonus eiro. <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/investiciju-apjoms-devinos-menesos-sasniedzis-500-miljonus-eiro>
13. European Commission. Latvia Horizon 2020 country profile. Available at <https://webgate.ec.europa.eu/dashboard/extensions/CountryProfile/CountryProfile.html?Country=Latvia>
14. Eurostat/ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Productivity>
15. Firmas.lv, Latvijas Biznesa Gada pārskats 2020. Pieejams: <https://www.firmas.lv/lbgpp/2020/regioni/vidzeme>
16. FM. (25.11.2021.). Kohēzijas politikas ES fondu aktualitātes 2014-2020 plānošanas periods. Pieejams: <https://www.fm.gov.lv/lv/media/9345/download>
17. Gateway & Partners. Starptautisko veselības apdrošināšanas tirgu izpēte un priekšlikumu izstrāde iespējamiem sadarbības modeļiem medicīnas pakalpojumu eksporta attīstības nodrošināšana. Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5142/download>

18. IZM un EM. Informatīvs ziņojums. Viedās specializācijas stratēģijas monitorings. Otrais ziņojums (2020). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5998/download>
19. IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Zināšanu ietilpīga bioekonomika pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6001/download>
20. IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas ar horizontālu ietekmi Biomedicīnas, medicīnas tehnoloģiju, biofarmācijas un biotehnoloģiju pētniecības ekosistēmu analītiskajā pārskatā (2014.-2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5983/download>
21. IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Viedie materiāli, tehnoloģijas un Inženiersistēmas Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6079/download>
22. IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Viedā enerģētika Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.) Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/6085/download>
23. IZM. Latvijas viedās specializācijas stratēģijas (RIS3) specializācijas jomas Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas Pētniecības ekosistēmas analītiskais pārskats (2014.–2018.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/media/5992/download>
24. IZM. RIS3 monitorings (19.11.2020.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/ris3-monitorings-0>
25. IZM. Viedās specializācijas stratēģija (07.09.2020.). Pieejams: <https://www.izm.gov.lv/lv/viedas-specializācijas-stratēģija>
26. Latvijas Banka. (25.11.2021.). Ārvalstu investīciju piesaiste – svarīga ne tikai kvantitāte, bet arī kvalitāte. Pieejams: <https://www.makroekonomika.lv/arvalstu-investīciju-piesaiste-svarīga-ne-tikai-quantitate-bet-ari-kvalitate>
27. Latvijas Republikas Saeima. Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_6.pdf
28. LIAA. Atbalstīto jaunuzņēmumu reģistrs (09.11.2021.). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/jaunuznemumu-atbalsta-programmas/atbalstītie-jaunuznemumi>
29. LIAA. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras 2020. gada publiskais pārskats (2021). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/media/5315/download>
30. LIAA. Noslēgtie līgumi programmas "Inovāciju vaučeru atbalsta pakalpojumi" ietvaros (26.11.2021.). Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/inovāciju-vauceri/noslegtie-ligumi>
31. LIAA. Pasākuma "Atbalsts pētniecības rezultātu komercializācijai" aktualitātes. Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/atbalsts-pētniecības-rezultātu-komercializācijai/aktualitates>
32. LIAA. Pasākuma "Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (uzņēmējdarbība)" aktualitātes. Pieejams: <https://www.liaa.gov.lv/lv/programmas/skv-uznemejdarbiba/aktualitates>
33. LSM.lv (04.06.2021.). KARTE: Jaunajās novadu robežās starp vietvarām mazāka nevienlīdzība. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/karte-jaunajas-novadu-robezas-starp-vietvaram-mazaka-nevienlidziba.a411510/>

34. LSM.lv. (07.06.2021.). Pētījums: Jaunais novadu dalījums nodrošinās lielāku ekonomisko vienlīdzību. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petijums-jaunais-novadu-dalijums-nodrosinas-lielaku-ekonomisko-vienlidzibu.a407916/>
35. LU BVEF produktivitātes zinātniskais institūts “Latvijas Universitātes domnīca LV PEAK”. Latvijas produktivitātes ziņojums 2020. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/8753/download>
36. LU. Latvijas tūrisma nozares analīze. Pieejams: http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/Latvijas_turisma_nozares_analize_%20BrandTour_%20final.pdf
37. Luminor banka, P. Strautiņš. Eksports vīrusa laikos. Pieejams: https://www.luminor.lv/sites/default/files/docs/preses_relizes/regionu_eksports_2021.pdf
38. Luminor banka. Latvijas ekonomikas vispārīgs raksturojums (14.09.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/prognozes/latvijas-ekonomikas-visparigs-raksturojums>
39. Luminor banka. Latvijas pilsētu un novadu atšķirīgā pandēmijas pārvarēšana (17.08.2021.). Pieejams: <https://www.luminor.lv/lv/jaunumi/latvijas-pilsetu-un-novadu-atskiriga-pandemijas-parvaresana>
40. Ministru kabineta rīkojums Nr. 109. (06.03.2019.). Par veselības aprūpes pakalpojumu eksporta attīstības plānu 2019.-2023. gadam. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/305413-par-veselibas-aprupes-pakalpojumu-eksporta-attistibas-planu-20192023-gadam>
41. NVA. Reģistrētā bezdarba līmenis valstī un reģionos perioda beigās. Pieejams: https://www.nva.gov.lv/lv/bezdarba-statistika?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
42. PKC Latvija2030. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attistibas-planosana/latvijas-ilgtspejigas-attistibas-strategija>
43. PKC. NAP2020. Pieejams: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attistibas-planosana-latvija/nacionalais-attistibas-plans/nap2020>
44. VARAM. (02.12.2021.). Pašvaldību progress un sasniedzamie rādītāji ES fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā reģionālās attīstības jomā. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/29547/download>
45. VARAM. (25.11.2021.). Plešs: 24 miljoni jaunu darba vietu izveidei un privāto investīciju piesaistei reģionos. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/jaunums/pless-24-miljoni-jaunu-darba-vietu-izveidei-un-privato-investiciju-piesaistei-regionos>
46. VARAM. Analītiskais ziņojums par Eiropas Savienības fondu 2014.-2020. gada plānošanas perioda ieguldījumiem un uzraudzības rādītājiem Latvijas administratīvajās teritorijās. Pieejams: https://raim.gov.lv/sites/default/files/2021-08/Analitiskais_zinojums_ES_fondi_2014_2020_2021.gads_.pdf
47. Veselības statistikas datubāze. Pieejams: https://statistika.spkc.gov.lv/pxweb/lv/Health/Health__Medicinas_turisms/TUR050.px/table/tableViewLayout2/
48. VPR Attīstības programma 2015-2020. Pieejams: http://www.vidzeme.lv/upload/Attstbas_programma_2015-2020.pdf
49. VPR Attīstības programmas 2015-2020 Uzraudzības un izvērtējuma ziņojums, 2019. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/files/vidzemes_planosanas_regions/attistibas_programma/VPR_UI_zinojums_2019.pdf
50. VPR. Reģionālais profils energoapgādes, patēriņa un energopārvaldības jomā. Pieejams: http://jauna.vidzeme.lv/upload/PANEL/Gala_dokumenti/VPR_Regionalais_profils_energ_oapgades_paterina_un_energoparvaldibas_joma.pdf

51. ZM.   Latvijas   lauksaimniecība   2020.   Pieejams:
https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/02/12/76/2021_lauksaimniecibas_gada_zinojums.pdf